

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**



« Αειφορική Πιστοποίηση Ξύλου »

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ
στο πλαίσιο της
Παγκόσμιας Ημέρας Δασοπονίας**

Θεσσαλονίκη, 2-3 Απριλίου 1997

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

« Αειφορική Πιστοποίηση Ξύλου »

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ
στο πλαίσιο της
Παγκόσμιας Ημέρας Δασοπονίας

Θεσσαλονίκη, 2-3 Απριλίου 1997

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ



© Copyright

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΑΣΩΝ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 3-5, 101 64 ΑΘΗΝΑ

ISBN:960-00-0024-7

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Στο τόμο αυτό παρουσιάζονται τα πρακτικά του επιστημονικού διημέρου που διοργάνωσε η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος στη Θεσσαλονίκη τον Μάρτιο του 1997, στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Δασοπονίας και το οποίο είχε ως θέμα **“την αειφορική πιστοποίηση ξύλου”**.

Η επιλογή ενός τόσο επίκαιρου θέματος και η συμμετοχή πολλών και αξιόλογων επιστημόνων είχαν ως αποτέλεσμα να πραγματοποιηθεί μια πραγματικά υψηλού επιπέδου επιστημονική εκδήλωση.

Θεωρώ περιττό να τονίσω ότι όλοι έχουμε χρέος να συμβάλλουμε, ώστε οι νέες αρχές και αντιλήψεις που παρουσιάζονται εδώ για την διαχείριση των δασών και την αειφορική παραγωγή των δασικών προϊόντων να αποτελέσουν την βάση για την συγκρότηση μιας σύγχρονης δασικής πολιτικής στη χώρα μας.

Δεκέμβριος 1997

Ηλίας Μπεριάτος
Γενικός Γραμματέας
Δασών & Φ.Π.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χαιρετισμός από τον Γενικό Γραμματέα Δασών & Φυσικού Περιβάλλοντος, **κ. Ηλία Μπεριάτο**

1. “Η Αειφορική Διαχείριση των Δασών”
Δρ. Φ. Γαλανός, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.9
2. “Σύγχρονες τάσεις Διαχείρισης των Δασών”
Δρ. Σ. Γκατζογιάννης, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών Θεσσαλονίκης, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.25
3. “Αειφορική διαχείριση δασών και ο ρόλος των δασικών συνεταιρισμών”
Ε. Κόλλιας, Δασολόγος (ΠΑΣΕΓΕΣ)49
4. “Τυποποίηση - πιστοποίηση ξυλείας και προϊόντων ξύλου στην Ελλάδα”
Γ.Ρουσοδήμος, Ερευνητής του Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.63
5. “Γενική Εισαγωγή στην Πιστοποίηση”
Ν.Ευσταθιάδης, Τμηματάρχης Σχεδιασμού Δασικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Γεωργίας73

6. “Η αειφορική πιστοποίηση στη Βιομηχανία”
Δρ. Ι. Κακαράς, Καθηγητής Τμήματος Δασοπονίας
ΤΕΙ Καρδίτσας77

7. “Οικολογική σήμανση των προϊόντων”
Α.Κάτσου, Δικηγόρος παρ’ Αρείω Πάγω, Συνεργάτης
στο Τμήμα Διεθνών Δραστηριοτήτων & Θεμάτων
ΕΟΚ , ΥΠΕΧΩΔΕ85

8. “Αειφορική πιστοποίηση και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις”
J.Wall, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DGIII)97

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ
ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Κ. ΗΛΙΑ ΜΠΕΡΙΑΤΟΥ

Με ιδιαίτερη χαρά και ευχαρίστηση θα ήθελα να καλοσωρίσω, εδώ στη Θεσσαλονίκη, όλους όσους μας τιμούν με την παρουσία τους και την συμμετοχή τους στην επιστημονική αυτή εκδήλωση. Και πρώτα απ'όλους να χαιρετήσω τους εκπροσώπους των Βαλκανικών Χωρών και της Κύπρου καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όπως όλοι γνωρίζετε, μετά την περίφημη έκθεση της Επιτροπής του Ο.Η.Ε. για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (1988), και κυρίως μετά την διάσκεψη κορυφής του Ρίο (1992), η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και ειδικότερα η αειφορική διαχείριση του χώρου και του περιβάλλοντος, αποτελεί σταθερό στόχο σε παγκόσμιο, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει όμως να υπενθυμίσουμε ότι η αρχή της αειφορίας είναι οικεία στο χώρο της δασοπονίας και των επιστημονικών κλάδων που την υπηρετούν, αφού πάνω σ'αυτήν θεμελιώθηκε πρίν τρεις αιώνες περίπου, η δασοπονική επιστήμη.

Η σημερινή αντίληψη για την προστασία του περιβάλλοντος ταυτίζεται με την έννοια της ορθολογικής ανάπτυξης. Το περιβάλλον δεν είναι ένα ξένο, πρόσθετο διακοσμητικό στοιχείο στην αναπτυξιακή διαδικασία. Είναι μιά κύρια συνιστώσα της ανάπτυξης οργανικά δεμένη με τις οικονομικές και κοινωνικές συνιστώσες. Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι η αντίληψη αυτή στέκεται εξίσου μακριά από τον ακραίο οικονομισμό και οικολογισμό των περασμένων δεκαετιών που τελικά έβλαψαν το περιβάλλον.

Δεν είναι τυχαίο, ότι το μποϋκοτάζ της ξυλείας σε χώρες με τροπικά δάση, που επιχείρησε να επιβάλλει το ευρωπαϊκό οικολογικό κίνημα, όχι μόνο δεν έσωσε ούτε ένα δέντρο, αλλά αντίθετως επέτεινε την καταστροφή των δασικών οικοσυστημάτων. Είναι χαρακτηριστική η στροφή που έκανε πρόσφατα το οικολογικό κίνημα στοχεύοντας πλέον όχι στην διακοπή του ξυλέμπορου και της αγοράς ξυλείας από τις τροπικές περιοχές, αλλά στη βελτίωση των μεθόδων υλοτομίας και επεξεργασίας του ξύλου, στην πιστοποίηση γενικά των δασικών προϊόντων και στην αναθεώρηση της τιμολογιακής πολιτικής προς όφελος των χωρών παραγωγής. Κι' αυτό, γιατί απλούστατα έγινε κατανοητή μια βασική αλήθεια: ότι όταν ένας φυσικός πόρος δεν έχει κάποια προφανή χρησιμότητα για τους κατόχους του, τότε ούτε αυτοί ούτε κανένας άλλος έχει λόγο να τον διατηρήσει. Έτσι η καταστροφή καθίσταται νομοτελειακά αναπόφευκτη.

Είμαι βέβαιος ότι όλοι οι έγκριτοι επιστήμονες από τον ακαδημαϊκό χώρο, την επαγγελματική πράξη και την διοίκηση, που συγκεντρώθηκαν εδώ, θα αναπτύξουν επαρκώς τις νέες αντιλήψεις για την αειφορική διαχείριση των δασών και για το λόγο αυτό τους ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Με τις σκέψεις αυτές, κηρύσσω την έναρξη των εργασιών του επιστημονικού αυτού διημέρου ευχόμενος καλή επιτυχία σε όλους.

“Η ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ”

Δρ. Φώτης Γαλανός

Δασολόγος Ινστιτούτου Δασικών Οικοσυστημάτων & Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.

1. Εισαγωγή

Η αειφορία, που σαν έννοια διατυπώθηκε για πρώτη φορά στη δασοπονία πριν από 300 περίπου χρόνια, είναι σήμερα πολύ επίκαιρη και χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο, στις συζητήσεις που διεξάγονται διεθνώς για το περιβάλλον. Το γεγονός και μόνο ότι διεξάγονται τέτοιες συζητήσεις φανερώνει κατ' αρχήν, ότι η σχέση ανθρώπου - φύσης δεν είναι σήμερα η καλλίτερη δυνατή και συνεπώς θα πρέπει ν' αναθεωρηθεί. Η αναθεώρηση, που έχει ήδη δρομολογηθεί με πρωτοβουλίες της Παγκόσμιας Κοινότητας και των διαφόρων οργανισμών της, φαίνεται να έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας, αφού αποφασίστηκε να υλοποιηθεί στη βάση της αειφορίας με τη δασοπονική έννοια του όρου (Janíen, G. 1990). Η καθιέρωση της αειφορίας στη νέα σχέση ανθρώπου - φύσης θα σημαίνει:

1. Τη μετάβαση από τη σημερινή αλόγιστη και εξαντλητική εκμετάλλευση των δασικών οικοσυστημάτων, σε πολλές περιοχές της γης, στην ορθολογική και ήπια διαχείρισή τους, και
2. Την προστασία τους και τη διατήρηση των ικανοτήτων ανανέωσής τους.

Οι στόχοι αυτοί εξασφαλίζονται από το ίδιο το περιεχόμενο της έννοιας της αειφορίας, η οποία κατά τον Janíen (1990) εξ ορισμού είναι αντίθετη προς την υπερκάρπωση, τη ληστρική εκμετάλλευση, την εξαντλητική χρήση και τη φθορά, που με βεβαιότητα αργά ή γρήγορα, ανάλογα και με την ένταση που ασκούνται, οδηγούν σ' ένα τέλος.

Το τέλος όμως των δασικών οικοσυστημάτων και του φυσικού περιβάλλοντος θα σήμαινε και το τέλος της ανθρωπότητας. Έτσι η Παγκόσμια Κοινότητα, μέσω των ΟΗΕ, FAO¹, UFRO²,

WWF³ και άλλων οργανισμών ανέλαβε, εδώ και μερικά χρόνια, πρωτοβουλίες που εκδηλώνονται με τη διοργάνωση παγκόσμιων συνεδρίων και συνδιασκέψεων, στις οποίες συμμετέχουν οι περισσότερες χώρες του κόσμου, για την αποτροπή αυτού του τέλους και την αναστροφή της σημερινής ζοφερής κατάστασης. Η πρώτη συνδιάσκεψη αυτού του είδους έγινε στο Ρίο τον Ιούνιο του 1992 για την Προστασία και Ανάπτυξη. Πέραν των αμιγώς προστατευτικών για τα δασικά οικοσυστήματα και το φυσικό περιβάλλον μέτρων των μέχρι τώρα συνδιασκέψεων, δύο αποφάσεις, που συνομολόγησαν και υπέγραψαν τα περισσότερα κράτη, αναφέρονται ευθέως στην αειφορία. Η μία από αυτές αφορά την καθιέρωση, διεθνώς, ενιαίων κριτηρίων και δεικτών αειφορικής διαχείρισης των δασών και δασικών οικοσυστημάτων γενικότερα και η δεύτερη την πιστοποίηση του ξύλου και των προϊόντων του ως αειφορικών.

2. Έννοια και περιεχόμενο της αειφορίας

Η αειφορία είναι σύνθετος όρος από τις λέξεις (αεί=πάντοτε, διαρκώς, συνεχώς, αδιαλείπτως) και (φέρω=αποδίδω) και μπορεί να δηλώνει διάρκεια, σταθερότητα, περιοδική επανάληψη και συνέχεια. Μόνη της είναι μια ουδέτερη έννοια χρόνου και δείχνει μόνο, ότι κάτι οφείλει να έχει διάρκεια. Κατά τους Baader (1945) και Richter (1963) η αειφορία αποκτά συγκεκριμένο νόημα, περιεχόμενο και πρακτική αξία όταν συνδυάζεται με το κατηγορούμενό της, δηλαδή το πεδίο στο οποίο πρόκειται να εφαρμοστεί, διαφορετικά παραμένει μια ουδέτερη έννοια χρόνου. Αυτό το *κάτι*, στη διαχείριση ενός δάσους, καθορίζεται από τον επιδιωκόμενο διαχειριστικό σκοπό και μπορεί να είναι μια δεδομένη κατάσταση π.χ. έκταση, ξυλαπόθεμα, περιβάλλον ή μια υπηρεσία ή λειτουργία, όπως δασική παραγωγή, προστασία του εδάφους, αναψυχή κ.α. (Galanos 1983, Kramer 1985).

¹ Food and Agriculture Organisation Οργανισμός Γεωργίας και Τροφίμων

² International Union of Forestry Research Organisations Διεθνής Ένωση Οργανισμών Δασικής Έρευνας

³ World Wide Fund for Nature Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση

3. Η εξέλιξη του αξιώματος της αειφορίας στη Δασοπονία

Η αειφορία στη σημερινή μορφή της δεν είναι αποτέλεσμα της σκέψης ή της αιφνίδιας επιφώτισης ενός ανθρώπου, αλλά η τελική, ολοκληρωμένη έκφραση τριών αιώνων συμπυκνωμένης εμπειρίας και ιδεών, που πρωτοεμφανίστηκαν σε μια περίοδο μεγάλης έλλειψης ξύλου.

Το δάσος έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εξελικτική πορεία της ανθρωπότητας. Αποτελούσε πάντοτε το μεγάλο αποθεματικό γης και μια πλούσια πηγή πρώτων υλών, όπως ξύλου, καρπών, βοσκήσιμης ύλης, θηραμάτων κ.ά. Το ξύλο, που αποτελούσε το κύριο προϊόν του, χρησίμευε για κατασκευή εργαλείων και οικοδομών, πλοίων και παραγωγή ενέργειας στα νοικοκυριά, στα εργαστήρια, στη βιοτεχνία και στη βιομηχανία (Hasel 1985, Mercier 1994). Στην Ελλάδα π.χ. μέχρι το Β' παγκόσμιο πόλεμο τα καυσόξυλα ήταν για τα νοικοκυριά η σημαντικότερη πηγή ενέργειας, ενώ το δάσος και οι δασικές εκτάσεις ήταν και είναι μέχρι σήμερα, ο κατ' εξοχή χώρος άσκησης της κτηνοτροφίας (Γρίσπος 1973).

Κατά το τέλος του Μεσαίωνα και τις αρχές της Αναγέννησης άρχισε να διαφαίνεται μια απειλητική έλλειψη ξύλου στην Κεντρική Ευρώπη. Μεγάλες εκτάσεις δάσους είχαν απογυμνωθεί για την απόκτηση καλλιεργήσιμης γης και τη δημιουργία οικισμών και άλλων εγκαταστάσεων. Από την άλλη μεριά η εκμετάλλευση των υπάρχοντων δασών ήταν προσανατολισμένη μόνο στις καταναλωτικές ανάγκες. Ρυθμίσεις για απόληψη ξύλου ή καλλιέργεια δασών ήταν άγνωστες και επί πλέον δεν παίρνονταν καμία αναδασωτική πρωτοβουλία. Έτσι τα δάση δεν ήταν σε θέση να καλύψουν τις τρέχουσες ανάγκες σε ξύλο, πολύ δε περισσότερο τις μελλοντικές και φυσικά η έλλειψη γινόταν όλο και μεγαλύτερη (Speidel 1972).

Κάτω από αυτές τις συνθήκες έγιναν τον 16ο αιώνα οι πρώτες αναφορές, που μορφοποιούσαν κατά κάποιο τρόπο την ιδέα της αειφορίας, οι οποίες απλά απαιτούσαν να μη βγαίνει από το δάσος περισσότερο ξύλο απ' όσο στον ίδιο χρόνο αυξάνει. Ωστόσο ο όρος "αειφορία" διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 1713 από τον Πρώσο ανώτερο δασικό υπάλληλο H. C. von Carlowitz στο έργο του "Sylvicultura Oeconomica", ο οποίος συνιστούσε "να γίνεται αποταμίευση ξύλου, ώστε η εκμετάλλευση των δασών να είναι συνεχής, σταθερή και διαρκής,

δηλαδή “αιφορική”, όπως έγραφε, επισημαίνοντας ταυτόχρονα, ότι “σε αντίθετη περίπτωση δεν είναι δυνατό να επιβιώσει η χώρα”. Η διατύπωση αυτή της αιφορίας, επιτρέπει την απόληψη ετησίως ποσοτήτων ξύλου μικρότερων από αυτές που στον ίδιο χρόνο αυξάνουν, εισάγει δηλαδή την αποταμίευση ξύλου, πράγμα που συνετέλεσε στην ανόρθωση των δασών μέσα από την αύξηση της ποσότητας και τη βελτίωση της ποιότητας του ξυλαποθέματός τους.

Έκτοτε και σ’ ολόκληρο το 18ο αιώνα γράφτηκαν και άλλα πρωτοποριακά κείμενα για την ανάγκη ελεγχόμενης και αιφορικής εκμετάλλευσης των δασών. Οι αιφορικές απόψεις κέρδιζαν συνεχώς έδαφος, ώσπου οι κλασικοί της δασοπονίας Γερμανοί, G. L. Hartig και Cotta στις αρχές του 19. αιώνα συγκέντρωσαν τη δασολογική γνώση της εποχής τους, τη βελτίωσαν και τη μετέτρεψαν σε επιστήμη.

Στα συγγράμματά τους η αιφορία έχει εξέχουσα θέση, αφού αυτή ήταν το κλειδί για την επανίδρυση των κατεστραμμένων και την ανόρθωση των υποβαθμισμένων σε προχωρημένο στάδιο δασών της κεντρικής Ευρώπης. Το 1804 ο Hartig έγραφε: “Δεν μπορεί να υπάρξει συνέχεια στη δασοπονία εάν η απόληψη ξύλου από τα δάση δε γίνει σε αιφορική βάση” και συνέχιζε λέγοντας ότι “τα δάση πρέπει πρώτα να απογραφούν και κατόπιν να εκμεταλλευθούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, αλλά με τέτοιο τρόπο ώστε οι μελλοντικές γενιές ν’ αποκομίζουν από αυτά τουλάχιστον το ίδιο όφελος, που αποκομίζει η σημερινή ζώσα γενιά” Speidel (1972).

Έτσι 100 χρόνια από την πρώτη διατύπωσή της καθιερώθηκε η αιφορία σαν βασική αρχή της δασοπονίας. Η καθιέρωσή της επέφερε μια σημαντική αλλαγή. Η μέχρι τότε αποκλειστικά στις ανθρώπινες ανάγκες προσανατολισμένη εκμετάλλευση των δασών, πήρε τη μορφή οργανωμένης διαχείρισης με βάση την παραγωγική ικανότητα και τις δυνατότητες των δασών.

Αυτή η μεταστροφή αποτέλεσε το σημαντικότερο γεγονός στην ιστορία της δασοπονίας. Για πρώτη φορά με εύστοχες, μεθοδευμένες ενέργειες κατορθώθηκε η ανακοπή μιας ήδη προχωρημένης καταστροφής των δασών στην περιοχή της κεντρικής Ευρώπης, όπου εφαρμόστηκε αιφορική δασοπονία. Δυστυχώς, στο χώρο της Μεσογείου με τις ιδιαίτερες εδαφικές

και κλιματικές συνθήκες, όσον αφορά δε τη χώρα μας εξαιτίας και των κοινωνικών, οικονομικών και ιστορικών συνθηκών, δεν κατορθώθηκε στον ίδιο βαθμό και έγκαιρα η ανακοπή της καταστροφής των δασών. Το αποτέλεσμα είναι γνωστό και το βλέπει κανείς στα γυμνά βουνά και τα διαβρωμένα εδάφη, όπου άλλοτε ευδοκίμούσαν πυκνά, παραγωγικά δάση.

Με αφετηρία τη Γερμανία η αειφορία επεκτάθηκε σε όλον τον κόσμο και καθιερώθηκε σαν βασικό αξίωμα της οργανωμένης δασοπονίας. Σχεδόν όλες οι γνωστές ιστορικές μέθοδοι διαχείρισης των δασών αναπτύχθηκαν για την εμπέδωση και εξασφάλιση της αειφορίας.

Ο ορισμός του Hartig για την αειφορία και την αειφορική διαχείριση των δασών, όπως έγινε αποδεκτός στη δασοπονική πράξη μέχρι τις μέρες μας, έχει και μια υψηλή ηθική σημασία, διότι με την αειφορία η δασοπονική προσπάθεια βγαίνει έξω από τα στενά όρια των προσωπικών, καθημερινών αναγκών. Η μέριμνα του δασικού κόσμου για την επιβίωση των μελλοντικών ανθρώπινων γενεών, που καθόριζε κάθε δασοπονική δραστηριότητα, έχει ένα βαθύ ηθικό περιεχόμενο, που δε συναντάται σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Κατά τους Volk et al (1997) "Είναι ένα διαχρονικό συμβόλαιο μεταξύ των ανθρώπινων γενεών για περισσότερο δάσος και για υγιές και σταθερό φυσικό περιβάλλον".

4. Η εννοιολογική ολοκλήρωση της αειφορίας

Το εννοιολογικό περιεχόμενο της αειφορίας δεν έμεινε σταθερό, αλλά μεταβλήθηκε ακολουθώντας την εξέλιξη της δασολογικής γνώσης και εμπειρίας και τους σκοπούς της δασοπονίας. Αρχικά ο όρος αειφορική διαχείριση αναφέρονταν στην αειφορία των καρπώσεων ξύλου, δηλαδή, ετησίως έβγαιναν από το δάσος ίσες ποσότητες ξύλου, οι οποίες όφειλαν να είναι διαρκείς και όχι μεγαλύτερες από την ετήσια αύξηση του δάσους.

Μέχρι περίπου το 1950 η αειφορία και η αειφορική διαχείριση δασών εφαρμόζονταν με την παραδοσιακή έννοια και μορφή τους, ελάχιστα διαφοροποιημένες, όπως φαίνεται από τον ορισμό του Baader (1945), που ίσχυε μέχρι την πιο πάνω περίοδο και ο οποίος όριζε την αειφορία "σαν την ικανότητα ενός δάσους να παράγει διαρκώς και σταθερά ίσες ή περίπου

ίσεις, αλλά όσο το δυνατό μεγαλύτερες ετήσιες καρπώσεις, σε συνδυασμό πάντοτε με την πληρέστερη ικανοποίηση των παντοειδών αναγκών των πληθυσμών”.

Από την πιο πάνω περίοδο κι εδώ οι αλλαγές που σημειώθηκαν σταδιακά στη νοοτροπία, τις ανάγκες και τις προτεραιότητες της κοινωνίας είχαν σαν αποτέλεσμα κατά τον Lafouge (1994) την επέκταση της αειφορίας και της αειφορικής διαχείρισης δασών, πέρα από τη ρύθμιση των ετήσιων καρπώσεων στο σύνολο των κοινωφελών υπηρεσιών και λειτουργιών του δάσους, που αναφέρονται στην προστασία, την αναψυχή, την υδατοπαροχή, το τοπίο και αισθητικό κάλλος κ.ά.

Οι αλλαγές φαίνονται καθαρά και στους ορισμούς που δίνονται έκτοτε για τη δασοπονία και τη διαχείριση δασών, όπως αυτός του (Steinlin, 1989) κατά τον οποίο “δασοπονία είναι το σύνολο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων που έχουν σκοπό, να οδηγήσουν ή να διατηρήσουν τα δασικά οικοσυστήματα σε τέτοια κατάσταση, ώστε αυτά να είναι κάθε στιγμή σε θέση να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες ανθρώπινες ανάγκες σε υλικά αγαθά και κοινωφελείς υπηρεσίες”.

Δασοπονία είναι λοιπόν η διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων με σκοπό την ικανοποίηση ανθρωπίνων αναγκών. Με την προσθήκη του όρου “αειφορική” γίνεται φανερό, ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες του δάσους, οφείλουν να παρέχονται με ιδανικό τρόπο και να είναι κάθε στιγμή διαθέσιμα για τις τωρινές και τις μελλοντικές γενιές. Έτσι η αειφορική διαχείριση δεν αντιμετωπίζει σήμερα το δάσος μόνο σαν πηγή παραγωγής δασικών προϊόντων, αλλά σαν ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο οικοσύστημα φυτικών και ζωικών οργανισμών, κλιματεδαφικών συνθηκών και φαινομένων, που αλληλεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό. Στόχος της είναι η καλύτερη δυνατή ικανοποίηση των οικονομικών και οικολογικών απαιτήσεων της κοινωνίας μέσα από τη μέγιστη δυνατή αλλά ορθολογική και ήπια εκμετάλλευση των δασικών οικοσυστημάτων.

5. Η εξέλιξη της αειφορίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι έννοιες αειφορία, αειφορική δασοπονία και αειφορική διαχείριση εξαιτίας ιστορικών κυρίως γεγονότων, έφθασαν και εφαρμόστηκαν με καθυστέρηση αιώνων. Ακόμη και μετά το 1821 η δασοπονία δεν μπόρεσε να βρει το δρόμο της και να προσαρμοστεί στα πρότυπα της κεντρικής Ευρώπης.

Η οργανωμένη διαχείριση ήταν άγνωστη μέχρι το 1937. Τα δάση απλώς εκμεταλλεύονταν μ' έναν τρόπο προσανατολισμένο στις ανθρώπινες ανάγκες και όχι στις παραγωγικές ικανότητες και δυνατότητές τους. Η δασοπονία της Ελλάδας περνούσε το στάδιο, που πέρασε η δασοπονία των χωρών της κεντρικής Ευρώπης στο Μεσαίωνα, περνούσε το δικό της Μεσαίωνα. Η πρώτη προσπάθεια για οργανωμένη διαχείριση των δασών της Ελλάδας έγινε γύρω στο 1920, με την εκπόνηση διαχειριστικών μελετών μερικών δημοσίων δασών, αλλά και πάλι η διαχείριση δεν προχώρησε επειδή οι μελέτες εκείνες θεωρήθηκαν πολύ αδρομερείς και δεν εφαρμόστηκαν.

Οι πρώτες αναφορές για την αειφορία γίνονται στο από 19-11-1928 Π.Δ. "περί διαχειρίσεως δασών...", που περιέχει ρυθμίσεις για άσκηση αειφόρου διαχείρισης, όπως την ονομάζει, μέσω διαχειριστικών σχεδίων (Γιαννακούρος 1982). Σε διοικητικό επίπεδο η έννοια εμφανίζεται, κατά το Γρίσπο (1973), για πρώτη φορά σε εγκύκλιο του 1937, όπου αναφέρεται ότι "προκειμένου να εξασφαλισθεί η διηνέκεια ετησίων, περίπου ίσων και σταθερών δασικών καρπώσεων η κρατική τουλάχιστον δασοπονία δεν μπορεί να ασκείται ερήμην των αειφορικών απόψεων".

Ουσιαστική εφαρμογή όμως αειφορικής διαχείρισης έγινε μετά τον πόλεμο και πρώτα στα δημόσια δάση των Δασαρχείων που με σχετικό διάταγμα είχαν υπαχθεί σε πρότυπη δασοπονία.

Τελικώς η αειφορία, εννοιολογικά ολοκληρωμένη, πέρασε το 1953 στις προδιαγραφές εκπόνησης των μελετών διαχείρισης των δασών αλλά και στη συνείδηση όλων των Ελλήνων δασολόγων, όπως ολοκληρώθηκε εννοιολογικά. Σήμερα καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για την εφαρμογή αειφορικής διαχείρισης τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού με τις μελέτες διαχείρισης, που νομοθετικά είναι απαραίτητες για την άσκηση διαχείρισης στα δάση, όσο και στην πράξη με την υλοποίηση αυτών των μελετών.

6. Σύγχρονα προβλήματα στην άσκηση αειφορικής διαχείρισης στα δάση

Στη σημερινή βιομηχανική και υπερκαταναλωτική εποχή διάφορα προβλήματα δημιουργούν, σε όλες σχεδόν τις χώρες, σοβαρά εμπόδια στην άσκηση αειφορικής διαχείρισης στα δάση, που θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες:

1. Στα προβλήματα οικονομικού χαρακτήρα, που δημιουργούνται στις δασικές επιχειρήσεις, όταν η τιμή πώλησης του ξύλου υπολείπεται του κόστους παραγωγής του, γεγονός που καθιστά ασύμφορη την εκμετάλλευση, με αποτέλεσμα τα δάση να μένουν εκτός διαχείρισης ή να παραμελείται η καλλιέργεια και η εξυγίανσή τους.

2. Στα προβλήματα που προκύπτουν από τις διαρκώς αυξανόμενες και όχι σπάνια παράλογες απαιτήσεις της κοινωνίας ή ομάδων συμφερόντων για προστασία και κοινωφελείς υπηρεσίες, που βάζουν περιορισμούς στην άσκηση αειφορικής δασοπονίας, και

3. Στα προβλήματα που δημιουργούν οι αποψιλώσεις και εκχερσώσεις των δασών για απόκτηση καλλιεργήσιμης γης, η ακανόνιστη ληστρική εκμετάλλευση, η μόλυνση της ατμόσφαιρας και του εδάφους, οι ασθένειες και οι ζημίες από έντομα και μύκητες, οι ξηράνσεις και οι καταστροφές από διάφορους αβιοτικούς παράγοντες, που τελικώς, το καθένα ξεχωριστά ή περισσότερα συνδυασμένα, αλλοιώνουν τη σύνθεση και δομή των δασών και την ικανότητά τους ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας συνεχούς και ομαλής διαχείρισης. Η ελληνική δασοπονία έχει επί πλέον να αντιμετωπίσει σε εντονότερο βαθμό τις καταστροφές από πυρκαγιές, τις ζημίες από την άσκηση βοσκής στα δάση με τις γνωστές δυσμενείς επιπτώσεις στη βλάστηση και στο έδαφος, τις δουλείες που βαρύνουν ακόμη πολλά δάση, το περίπλοκο ιδιοκτησιακό καθεστώς κ.ά.

Σε ό,τι αφορά αυτήν την ομάδα προβλημάτων είναι φανερό, ότι ένα προσβεβλημένο και εξασθενημένο δάσος δεν μπορεί ν' ανταποκριθεί αειφορικά στις απαιτήσεις του δασοκτήμονα και του κοινωνικού συνόλου, για παραγωγή προϊόντων ή παροχή προστατευτικών και κάθε μορφής κοινωνικών υπηρεσιών. Το ίδιο βέβαια ισχύει και για ένα δάσος, στο οποίο ασκούνται εκτός από τη δασοπονία ανταγωνιστικές και ασυμβίβαστες με το πνεύμα της αειφορίας και με την ίδια τη δασοπονία χρήσεις, όπως η βοσκή.

Συμπερασματικά τα προβλήματα αυτά δρουν κατά περίπτωση λίγο ως πολύ αρνητικά και φυσικά εμποδίζουν την άσκηση αειφορικής διαχείρισης, διότι:

α. Επηρεάζουν αρνητικά την παραγωγικότητα του δασικού εδάφους και συνεπώς τη βάση κάθε αειφορικής δασοπονίας,

- β. Καταστρέφουν άμεσα τις δασικές συστάδες, δηλαδή τα δέντρα που είναι οι φορείς της αύξησης και παραγωγής, και
- γ. Μειώνουν την παραγωγή και με την απώλεια εσόδων πλήττουν οικονομικά τη δασική επιχείρηση και βάζουν σε αμφισβήτηση την ικανότητα επιβίωσής της.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα δασικών οικοσυστημάτων, που υφίστανται τις συνέπειες παρόμοιων αρνητικών επιδράσεων, αποτελούν τα τροπικά δάση. Στα μεγαλύτερα και πλουσιότερα αυτά οικοσυστήματα του πλανήτη μας ασκείται σήμερα μια ακανόνιστη και ληστρική εκμετάλλευση με δυσμενέστατες επιπτώσεις, που αντικατοπτρίζονται στην αλλοίωση της σύνθεσης και δομής τους και στη συρρίκνωση της έκτασής τους. Την ίδια μεταχείριση έχουν τα δάση και σε πολλές άλλες περιοχές της υφελίου. Η αειφορική διαχείριση ευρωπαϊκού τύπου, που εφαρμόζεται στην κεντρική Ευρώπη εδώ και 200 χρόνια, δεν κατάφερε να επεκταθεί σ' ολόκληρο τον κόσμο. Εκτιμάται ότι σήμερα διαχειρίζονται αειφορικά μόνο το 10 έως 15% των δασών της γης.

Από τα παραπάνω φαίνεται, ότι τα δασικά οικοσυστήματα και το φυσικό περιβάλλον διατρέχουν στην εποχή μας, σ' όλον τον κόσμο, σοβαρότατους κινδύνους, όπως και κατά την εποχή της επινόησης και της πρώτης διατύπωσης της αειφορίας, με τη διαφορά, ότι τώρα υπάρχει η πλούσια και διδακτική εμπειρία του παρελθόντος. Έτσι η Παγκόσμια Κοινότητα μη έχοντας άλλη καλύτερη εναλλακτική λύση για την αποτροπή αυτών των κινδύνων και προκειμένου να προστατεύσει και να διασφαλίσει τη συνέχεια, τη σταθερότητα και τη ζωτικότητα των δασικών και φυσικών γενικότερα οικοσυστημάτων, καταφεύγει σήμερα στην αειφορία και προσπαθεί να την επιβάλει παγκοσμίως στη διαχείρισή τους, όπως εδώ και πολλές δεκαετίες εφαρμόζεται στη δασοπονία.

Δύο αξιόλογες και πολύ αποτελεσματικές πρωτοβουλίες της Παγκόσμιας Κοινότητας, για την εφαρμογή και επιβολή της αειφορίας, είναι πρώτον η ανάπτυξη και εφαρμογή, από όλες τις χώρες, κριτηρίων και δεικτών αειφορικής διαχείρισης των δασών και δεύτερον η πιστοποίηση του ξύλου ως αειφορικού, ότι δηλαδή το ξύλο παράγεται από δάση που διαχειρίζονται με αειφορικές μεθόδους.

Κριτήριο αειφορίας είναι, κατά τους Starr et al (1995), ένα διακριτό στοιχείο ή ένα σύνολο συνθηκών, βάσει των οποίων

κρίνεται ένα δασικό χαρακτηριστικό ή ένα διαχειριστικό μέτρο. Ρόλος των κριτηρίων είναι να χαρακτηρίζουν ή να προσδιορίζουν τα ουσιώδη στοιχεία ή το σύνολο των συνθηκών, με τα οποία μπορεί να αξιολογηθεί η αειφορική διαχείριση ενός δάσους. Κατά τους Schlaepfer et al (1994) κάθε κριτήριο περιέχει ένα στοιχείο μεταβολής, η οποία δίνει την πληροφορία, εάν ο στόχος έχει υλοποιηθεί ή όχι.

Δείκτης αειφορίας είναι ένα ποσοτικό, ποιοτικό ή περιγραφικό μέτρο ή στοιχείο, που μετριέται και παρακολουθείται περιοδικά και δείχνει την κατεύθυνση της αλλαγής (ISCla 1996). Οι δείκτες σχεδιάστηκαν για ν' αποτελέσουν εργαλεία συστηματικού ελέγχου και εκτίμησης της προόδου και του βαθμού εφαρμογής της αειφορικής διαχείρισης των δασών και στοιχεία ανάλυσης στη διαμόρφωση και εφαρμογή της δασικής πολιτικής ή άλλων οικονομικών σχεδιασμών και προγραμμάτων ανάπτυξης μιας χώρας.

Το δεύτερο μέτρο, που στοχεύει στην επιβολή της αειφορίας στη διαχείριση των δασών όλων των χωρών της γης, είναι η καθιέρωση ενός συστήματος πιστοποίησης, ότι το ξύλο είναι προϊόν αειφορικής διαχείρισης. Εδώ πρόκειται ουσιαστικά για έναν έμμεσο εξαναγκασμό. Πιστοποίηση αειφορικής προέλευσης του ξύλου σημαίνει, ότι τόσο η ακατέργαστη ξυλεία, όσο και τα κατεργασμένα προϊόντα ξύλου, θα έχουν πρόσβαση στο εμπόριο και στην αγορά των χωρών που θα συνυπογράψουν τη σχετική συμφωνία, μόνο εάν αποδεδειγμένα προέρχονται από δάση, που διαχειρίζονται με αειφορικές μεθόδους, διαφορετικά θα αποκλείονται. Η σκληρότητα του μέτρου, ιδιαίτερα για τις φτωχές τροπικές χώρες, δείχνει το μέγεθος του κινδύνου καταστροφής των δασών και του φυσικού περιβάλλοντος σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά και την αποφασιστικότητα της Διεθνούς Κοινότητας να επιβάλει τις αποφάσεις της για τη σωτηρία τους.

Τα προβλήματα που θα συναντήσει ένα σύστημα πιστοποίησης του ξύλου ως αειφορικού, με γενική ισχύ και αποδεκτό από όσο το δυνατό περισσότερα κράτη, είναι πολλά και πηγάζουν κυρίως από το γεγονός, ότι σε πολλές περιπτώσεις, παρά τη βούληση και την προσπάθεια, δεν είναι δυνατή η εφαρμογή αειφορικής διαχείρισης στην ολοκληρωμένη εννοιολογικά (κοινωνικές υπηρεσίες, προστασία, υδατοπαροχή τοπίο, αισθητική κλπ.) διατύπωσή της. Έτσι τα ερωτηματικά για το τι μπορεί να είναι αειφορικό και τι όχι είναι πάρα πολλά.

- Μπορεί π.χ. μια ποσότητα ή ένα προϊόν ξύλου να πάρει την αειφορική πιστοποίηση, όταν προέρχεται από δάσος, που διαχειρίζεται με αειφορικές απόψεις όσον αφορά το ξυλαπόθεμα, το λήμμα, τους χρόνους παραγωγής κλπ., βοσκείται όμως σε βαθμό που αποδεδειγμένα υποβαθμίζεται η βλάστηση, η νεαρή αναγέννηση και το έδαφος;

- Και κατ' αναλογία, είναι αειφορική η διαχείριση των δασών της κεντρικής Ευρώπης, όταν για την προστασία των νεαρών δενδρυλλίων από τα δαγκώματα των ελαφιών και ζαρκαδιών χρησιμοποιούνται χημικά απωθητικά, που περνάνε στο έδαφος και στα υπόγεια νερά ή όταν σε νεαρές τεχνητές αναδασώσεις, γίνεται καταπολέμηση αγρωστωδών και άλλων φυτών με χημικά ζιζανιοκτόνα;

- Είναι αειφορική η διαχείριση δάσους, όταν σ' αυτό γίνονται λιπάνσεις;

Είναι αειφορική η διαχείριση των πρεμνοφυών δρυοδασών, όταν με τις ανά 20ετία αποψιλωτικές υλοτομίες υποβαθμίζεται συνεχώς το δασικό έδαφος;

Και ακόμη πως μπορεί να εξακριβωθεί, ότι το λήμμα ενός δάσους υπολογίστηκε, προσημάνθηκε και πραγματοποιήθηκε με αειφορικές μεθόδους και σωστά;

Ο κατάλογος ανάλογων ερωτημάτων θα μπορούσε να γίνει πολύ μακρύς. Σε κάθε περίπτωση πάντως η προσπάθεια επιβολής του μέτρου πρέπει να συνεχιστεί.

Τα κριτήρια που θα θεσπιστούν θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας, ενώ ορισμένα από αυτά θα είναι οριστικά και αμετάβλητα, άλλα πάλι ελαστικά σ' ένα ευρύ πλαίσιο.

Πάντως, πρωταρχικό, απαραίτητο και αμετάβλητο κριτήριο θα πρέπει να είναι η σύνταξη δασοπονικής μελέτης διαχείρισης με καθορισμένο γενικό πλαίσιο και περιεχόμενο. Ο καθορισμός των άλλων κριτηρίων, που θ' αναφέρονται στα επί μέρους ουσιώδη στοιχεία μιας αειφορικής διαχείρισης, θα είναι μια εργασία επίπονη, που θ' απαιτήσει πολύ χρόνο και συλλογική προσπάθεια τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

7. Το πρόβλημα των τροπικών δασών

Επειδή η πιστοποίηση του ξύλου ως αειφορικού αφορά

άμεσα και τα τροπικά δάση και ίσως θεσπίστηκε κυρίως γι' αυτά παρά για τα δάση των εύκρατων ζωνών της γης, είναι ανάγκη, στα πλαίσια αυτής της ημερίδας, να περιγραφεί με συντομία η κατάσταση που επικρατεί σ' αυτά και να διατυπωθούν ορισμένες απόψεις σχετικά με το ζήτημα που μας απασχολεί.

Τα τροπικά δάση είναι τα πλουσιότερα χερσαία οικοσυστήματα της γης. Σ' αυτά είναι συσσωρευμένη πάνω από τη μισή βιομάζα της γης και περίπου τα μισά είδη χλωρίδας και πανίδας.

Οι πληθυσμοί και οι κυβερνήσεις των χωρών με τροπικά δάση βλέπουν σ' αυτά έναν προμηθευτή πρώτων υλών κι ένα αποθεματικό γης για γεωργική καλλιέργεια και άλλες χρήσεις. Έτσι το τροπικό δάσος μειώνεται συνεχώς παραχωρώντας τη θέση του σε μεγάλες φάρμες, βιομηχανικές ζώνες, ταμιευτήρες νερού κ.ά. Στις χώρες αυτές ζουν περίπου 500 εκατ. μικροαγρότες, η επιβίωση των οποίων εξαρτάται από την εκχέρσωση του δάσους με καύση σε περίπου 300 εκατ. διασπασμένες μικροεκτάσεις τροπικού δάσους.

Το τραγικό, σχετικά με την εκχέρσωση των τροπικών δασών, είναι ότι τα πολύ φτωχά εδάφη τους, μετά από μερικά χρόνια γεωργικής εκμετάλλευσης εξαντλούνται και εγκαταλείπονται. Η ανάγκη όμως για καλλιέργεια οδηγεί σε νέες εκχερσώσεις. Αυτό σημαίνει, ότι τη θέση του σταθερού, κλειστού οικοσυστήματος δάσος καταλαμβάνουν εκμεταλλεύσεις, που εξαντλούν τις παραγωγικές δυνάμεις του εδάφους.

Μπροστά σ' αυτήν την καταστροφή, εκδηλώνεται σήμερα στις βιομηχανικές χώρες με διάφορους τρόπους η απαίτηση για απόλυτη προστασία των τροπικών δασών. Αναμφίβολα μια τέτοια προστασία θα εξασφάλιζε τη διατήρηση των πολύτιμων οικολογικών υπηρεσιών και παροχών των τροπικών δασών. Εδώ όμως μπαίνουν ορισμένα βασικά ερωτήματα:

1. Είναι αυτή μια ρεαλιστική απαίτηση;
2. Τι θ' απογίνουν οι εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν στο δάσος ή από το δάσος;
3. Είναι δυνατό να εποπτεύσει και να προστατεύσει κανείς αυτές τις τεράστιες εκτάσεις;
4. Μήπως θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένα ταμείο αποζημίωσης των κρατών με τροπικά δάση για απώλεια εσόδων;

Τα φυσικά αποθέματα που κατέχει μια χώρα αποτελούν πηγή εσόδων γι' αυτήν και τα τροπικά δάση είναι ένα φυσικό

απόθεμα και ανανεώσιμος πόρος. Εάν τα κράτη με τροπικά δάση παραιτηθούν από τα έσοδα που μπορούν να αποκομίσουν από αυτά, χάριν ολόκληρης της ανθρωπότητας, είναι αυτονόητο, ότι θα πρέπει να ενισχύονται οικονομικά γι' αυτή τη θυσία. Το βάρος αυτής της αποζημίωσης θα πρέπει να σηκώσουν κυρίως οι βιομηχανικές και πλούσιες χώρες. Αλλά αυτό δεν εξασφαλίζει την καλύτερη προστασία και τη εσαεί διατήρηση των τροπικών δασών. Η ιδανική λύση θα είναι να αποκτήσει το τροπικό δάσος οικονομική αξία, η οποία μακροπρόθεσμα θα είναι συγκρίσιμη με την αξία άλλων μορφών εδαφογονίας. Οι διαχειριστικές και δασοκομικές μέθοδοι και τεχνικές για κάτι τέτοιο υπάρχουν και είναι δοκιμασμένες. Βέβαια το τροπικό δάσος θα χάσει την αρχική του δομή, θα διατηρηθεί όμως η φυσική βιοποικιλότητα, ο κύκλος των θρεπτικών συστατικών θα μείνει κλειστός, η παραγωγική ικανότητα του εδάφους θα διατηρηθεί και γενικά το οικοσύστημα θα συντηρήσει τη λειτουργία του. Η μετατροπή των τροπικών δασών σε οικονομικά δάση, μέσα από την εφαρμογή μιας αειφορικής δασογονίας προσαρμοσμένης στις οικονομικές, κοινωνικές και εθνικές συνθήκες, φαίνεται ότι είναι ο μοναδικός ρεαλιστικός δρόμος για τη διάσωσή τους.

Έτσι ο επιχειρούμενος ήπιος εξαναγκασμός για προστασία των τροπικών δασών, μέσω της πιστοποίησης του ξύλου ως αειφορικού, είναι σίγουρα ένα καλό μέτρο, πρέπει όμως να συνοδευτεί από συμπληρωματικά μέτρα οικονομικής, επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης των χωρών, για τη μετατροπή των τροπικών δασών τους σε οικονομικά δάση και την εφαρμογή αειφορικής δασογονίας σ' αυτά. Είναι μια μεγάλη ευκαιρία η ηθική αξία της αειφορίας, για την οποία έγινε λόγος στην αρχή, ν' αποκτήσει παγκοσμιότητα.

8. Επίλογος

Η αειφορική δασογονία, που εφαρμόζεται εδώ και 200 χρόνια στην κεντρική Ευρώπη, αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση και δείχνει το δρόμο για το πως μπορεί κανείς να εκμεταλλευθεί στο μέλλον τη φύση, για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών, χωρίς να τη βλάψει, αλλ' αντίθετα, παράλληλα με την εκμετάλλευση, να τη διατηρήσει ακμαία, να τη σταθεροποιήσει, να την εξυγιάνει και να τη βελτιώσει όπου χρειαστεί.

Ο άνθρωπος είναι αναγκασμένος να καταναλώνει, διαφορετικά δεν μπορεί να επιβιώσει. Με δεδομένη αυτήν την αλήθεια, είναι προτιμότερη και ευνοϊκότερη για το παγκόσμιο περιβάλλον και κλίμα η οργανωμένη αειφορική διαχείριση των δασών για παραγωγή του ανανεώσιμου προϊόντος ξύλου, παρά η απόλυτη προστασία π.χ. των τροπικών δασών και η χρησιμοποίηση αντί του ξύλου άλλης μη ανανεώσιμης, ορυκτής πρώτης ύλης, όπως σίδηρο ή τσιμέντο, η εξόρυξη και επεξεργασία των οποίων απαιτεί μεγάλες ποσότητες ενέργειας από ορυκτά καύσιμα.

Το ξύλο είναι αποδεδειγμένα η μόνη ευρέως διαδεδομένη φυσική πρώτη ύλη, που δεν επηρεάζει το ισοζύγιο του διοξειδίου του άνθρακα στη φύση, αφού κατά τη διαδικασία αύξησης των δασών, ύστερα από υλοτομία, δεσμεύεται τόσο διοξείδιο του άνθρακα όσο απελευθερώνεται κατά την καύση ή τη φυσιολογική αποσύνθεση του ξύλου που υλοτομήθηκε. Έτσι η εκμετάλλευση κατά προτίμηση πρώτα των ανανεώσιμων φυσικών πόρων, με τη μεγαλύτερη βέβαια επιμέλεια, με ήπιες μεθόδους και οικολογικά κριτήρια, όπως αυτό γίνεται, εδώ και 200 χρόνια στη δασοπονική πράξη με την εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, σε συνδυασμό και με άλλα μέτρα όπως μείωση της ρύπανσης κλπ., φαίνεται να είναι η καλύτερη απάντηση στην οικολογική κρίση που βρίσκεται σήμερα η ανθρωπότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Γιαννακούρος, Π. 1982.** Δασική Νομοθεσία. Αθήνα 1982.
2. **Γρίσπος, Π. 1973.** Δασική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος. Αυτοτελείς εκδόσεις της Υπηρεσίας Δασικών Εφαρμογών και Εκπαιδεύσεως, Αρ. 25.
3. **Υπουργείο Γεωργίας, 1953.** Οδηγίαι συντάξεως διαχειριστικών εκθέσεων δημοσίων και μη δημοσίων δασών. Εγκύκλιος 958/1953.
4. **Υπουργείο Γεωργίας, 1965.** Προσωριναί πρότυποι τεχνικάί προδιαγραφαί εργασιών συντάξεως δασοπονικών και λοιπών μελετών δασών και δασικών εκτάσεων. Εγκύκλιος 158072/1120/1965.
5. **Baader, G. 1945.** Forsteinrichtung als nachhaltige Betriebsfuehrung und Betriebsplanung. J.D. Sauerlaender's Verlag, Frankfurt am Main.
6. **Galanos, F. 1983.** Moglichkeiten der Uebernahme deutscher Forsteinrichtungsmethoden in Griechenland, Gottingen.
- 7.

- Hasel, K. 1985.** Forstgeschichte. Verlag Paul Parey. **8. ISCIa 1996.** Background Document. Intergovernmental Seminar on Criteria and Indicators for Sustainable Forest Management (ISCI). 19-22/8/1996 Helsinki, Finland. **9. Jan en, G. 1990.** Nachhaltige Forstwirtschaft. Deutscher Forstverein, Jahresbericht. **10. Kramer, H. 1985.** Begriffe der Forsteinrichtung. J.D. Sauerlander's Verlag, Frankfurt am Main **11. Lafouge, R. 1994.** Changes in Public Perceptions of the Forest and Effects of the Changes on Forest Policies. Technical Report Annex I. Seminar of Experts on Sustainable Development of Boreal and Temperate Forests, 27/9-1/10/1993 Montreal, Canada. **12. Mercier, J.C. 1994.** Sustainable Forests: A global challenge. Technical Report Annex I. Seminar of Experts on Sustainable Development of Boreal and Temperate Forests, 27/9-1/10/1993, Montreal, Canada. **13. Richter, A. 1963.** Einfuhrung in die Forsteinrichtung. Neumann Verlag, Radebeul. **14. Schlaepfer, et al. 1994.** Workshop on Environmental Criteria and Indicators for the Sustainable Development of Boreal and Temperate Forests. Seminar of Experts on Sustainable Development of Boreal and Temperate Forests. 27/9-1/10/1993, Montreal, Canada. **15. Speidel, G. 1972.** Planung im Forstbetrieb. Verlag Paul Perey. Hamburg und Berlin. **16. Starr, M., et al. 1995.** Follow-up of the Helsinki Resolutions. Interim Report on the Follow-up of the Second Ministerial Conference. Ministry of Agriculture and Forestry of Finland. Helsinki, Finland 1995. **17. Steinlin, H. 1989.** Ordnungsgema e Forstwirtschaft, in "Das Spannungsfeld zwischen Okonomie und Okologie", Bildungsdienst und Sozialwerk des Deutschen Beamtenbundes. **18. Volk, H. et al. 1997.** Naturschutz im Wald. Deutscher Forstverein e.V.

“ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ”

Δρ. Στυλιανός Γκατζογιάννης

Ερευνητής Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών , ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.

1. Εισαγωγή

Ως διαχείριση δασών κατανοείται σήμερα η σχεδιασμένη παρέμβαση στα δάση για την ικανοποίηση ανθρώπινων αναγκών και για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων ως βασικών δομικών στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος. Προϋπόθεση διαχείρισης είναι το διαχειριστικό σχέδιο και χωρίς αυτό, ο όρος διαχείριση χάνει το περιεχόμενό της.

Οι σύγχρονες τάσεις, που διέπουν σήμερα τη διαχείριση των δασών, προσδιορίζονται καθοριστικά από τις εξελίξεις σε τρεις κύριες κατευθύνσεις :

- από τις εξελίξεις στη δασική πολιτική, όπως αυτές διαμορφώνονται εξαιτίας της περιβαλλοντικής κρίσης που διερχόμαστε, αλλά και της συνειδητοποίησης του ρόλου που έχουν να παίξουν τα δάση στην αντιμετώπιση της κρίσης αυτής,
- από τις εξελίξεις στη μεθοδολογία διαχείρισης δασών και
- από την τεχνολογική πρόοδο στον τομέα της πληροφορικής και γενικά των μέσων, στα οποία βασίζεται αλλά και χρησιμοποιεί η διαχείριση δασών.

Κάτω από αυτή τη θεώρηση και με στόχο την ανάλυση των τάσεων και των παραγόντων που διαμορφώνουν τις σημερινές εξελίξεις στον τομέα της διαχείρισης των δασών, αναλύονται στην παρούσα εργασία τα ακόλουθα θέματα.

- Το υφιστάμενο σήμερα πλαίσιο δασικής πολιτικής, που διέπει τη διαχείριση των δασών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και των λόγων αλλά και των διαδικασιών που οδήγησαν στη διαμόρφωση του πλαισίου αυτού.
- Η ανάλυση των παραγόντων που επηρέασαν την ιστορική εξέλιξη των μεθόδων διαχείρισης των δασών, οι οποίες αναπτύχθηκαν μέχρι σήμερα στον ευρωπαϊκό χώρο και η συναγωγή συμπερασμάτων για τις υπάρχουσες τάσεις και τις μελλοντικές προοπτικές στο χώρο των συστημάτων διαχείρισης των

δασών.

- Η πρόοδος που επιτεύχθηκε, κατά τα τελευταία χρόνια, στον τομέα της απογραφής και αξιολόγησης των εκτός του ξύλου δασικών λειτουργιών και η σημασία των επιτευγμάτων αυτών στην εφαρμογή αειφορικής διαχείρισης δασών με πολλαπλές λειτουργίες και χρήσεις.
- Οι μελλοντικές προοπτικές που διαγράφονται όσον αφορά τη μεθοδολογία διαχείρισης δασών, κάτω από το πλέγμα των κοινωνικών αναγκών και των τεχνολογικών εξελίξεων.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση μιας σειράς προτάσεων για μια αποτελεσματική προαγωγή και προώθηση των θεμάτων αειφορικής διαχείρισης των δασών σε έρευνα και πράξη.

2. Το πλαίσιο δασικής πολιτικής, στόχοι και αρχές διαχείρισης των δασών

Αν εξετάσει κανείς το πώς καθορίζονται οι στόχοι διαχείρισης ενός δάσους, θα διαπιστώσει ότι αυτοί δεν προσδιορίζονται μόνο από τις ανάγκες του δασοκτήμονα ή τις τοπικές ανάγκες και προτεραιότητες, αλλά υπακούουν και σε μια γενικότερη δασική πολιτική, κοινή σε περιφερειακό και για ορισμένα θέματα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Αυτό ανάγεται στο γεγονός ότι, η διαχείριση ενός δάσους συνδέεται με επιπτώσεις στο ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και υπόκειται, ως εκ τούτου, σε δεσμεύσεις, που προέρχονται από δυο κύριες κατευθύνσεις.

Η πρώτη έχει να κάνει με την ελεύθερη αγορά, τους κανόνες της οποίας πρέπει να τηρεί ή να ακολουθεί κάθε δασική εκμετάλλευση προκειμένου, ως παραγωγική μονάδα, να μπορεί να επιβιώνει. Και η ελεύθερη αγορά δεν ολοκληρώνεται σήμερα στο επίπεδο της περιφέρειας, αλλά ούτε καν σε εθνικό επίπεδο. Η πρόοδος που έχει ήδη συντελεστεί στα μέσα μεταφοράς και επικοινωνίας δημιουργεί καταστάσεις ανταγωνισμού στον τομέα παραγωγής και διάθεσης του ξύλου που ξεφεύγουν από τα στενά περιφερειακά και εθνικά πλαίσια.

Η δεύτερη κατεύθυνση παραγόντων που επιβάλλει την ανάγκη προσαρμογής των στόχων διαχείρισης ενός δάσους σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο δασικής πολιτικής, έχει να κάνει με την οντότητα του δάσους ως στοιχείου του ευρύτερου φυσικού περιβάλ-

λοντος. Ένα δάσος μπορεί, ως οικονομική μονάδα, να είναι αυτοτελής ή ανεξάρτητη από πλευράς ιδιοκτησίας ή και, ως ένα βαθμό, από επιχειρησιακή άποψη, δεν μπορεί όμως να είναι ανεξάρτητη οντότητα από οικολογική ή περιβαλλοντική άποψη. Αποτελεί απλά μια γεωγραφική μονάδα που τα συμβαίνοντα σ' αυτήν βρίσκονται σε στενή σχέση αλληλεξάρτησης με τα συμβαίνοντα στο ευρύτερο φυσικό περιβάλλον όπου αυτή ανήκει.

Η πλευρά αυτή του ζητήματος είναι που προσδιορίζει καθοριστικά και την ανάγκη υπακοής της διαχείρισης των δασών σε κανόνες και αρχές που έχουν γενικότερη εμβέλεια ή κοινή εφαρμογή σε ευρύτερα του δάσους επίπεδα. Οι ιδιαίτεροι λόγοι που επιβάλλουν σήμερα την ανάγκη αυτή ανάγονται στην περιβαλλοντική κρίση που διερχόμαστε και προπάντων στη συνειδητοποίηση του ρόλου που έχουν να παίξουν τα δάση στην αντιμετώπιση της κρίσης αυτής.

Η περιβαλλοντική κρίση εμφανίζεται σήμερα με δύο όψεις

- ως κρίση φυσικών πρώτων υλών και
- ως οικολογική κρίση ^{(1)*}.

Η κρίση πρώτων υλών, η οποία είναι ταυτόχρονα και ενεργειακή κρίση, οφείλεται κυρίως στην σταδιακή εξάντληση των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, όπως το πετρέλαιο και τα ορυκτά, γεγονός που οδήγησε στη χρήση της πυρηνικής ενέργειας, με τις γνωστές δυσμενείς συνέπειες και κινδύνους για τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον, και στη στροφή σήμερα προς τις ανανεώσιμες πηγές και τις ήπιες και φιλικές στο περιβάλλον μορφές ενέργειας.

Η οικολογική κρίση, εξίσου σημαντική με την προηγούμενη, εμφανίζεται ως πολυπρόσωπη απειλή με σοβαρές και, συχνά, μη αναστρέψιμες συνέπειες για το φυσικό περιβάλλον, τόσο στο χώρο των ατμοσφαιρικών συνθηκών, όσο και στο χώρο των φυσικών οικοσυστημάτων και των κύκλων ζωής της φύσης.

Είναι ήδη ευρέως γνωστά τα φαινόμενα όπως :

- ο κίνδυνος του θερμοκηπίου λόγω αύξησης του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα,
- η απειλή ερημοποίησης της Μεσογείου και άλλων περιοχών της γης,
- η διάβρωση και καταστροφή δασικών εδαφών,

* Βιβλιογραφικές αναφορές

- η υποβάθμιση και συχνά καταστροφή αλυσίδων ζωής και βιολογικών αποθεμάτων της φύσης, λόγω εξαφάνισης ειδών, απώλειας γενετικών πόρων και υποβάθμισης βιοτόπων και πληθυσμών της άγριας ζωής,
- η ρύπανση της ατμόσφαιρας και η χειροτέρευση των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων των μεγαλουπόλεων και άλλα ανάλογα φαινόμενα που συνιστούν σοβαρές απειλές για την ανθρωπότητα⁽¹⁷⁾.

Ο ρόλος των δασών στην αντιμετώπιση της κρίσης αυτής, είναι καθοριστικής σημασίας και οφείλεται μεταξύ άλλων και στις ακόλουθες λειτουργίες που επιτελεί το δάσος :

- Είναι ταμιευτήρας άνθρακα, λόγω της δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα, μέσω της φωτοσύνθεσης, και κατ' επέκταση πηγή πολύτιμης βιοενέργειας.
- Είναι πηγή ανανεώσιμων πρώτων υλών, όπως το ξύλο κ.ά., η αξία χρήσης των οποίων, παρά την ύπαρξη άλλων ανταγωνιστικών προϊόντων, όπως το πλαστικό, το αλουμίνιο και ο χάλυβας, συνεχώς αυξάνεται.
- Παρέχει υδρονομική προστασία και συντελεί ιδιαίτερα στη διατήρηση και προστασία των δασικών εδαφών από τη διάβρωση και στον εμπλουτισμό των υπόγειων υδροφόρων στρωμάτων.
- Συμβάλλει καθοριστικά στη διατήρηση των βιολογικών αποθεμάτων και των αλυσίδων άγριας ζωής της φύσης.
- Έχει την ικανότητα προσφοράς προς τον άνθρωπο αναντικατάστατων σήμερα υπηρεσιών αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Αναγνωρίζοντας σήμερα την παγκοσμιότητα των παραπάνω προβλημάτων, αλλά και το ρόλο των δασών στην αντιμετώπισή τους, προκύπτει αμέσως το ερώτημα :

Υπάρχει σήμερα μια εκφρασμένη δασική πολιτική σε διεθνές επίπεδο που να δημιουργεί ένα επαρκές και υλοποιήσιμο πλαίσιο κατευθυντήριων γραμμών για την διαχείριση των δασών ;

Μέχρι το τέλος της 10ετίας του '80 ήταν διάχυτη η άποψη ότι δεν υπήρχε καμιά συγκεκριμένη κοινή δασική πολιτική που

να καλύπτει σφαιρικά τα ζητήματα διαχείρισης, προστασίας και ανάπτυξης των δασών, όχι μόνο σε παγκόσμιο αλλά ούτε καν σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το πρώτο βήμα, προς την κατεύθυνση αυτή έγινε το 1992 στο Rio de Janeiro⁽¹⁹⁾ στα πλαίσια της παγκόσμιας διάσκεψης για το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Στη διάσκεψη αυτή υπεγράφησαν, δυστυχώς όχι απ' όλες τις χώρες, μια σειρά από συμβάσεις που αφορούν το περιβάλλον γενικά, αλλά και ειδικότερα τα δάση και τη δασοπονία.

Το δεύτερο βήμα, με ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας, έγινε με την Υπουργική Διάσκεψη των χωρών της Ε.Ε. στο Ελσίνκι το 1993⁽²⁾. Εκεί πάρθηκαν μια σειρά αποφάσεις, που αναμένεται να παίξουν καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση του συνόλου των δασών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μελετώντας επισταμένα τις αποφάσεις που πάρθηκαν στα παραπάνω δυο όργανα, προκειμένου να καταλήξει κανείς σε συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές ικανές να ενσωματωθούν άμεσα στη διαχείριση των δασών, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Ο ρόλος των δασών είναι πολλαπλός, τόσο όσον αφορά το περιβάλλον όσο και την ανάπτυξη. Αναγνωρίζονται δηλαδή οι πολλαπλές λειτουργίες των δασών καθώς και η ανάγκη για προαγωγή των λειτουργιών αυτών και της πολλαπλής χρήσης του δάσους.
2. Αναγνωρίζεται η ανάγκη για αειφορική διαχείριση των δασών και για αειφορική ανάπτυξη. Εδώ θα πρέπει να επισημανθούν δύο διαστάσεις της διατύπωσης αυτής, που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κατανόηση αλλά και εφαρμογή της έννοιας της αειφορίας στην πράξη. Η πρώτη αφορά την *αρχή της αειφορίας των δασών*, όπως τη γνωρίζουμε μέχρι σήμερα και η οποία επικεντρώνεται στην *ικανότητα του δάσους να παράγει διαρκώς αγαθά και υπηρεσίες κατά τρόπο άριστο, δηλ. σύμφωνα με τους στόχους της δασοπονίας*. Η δεύτερη διάσταση, έχει να κάνει με τον όρο "αειφόρος ή αειφορική ανάπτυξη" και αναφέρεται στο αναπτυξιακό πρότυπο των περιφερειών εκείνων που στηρίζονται κυρίως στον πρωτογενή τομέα και στην εκμετάλλευση των φυσικών τους πόρων. Η διατύπωση αυτή θέλει να επισημάνει

την ανάγκη προώθησης ενός είδους ενδογενούς και μακροπρόθεσμα βιώσιμης ανάπτυξης. Βεβαίως η “αειφορική διαχείριση” είναι και εδώ βασικός κανόνας, αλλά αφορά μόνο τους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους και δεν μπορεί να γενικευτεί για να χαρακτηρίσει το συνολικό πρότυπο ανάπτυξης. Στην περίπτωση αυτή υπάρχουν σοβαρές επιφυλάξεις από τους οικονομολόγους και επιπλέον δημιουργείται σύγχυση και στη χρησιμοποίηση του όρου της αειφορίας στη διαχείριση των δασών.

3. Η αειφορική διαχείριση δεν πρέπει να επικεντρώνεται σε ένα πόρο και εν προκειμένω στο ξύλο, αλλά πρέπει να καλύπτει το σύνολο των δασικών λειτουργιών.
4. Η λήψη αποφάσεων διαχείρισης των δασών πρέπει να στηρίζεται στην εκτίμηση οικονομικών και μη οικονομικών αξιών, που εκφράζουν τα αγαθά και οι υπηρεσίες των δασών, καθώς και σε μεθόδους “κόστους-ωφέλειας ανάλυσης” (cost benefit analysis) στο χώρο του περιβάλλοντος. Αναγνωρίζοντας δε τις ελλείψεις που υπάρχουν στον τομέα αυτόν, επισημαίνεται επίσης, στις αποφάσεις που προαναφέρθηκαν, ότι η ανάπτυξη τέτοιων μεθοδολογιών αξιολόγησης πρέπει να προάγεται.
5. Η αειφορική διαχείριση και η χρήση των δασών πρέπει να προωθούνται από τις επιμέρους χώρες στα πλαίσια των εθνικών τους πολιτικών και προτεραιοτήτων και στη βάση υγιών κατευθυντήριων γραμμών προστασίας του περιβάλλοντος. Κατά τη διατύπωση δε των κατευθύνσεων αυτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διεθνώς συμφωνημένες μεθοδολογίες και κριτήρια.
6. Η επιστημονική έρευνα και οι δασικές απογραφές που διενεργούνται από εθνικούς οργανισμούς και λαμβάνουν υπόψη βιολογικές, φυσικές, κοινωνικές και οικονομικές μεταβλητές, καθώς και την τεχνολογική ανάπτυξη, πρέπει να ενισχύονται αποτελεσματικά.

Τι σημαίνουν όμως οι διακηρύξεις αυτές για τη δασοπονική πράξη και πώς αυτές μπορούν να γίνουν εργαλεία λήψης αποφάσεων κατά τη διαχείριση των δασών;

Οι διακηρύξεις αυτές δεν είναι βέβαια τίποτα νέο για την έρευνα και τη δασοπονική πράξη στην Ελλάδα. Τα θέματα της λειφορικής διαχείρισης των δασών αποτελούν βασικό άξονα δασικής πολιτικής από την ίδρυση της Δασικής Υπηρεσίας, ενώ τα θέματα της πολλαπλής χρήσης των δασών, αποτελούν αντικείμενο έντονου προβληματισμού εδώ και αρκετές δεκαετίες^(5,6). Το σημαντικό, όμως, στην όλη υπόθεση, είναι ότι τα θέματα αυτά αποτελούν σήμερα άξονες μιας κοινής πλέον πολιτικής, τουλάχιστον σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δημιουργούνται έτσι καλύτερες προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική προαγωγή και προώθηση των θεμάτων αυτών στη δασοπονική πράξη.

Για να αντιμετωπιστούν όμως τα θέματα της πολλαπλής χρήσης των δασών σε επιχειρησιακό επίπεδο, χρειάζεται να επιλυθούν πρώτα τα ακόλουθα ζητήματα :

1. Αποσαφήνιση και συστηματική ταξινόμηση των στόχων και των αρχών που αποτελούν πράγματι κριτήρια στη λήψη αποφάσεων διαχείρισης των δασών.

Το λόγο στο σημείο αυτό έχουν τα γνωστά συστήματα στόχων, όπως στο παράδειγμα του σχεδίου 1, το οποίο αναφέρεται στην Ελληνική δασοπονία και δίνει ή συνοψίζει τους στόχους και τις αρχές που κατευθύνουν σήμερα τη δασοπονική δραστηριότητα στη χώρα μας⁽⁶⁾.

Τα συστήματα αυτά :

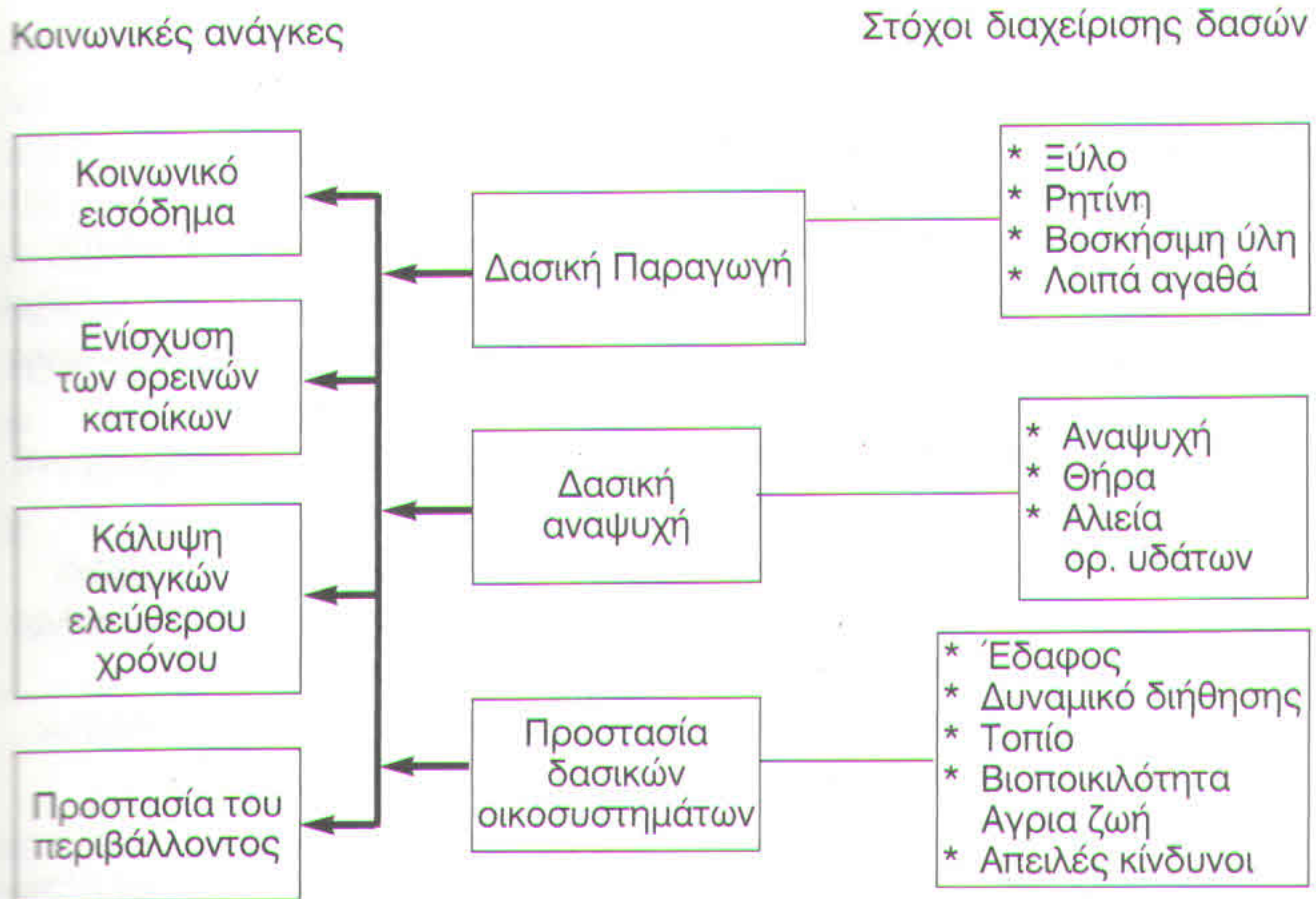
- είναι γενικά ισχύοντα, για ένα οργανισμό όπως είναι η Δασική Υπηρεσία, και δίνουν τη δυνατότητα σωστής επιλογής των στόχων, που θα αποτελέσουν τις κατευθυντήριες γραμμές στη διαχείριση ενός δάσους ή μιας δασικής εκμετάλλευσης,
- αποσαφηνίζουν τις σχέσεις συμπληρωματικότητας ή ανταγωνισμού που υπάρχουν μεταξύ των στόχων και διευκολύνεται έτσι η οργάνωση της διαχείρισης,
- δίνουν τα κριτήρια, με τη βοήθεια των οποίων θα εκτιμηθεί το αποτέλεσμα, ή η αναμενόμενη ωφέλεια από την υλοποίηση μιας δέσμης σχεδιαζόμενων μέτρων ή και μιας δραστηριότητας.

2. Το δεύτερο ζήτημα που απασχολεί τη διαχείριση των δασών με πολλαπλές χρήσεις, έχει να κάνει με την ποσοτική αξιολόγηση του αποτελέσματος, δηλ. των αξιών που δημιουργούνται σε χώρους ωφέλειας, όπως η αναψυχή, η προστασία άγριας ζωής, η προστασία από διάβρωση κλπ. Δηλαδή σε τομείς όπου κυριαρχούν τα ποιοτικά γνωρίσματα και υπάρχει, ως εκ τούτου, σχετική δυσκολία αξιολόγησης των επιπτώσεων των διαφόρων μέτρων πάνω στους στόχους διαχείρισης. Αυτό σημαίνει, κατ' αρχήν, αδυναμία ορθολογικού σχεδιασμού, αφού σχεδιασμός δε σημαίνει μόνο ανάπτυξη και συντονισμό δυνατών μέτρων διαχείρισης, αλλά προπαντός αξιολόγηση των μέτρων αυτών και επιλογή του συνδυασμού εκείνου που εγγυάται ένα καλύτερα δυνατό αποτέλεσμα. Για να μετρηθεί όμως το αποτέλεσμα στους χώρους αυτούς ωφέλειας, χρειάζονται ιδιαίτερες γι' αυτό τεχνικές, οι οποίες, παρότι έχουν αναπτυχθεί θεωρητικά, εντούτοις δεν έχουν ακόμα εμπεδωθεί και καταξιωθεί στη δασοπονική πράξη. Αιτία γι' αυτό δεν είναι βέβαια η αναποτελεσματικότητά τους, αλλά η έλλειψη σχετικής πρακτικής εμπειρίας και ιδιαίτερα ή μη συνειδητοποίηση της ανάγκης εφαρμογής των πρακτικών αυτών από τη πράξη⁽⁶⁾.

Προς την κατεύθυνση της επίλυσης των προβλημάτων αυτών, αλλά και της προετοιμασίας εφαρμογής των σχετικών μεθοδολογιών στην ελληνική και ευρωπαϊκή δασοπονική πράξη, κινείται σήμερα η έρευνα στον τομέα της δασικής διαχειριστικής.

Όσον αφορά τα θέματα αρχών ή κανόνων διαχείρισης των δασών, θα πρέπει να διευκρινιστεί εδώ, ότι αυτά δεν προσδιορίζουν στόχους διαχείρισης - αυτοί επιλέγονται από το γενικό σύστημα στόχων - αλλά προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν, γι' αυτό και συνοδεύουν συνήθως τα συστήματα στόχων, όπως στο παράδειγμα του σχήματος 1. Προσδιορίζουν δηλ. κανόνες συμπεριφοράς που πρέπει να τηρούνται δεσμευτικά στην προσπάθεια υλοποίησης των στόχων και τελικά στη διαχείριση των δασών.

Σχήμα 1 : Τα συστήματα στόχων και αρχών ως εργαλεία λήψης αποφάσεων διαχείρισης
Το σύστημα στόχων και αρχών της ελληνικής δασοπονίας



Βασικές αρχές διαχείρισης των δασών

1. Αρχή της αειφορίας
2. Αρχή των πολλαπλών λειτουργιών και της πολλαπλής χρήσης
3. Οικονομική αρχή και
4. Αρχή της κοινοφελείας

Όπως στην περίπτωση των στόχων, έτσι και στην περίπτωση των αρχών διαχείρισης πρέπει τα κριτήρια ελέγχου των αρχών αυτών να προσδιορίζονται με σαφήνεια και να μπορούν, κατά το δυνατόν, να ποσοτικοποιηθούν. Μελετώντας το θεσμικό πλαίσιο που διέπει σήμερα τη διαχείριση των δασών στη χώρα μας και λαμβάνοντας υπόψη και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη διάσκεψη του Ρίο και την Υπουργική Διάσκεψη των χωρών της Ε.Ε., προκύπτει το αποτέλεσμα που παρουσιάζεται στον πίνακα 1, ως πλαίσιο βασικών αρχών και κανόνων διαχείρισης που μπορεί και πρέπει να διέπει σήμερα τη διαχείριση των δασών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πίνακας 1: Βασικές αρχές διαχείρισης των δασών

1. Αρχή της αειφορίας¹⁾

- Διαρκής ανανέωση
- Διατήρηση ενός ελάχιστου ύψους αποθέματος διηλεκώς
- Σταθερή σε όγκο/ ποσότητα και ποιότητα απόδοση αγαθών και υπηρεσιών ανταποκρινόμενη στο παραγωγικό δυναμικό του δάσους και στις ανάγκες της αγοράς
- Διατήρηση της βιοποικιλότητας του δάσους και προαγωγή κάθε μορφής άγριας ζωής

2. Αρχή των πολλαπλών λειτουργιών και της πολλαπλής χρήσης των δασών

- Προσπάθεια για συντήρηση και προαγωγή των πολλαπλών και συμπληρωματικών λειτουργιών του δάσους
- Προώθηση της πολλαπλής, έναντι της μονής χρήσης των δασών

3. Οικονομική αρχή²⁾

- Προσπάθεια για ευνοϊκή σχέση μεταξύ διατιθέμενων μέσων (δαπανών) και αποτελέσματος (ωφέλειας).
- Προσπάθεια για ποσοτική εκτίμηση της ωφέλειας, τόσο όσον αφορά τις οικονομικές όσο και τις περιβαλλοντικές αξίες.
- Ευελιξία και ικανότητα προσαρμογής της δασικής παραγωγής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς

4. Αρχή της κοινωφέλειας

- Ως κατ' εξοχήν κοινωνικό αγαθό το δάσος, επιβάλλει προτεραιότητα στο κοινωνικό έναντι του ιδιωτικού οφέλους, σε περίπτωση σύγκρουσης των συμφερόντων κατά τη διαχείριση των δασών

-
1. Η θεωρία του κανονικού δάσους αποτελεί τη βασική μεθοδολογία για την εφαρμογή και τον έλεγχο της αειφορίας των δασών.
 2. Οι κλασικές μέθοδοι της δασικής οικονομικής σε συνδυασμό με τις μεθόδους "κόστους - ωφέλειας ανάλυσης", παρέχουν τα βασικά εργαλεία για τον έλεγχο της οικονομικής αρχής στη δασοπονία.

3. Η μεθοδολογία διαχείρισης δασών και η σύγχρονη τεχνολογία

Καθοριστική σημασία, για την υλοποίηση των απόψεων που διατυπώθηκαν παραπάνω, έχουν τα συστήματα (μέθοδοι) διαχείρισης των δασών. Κάνοντας μια ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη των συστημάτων αυτών, όπως χαρακτηριστικά παρουσιάζεται στο διάγραμμα του σχήματος 2, προκειμένου να εξακριβώσουμε τους παράγοντες που διαμόρφωσαν τις εξελίξεις και να καταλήξουμε σε συμπεράσματα για τις υπάρχουσες σήμερα τάσεις, διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

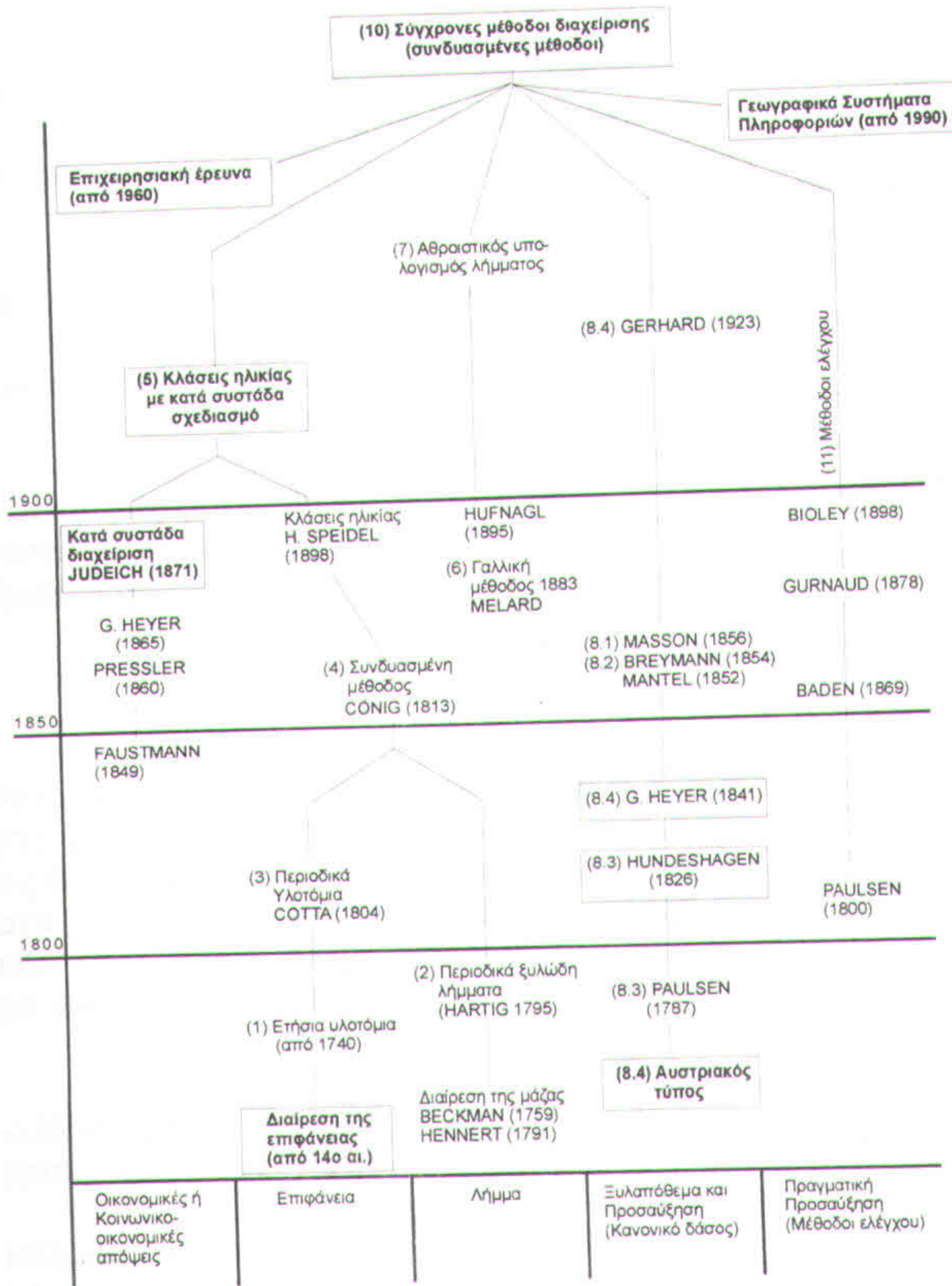
- Ακρογωνιαίο λίθο όλων σχεδόν των μεθόδων που αναπτύχθηκαν μέχρι σήμερα αποτέλεσε η αρχή της αειφορίας.
- Οι πρώτες σκέψεις για αειφορική οργάνωση της παραγωγής έγιναν ήδη από το 14^ο αιώνα, ενώ η αειφορία ως βασική αρχή της δασοπονίας ολοκληρώθηκε με την ανάπτυξη το 19^ο αιώνα της θεωρίας του κανονικού δάσους, από τον Hundeshagen (1826) και εν συνεχεία από τον Heyer (1841)** .
- Οι διαφορές μεταξύ των διαφόρων μεθόδων οφείλονται κυρίως στα κριτήρια που χρησιμοποιεί κάθε μέθοδος (έκταση, λήμμα, ξυλαπόθεμα κλπ., βλ. Σχ. 2), ή στον τρόπο - διαδικασία που ακολουθεί κάθε μια από αυτές στην οργάνωση της αειφορίας των δασών.
- Εξαίρεση αποτελεί η κατά συστάδα μέθοδος του Judeich (1871), η οποία όμως, στην πορεία εξέλιξης, ενσωματώθηκε στη μέθοδο των κλάσεων ηλικίας για να προκύψει μια νέα πιο ολοκληρωμένη μέθοδος, δηλ. η μέθοδος των κλάσεων ηλικίας με κατά συστάδα σχεδιασμό, η οποία κυριάρχησε για πολλές δεκαετίες στις χώρες της Μεσευρώπης.
- Οι σύγχρονες μέθοδοι διαχείρισης των δασών, δηλ. των τελευταίων 10ετιών (από το 1960), είναι συνδυασμένες μέθοδοι και σηματοδοτούνται από την εισαγωγή της επιχειρησιακής έρευνας στη διαχείριση των δασών. Με τη συνδρομή της επιχειρησιακής έρευνας έγινε δυνατή η ανάλυση

** Αναλυτική περιγραφή των μεθόδων και της θεωρίας του κανονικού δάσους

σύνθετων προβλημάτων, γεγονός που επέτρεψε την ενσωμάτωση και νέων, πρόσθετων παραμέτρων στη διαδικασία σχεδιασμού της διαχείρισης των δασών. Δυνατότητα ιδιαίτερα σημαντική για τη βελτίωση της διαχείρισης σε δάση πολλαπλών λειτουργιών και χρήσεων. Με τη θεωρία συστημάτων και της κυβερνητικής, που χειρίζεται η επιχειρησιακή έρευνα, βελτιώθηκαν επίσης σημαντικά οι διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων διαχείρισης των δασών.

- Σήμερα, με την ευρεία διάδοση της τεχνολογίας της πληροφορικής και ιδιαίτερα των προσωπικών υπολογιστών, διανοίγονται νέοι ορίζοντες στη διαχείριση των δασών. Η σοβαρή δυσκολία που υπήρχε μέχρι πρότινος, να αξιοποιηθεί κατά το σχεδιασμό ο τεράστιος όγκος πληροφοριών, που είναι κατά βάση αναγκαίος και συγκεντρώνεται κατά την απογραφή ενός δάσους, αντιμετωπίζεται σήμερα με τον πλέον ευχερή τρόπο, ανεβάζοντας έτσι την αποτελεσματικότητα των σχεδίων σε πολύ υψηλότερα επίπεδα ορθολογισμού απ' ό,τι πριν. Το δεύτερο βήμα προόδου που μας εξασφαλίζει η τεχνολογία αυτή και ιδιαίτερα το τμήμα της που αναφέρεται στα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών, είναι η δυνατότητα ενσωμάτωσης του γεωγραφικού παράγοντα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Μέχρι πρότινος, μόνο εμπειρικές εκτιμήσεις ήταν δυνατόν να γίνουν για το ρόλο και το βαθμό επίδρασης των γεωγραφικών παραμέτρων, όπως π.χ. η κατά χώρα θέση των συστάδων, η κλίση και η έκθεση του αναγλύφου, οι αποστάσεις ή η έκταση και γενικά η κατά χώρο μεταβλητότητα διαφόρων παραμέτρων, στη διαχείριση των δασών. Οι σχετικές αναλύσεις βασιζόταν λίγο ως πολύ στην κλασική χαρτογραφία και ήταν τόσο χρονοβόρες και πολυδάπανες ώστε δύσκολα μπορούσαν να υλοποιηθούν. Η ανάλυση χωρικών πληροφοριών, η δημιουργία λειτουργικών βάσεων δεδομένων και η κατάρτιση ψηφιακών χαρτών είναι σήμερα στο επίκεντρο των εξελίξεων της Δασικής Διαχειριστικής και δημιουργούν επαναστατικές δυνατότητες για μια πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική διαχείριση.

ΛΕΙΦΟΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΞΥΛΟΥ



Σχήμα 2 : Διάγραμμα εξέλιξης των μεθόδων διαχείρισης δασών (από Speidel 1972, μετά από προσαρμογή και συμπλήρωση).

4. Μελλοντικές προοπτικές για τη μεθοδολογία διαχείρισης δασών

Κάτω από τις υπάρχουσες εξελίξεις, τόσο όσον αφορά τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις, όσο και την τεχνολογική πρόοδο, η στροφή ή η τάση που διαμορφώνεται σήμερα στον τομέα των μεθόδων διαχείρισης δασών συνοψίζεται στα ακόλουθα :

1. *Η αρχή της αειφορίας των δασών βρίσκεται και πάλι στο επίκεντρο του συστημάτων διαχείρισης των δασών, τα οποία όμως αποκτούν νέα δομή, ικανή να ενσωματώνει λειτουργικά τις απόψεις για πολλαπλή διαχείριση και ανάπτυξη των δασών.*
2. *Η μέθοδος ελέγχου, στηριζόμενη στην αρχή της αειφορίας και δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα, τόσο στην τρέχουσα κατάσταση εξέλιξης των δασών, όσο και στην ανάγκη για διαρκή παρακολούθηση των εξελίξεων σ' αυτά, προβλέπεται να αποτελέσει τη βάση για την παραπέρα διαμόρφωση των μεθόδων διαχείρισης των δασών.*

Όσον αφορά τον τρόπο υλοποίησης της αειφορίας στην πράξη, είναι ανάγκη εδώ να γίνει μια σύντομη αναφορά στη βασική λογική ελέγχου της αειφορίας, όπως αυτή αναπτύχθηκε το 18^ο αιώνα και βρίσκει ακόμα και σήμερα εφαρμογή στα παραγωγικά δάση, για να φανεί έτσι και η δυνατότητα που υπάρχει διεύρυνσης της λογικής αυτής ώστε να καλύψει και τις νέες απαιτήσεις.

Η λογική αυτή εκφράζεται ανάγλυφα από τον τύπο πρόβλεψης αειφορικού λήμματος της αυστριακής μεθόδου διαχείρισης (βλ. Πίν. 2) και συνοψίζεται στα ακόλουθα :

- Η πρόβλεψη του αειφορικού λήμματος (E) προσανατολίζεται κατ' αρχήν στο παραγωγικό δυναμικό ή/και στην τρέχουσα παραγωγική ικανότητα ενός δάσους (Z).
- Η απόληψη όμως λήμματος, στο ύψος του παραγωγικού δυναμικού, είναι συνάρτηση, αφενός μεν της απόκλισης του δάσους από μια επιθυμητή ή κανονική, όπως λέμε, κατάσταση και αφετέρου από το χρονικό διάστημα (a) που απαιτείται ή κρίνεται σκόπιμο για την αποκατάσταση της κανονικότητας.

- Η επιθυμητή κατάσταση προσδιορίζεται στην προκειμένη περίπτωση από το κανονικό ξυλαπόθεμα, όπως αυτό καθορίζεται με βάση τη θεωρία του κανονικού δάσους, ενώ ο βαθμός απόκλισης της τρέχουσας από την επιθυμητή κατάσταση, από την απόκλιση του πραγματικού αποθέματος ξύλου (V_w) από το κανονικό ή επιδιωκόμενο (V_n).

Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται ο σχεδιασμός της διαχείρισης πάνω σε αειφορικές βάσεις, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούνται και αποτελεσματικοί δείκτες ελέγχου της αειφορίας.

Πίνακας 2 : Η λογική ελέγχου της αειφορίας στα παραγωγικά δάση

$$E = Z + \frac{V_w - V_n}{a}$$

E = Αειφορικό λήμμα, ως ενδεικνυόμενο ύψος κάρπωσης στα πλαίσια επιδίωξης αποκατάστασης αειφορικών συνθηκών παραγωγής

Z = Το παραγωγικό δυναμικό του δάσους ή ο ρυθμός αύξησης του ξυλαποθέματος

V_w = Το πραγματικό απόθεμα ξύλου, που υπάρχει σ' ένα δάσος

V_n = Το κανονικό ή επιδιωκόμενο ύψος αποθέματος ξύλου που πρέπει να υπάρχει σ' ένα δάσος για να μπορούν να ισχύσουν αειφορικές συνθήκες

A = Ο σχεδιαζόμενος χρόνος εξίσωσης μεταξύ πραγματικού και κανονικού αποθέματος ή ο χρόνος που χρειάζεται για να αποκατασταθούν αειφορικές συνθήκες σ' ένα δάσος

($V_w - V_n$) : Περίσσεια ή έλλειμμα ξυλαποθέματος όταν $V_w > V_n$ ή $V_w < V_n$ αντίστοιχα.

Για την επέκταση τώρα της λογικής ελέγχου της αειφορίας ώστε να συμπεριλάβει και τις υπόλοιπες λειτουργίες των δασών, υπάρχουν οι εξής δυο δυνατότητες :

- Η πρώτη υποδεικνύει τη συνέχιση εφαρμογής των μέχρι τώρα εφαρμοζόμενων μεθόδων ελέγχου της αειφορίας και βελτίωσή τους ώστε να ενσωματώνουν παραμέτρους και των άλλων, εκτός της παραγωγής ξύλου, λειτουργιών. Η απόφαση π.χ. για καθορισμό του επιδιωκόμενου ύψους ξυλαποθέματος (V_n), όπως και του χρόνου αποκατάστασης κανονικότητας (a), συνδέονται με θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις, όχι μόνο όσον αφορά την παραγωγή αλλά το σύνολο των δασικών λειτουργιών. Σταθμίζοντας έτσι τις επιπτώσεις αυτές μπορεί στη συνέχεια να λαμβάνονται τέτοιες αποφάσεις, για τα επιδιωκόμενα μεγέθη, οι οποίες να ενσωματώνουν παραμέτρους και των άλλων λειτουργιών και βεβαίως και της πολλαπλής χρήσης.
- Η δεύτερη κατεύθυνση υποδεικνύει την ανάγκη για ανάπτυξη αυτόνομων ή ανεξάρτητων δεικτών ελέγχου της αειφορίας ως προς τις διάφορες λειτουργίες.

Και οι δύο κατευθύνσεις είναι σήμερα μέσα στις προοπτικές και τις επιδιώξεις της Δασικής Διαχειριστικής, με τη διαφορά ότι, η μεν πρώτη έχει περάσει ήδη εδώ και αρκετά χρόνια στους προβληματισμούς των ερευνητών και εν μέρει της πράξης, ενώ η δεύτερη κατεύθυνση θα πρέπει να θεωρηθεί καινοτόμος για τα σημερινά δεδομένα.

Και στις δύο όμως περιπτώσεις, ο έλεγχος της αειφορίας, κατά τρόπο ώστε να καλύπτει το σύνολο των δασικών λειτουργιών, πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένους δείκτες, ικανούς να εκφράσουν ποσοτικά την τρέχουσα κατάσταση του δάσους, καθώς και την απόκλισή της από αυτήν που χαρακτηρίζεται ως αειφορική, δηλαδή την κατάσταση που εξασφαλίζει δυναμική ισορροπία και σταθερότητα στο οικοσύστημα, καθώς και διαρκή ικανότητα παραγωγής και προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών προς τον άνθρωπο.

Σύμφωνα με τη λογική αυτή ελέγχου της αειφορίας, η μέθοδος ελέγχου, ως ολοκληρωμένου πλέον συστήματος διαχείρισης δασών πολλαπλών λειτουργιών ή χρήσεων, υποστηριζόμενου από την τεχνολογία της πληροφορικής, μπορεί να αποδοθεί με το πρότυπο που εικονίζεται στο σχήμα 3.

Η δομή του πρότυπου αυτού χαρακτηρίζεται από τα εξής:

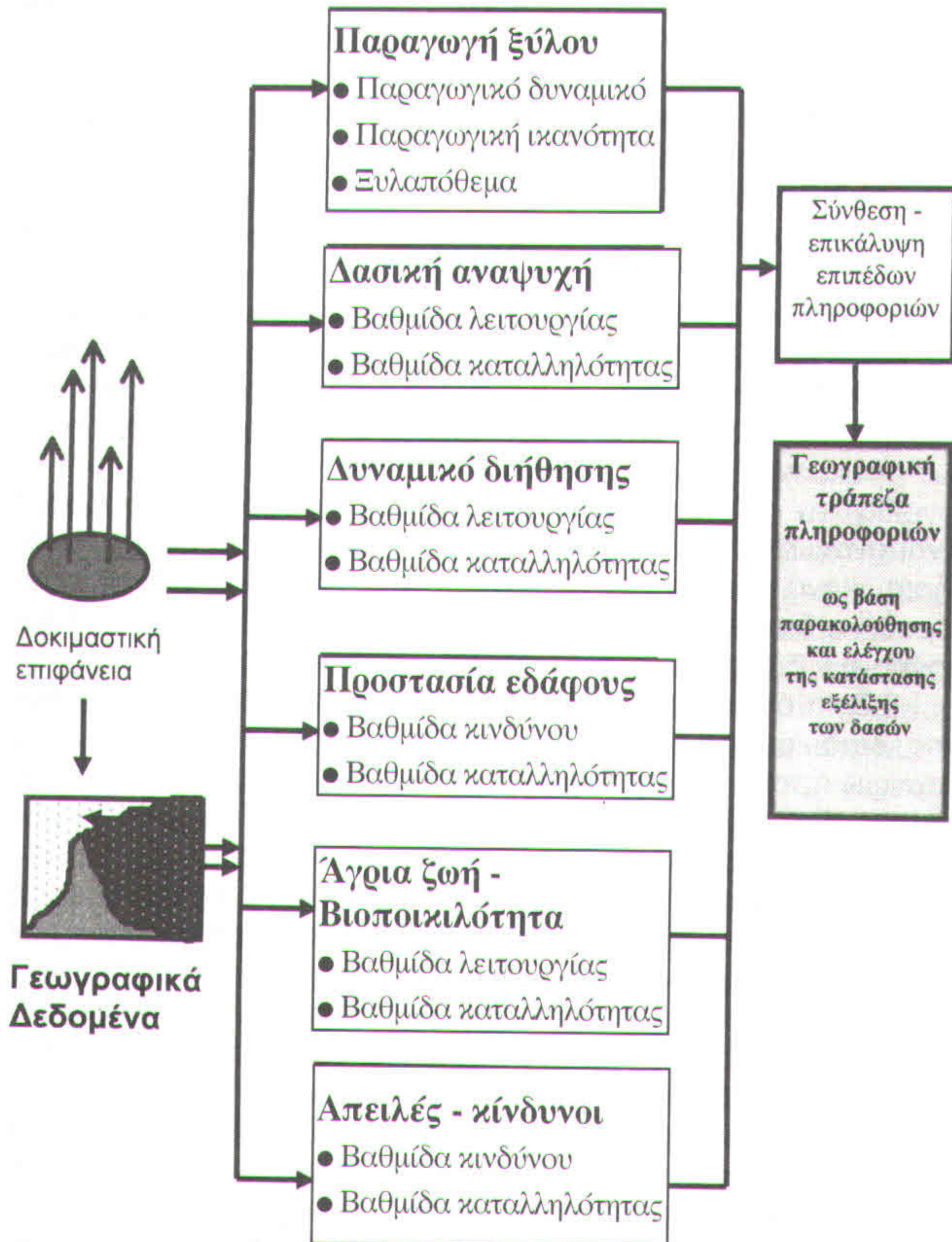
- Η συγκέντρωση πληροφοριών στηρίζεται σε ένα δίκτυο περιοδικώς απογραφόμενων δοκιμαστικών επιφανειών και σε γεωγραφικά ή χαρτογραφικά δεδομένα του δάσους (τοπογραφία, κατά χώρο εξάπλωση ειδών, κατά χώρο θέση των συστάδων κλπ.).
- Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται σε κάθε δοκιμαστική επιφάνεια δημιουργούν εισροές για την αξιολόγηση του συνόλου των δασικών λειτουργιών, που μπορούν ή πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαχείρισης.
- Βασικές μεταβλητές στις οποίες πρέπει να στηρίζεται ο έλεγχος αειφορίας αποτελούν, όσον αφορά την παραγωγική λειτουργία,
 - το παραγωγικό δυναμικό
 - η τρέχουσα παραγωγική ικανότητα και
 - το ξυλαπόθεμα (πραγματικό και κανονικό) του δάσους, ενώ, όσον αφορά τις υπόλοιπες λειτουργίες,
 - η “βαθμίδα λειτουργίας”, ως έκφραση του παραγωγικού δυναμικού του δάσους ως προς τη συγκεκριμένη λειτουργία και
 - η “βαθμίδα καταλληλότητας”, ως έκφραση της τρέχουσας κατάστασης ή ικανότητας των συστάδων να ανταποκριθούν ή να συμβάλλουν στη διατήρηση και προαγωγή της συγκεκριμένης λειτουργίας και, τέλος, όσον αφορά την αντιδιαβρωτική δράση και τους κινδύνους του δάσους, ως βασικά επίσης δομικά στοιχεία του συστήματος, μεταβλητές όπως
 - η βαθμίδα κινδύνου και
 - η βαθμίδα καταλληλότητας, ως έκφραση της ικανότητας αντίστασης του δάσους απέναντι στο συγκεκριμένο κίνδυνο ή απειλή.^(16,20)
 - Με την αναγωγή των δεδομένων των ΔΕ στη συνολική έκταση του δάσους, δημιουργούνται τα επίπεδα πληροφοριών για κάθε ωφέλεια και ακολουθεί η σύνθεση και καταχώρησή τους σε βάσεις δεδομένων, κατάλληλα δομημένες για να συγκροτήσουν τελικά την τράπεζα πληροφοριών του δάσους.
 - Η τράπεζα αυτή πληροφοριών εξασφαλίζει τις ακόλουθες δυνατότητες:

- διευκολύνει την ανάλυση και αξιολόγηση, τόσο των επιμέρους λειτουργιών, όσο και του δάσους συνολικά,
- δίνει τη δυνατότητα παρακολούθησης και ελέγχου της κατάστασης εξέλιξης του δάσους προς κάθε κατεύθυνση,
- εξασφαλίζει τη δυνατότητα προβολής της κατάστασης του δάσους στο μέλλον, δηλ. πρόβλεψης των εξελίξεων,
- δίνει τη δυνατότητα σχεδιασμού της διαχείρισης, ελέγχου της αειφορίας και κατάρτισης των διαχειριστικών σχεδίων και τέλος
- αποτελεί πηγή πληροφοριών για αναλύσεις και σχεδιασμούς σε ευρύτερα του δάσους επίπεδα.

Σ' ό,τι αφορά τα παραγωγικά δάση, τα ζητήματα αυτά έχουν προωθηθεί ήδη σημαντικά, τόσο σε επίπεδο έρευνας, όσο και πράξης (15), ενώ, όσον αφορά τις άλλες λειτουργίες των δασών, δοκιμάζονται σήμερα νέες τεχνικές απογραφής και αξιολόγησης, οι οποίες αναμένεται να δώσουν πολύ σύντομα πρακτικά αποτελέσματα, χρήσιμα για μια ευχερή και ολοκληρωμένη εφαρμογή της μεθόδου ελέγχου στην πράξη.

Σχήμα 3 : Η μέθοδος ελέγχου, κάτω από μια σύγχρονη οπτική γωνία

Επίπεδα πληροφοριών



5. Συμπεράσματα - αναγκαιότητες

Ο ρόλος των δασών στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής κρίσης που διέρχεται σήμερα η ανθρωπότητα είναι ιδιαίτερα σημαντικός και πολύπλευρος. Για τη διασφάλιση του ρόλου αυτού, κατά τρόπο διαρκή και μόνιμο, είναι ανάγκη σήμερα να αναθεωρήσουμε τη στάση μας απέναντι στο δάσος και το φυσικό περιβάλλον γενικότερα, έχοντας υπόψη ότι :

- * Η προαγωγή των πολύπλευρων λειτουργιών των δασών είναι απαραίτητο μέσο, αφενός για διατήρηση της δυναμικής ισορροπίας των δασικών οικοσυστημάτων και αφετέρου για αύξηση των παροχών σε αγαθά και υπηρεσίες προς τον άνθρωπο.
- * Η αειφορική διαχείριση δασών κατά τρόπο ώστε να καλύπτει το σύνολο των δασικών λειτουργιών, αποτελεί βασικό άξονα και ικανή όπως και ασφαλή βάση για οργάνωση των παρεμβάσεων του ανθρώπου πάνω στα δασικά οικοσυστήματα.

Για την υλοποίηση όμως των απόψεων αυτών στην πράξη είναι ανάγκη να υπάρχουν απλά, κατανοητά και μετρήσιμα κριτήρια, ικανά αφενός μεν να κατευθύνουν τη διαχείριση και αφετέρου να διευκολύνουν τον έλεγχο των αποτελεσμάτων εφαρμογής της διαχείρισης στην πράξη.

Ειδικά όσον αφορά την αειφορία, και ενόψει της προώθησης διαδικασιών ελέγχου και αειφορικής πιστοποίησης των δασικών προϊόντων σε διεθνές επίπεδο⁽¹⁹⁾, κρίνεται σήμερα επιτακτική η ανάγκη αντιμετώπισης όλων εκείνων των προβλημάτων που δυσχεραίνουν μια αναβαθμισμένη εφαρμογή της αειφορίας στα δάση της χώρας μας. Υπάρχει ανάγκη πχ. άμεσης αντιμετώπισης των θεμάτων αύξησης και απόδοσης όλων των δασοπονικών ειδών και η απόκτηση βοηθητικών εργαλείων, όπως οι πίνακες παραγωγής, απαραίτητων για τη δημιουργία συγκριτικών μεγεθών και κριτηρίων ελέγχου της αειφορίας, όπως αναλύονται παραπάνω και ειδικά στον πίνακα 2.

Η τεχνολογία της πληροφορικής μπορεί, τέλος, να παίξει καταλυτικό ρόλο στην αντιμετώπιση του συνόλου σχεδόν των προβλημάτων που απασχολούν σήμερα τη ελληνική δασοπονία και να τεθούν έτσι οι βάσεις για μια αειφορική και σύμφωνη με τις απαιτήσεις των καιρών διαχείριση των δασών.

Περίληψη

Ενόψει των διεθνών εξελίξεων στον τομέα της αειφορικής πιστοποίησης του ξύλου, ως μέτρου δασικής πολιτικής για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων και της δασικής παραγωγής, και προκειμένου να αναλυθεί η υφιστάμενη σήμερα κατάσταση και οι διαφαινόμενες τάσεις στον τομέα των συστημάτων διαχείρισης των δασών, ασχολείται η παρούσα εργασία με τα ακόλουθα ζητήματα.

Κατ' αρχήν γίνεται ανάλυση των διεθνών εξελίξεων και των τάσεων που διαμορφώνουν ένα πλαίσιο δασικής πολιτικής που μπορεί και πρέπει να διέπει σήμερα τη διαχείριση των ελληνικών δασών. Οι αποφάσεις που πάρθηκαν στη Διεθνή Διάσκεψη του Ρίο (1992) και η Υπουργική Διάσκεψη στο Ελσίνκι των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1993) αποτελούν βασικά σημεία ανάλυσης και αναφοράς της παρούσας εργασίας, προκειμένου να απομονωθούν τα σημεία εκείνα, τα οποία αποτελούν πράγματι στόχους και αρχές διαχείρισης και στα οποία πρέπει να προσαρμοστεί σήμερα η διαχείριση των ελληνικών δασών.

Η μέχρι τώρα εξέλιξη της μεθοδολογίας διαχείρισης των δασών και οι υπάρχουσες σήμερα τάσεις, αλλά και οι μελλοντικές προοπτικές που διαφαίνονται στον τομέα των συστημάτων διαχείρισης των δασών αποτελούν τη δεύτερη ενότητα θεμάτων στην οποία δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην εργασία αυτή.

Οι εξελίξεις στον τομέα της Πληροφορικής και οι δυνατότητες εκσυγχρονισμού της διαχείρισης των δασών, που δημιουργούνται με την εισαγωγή και σωστή χρήση των μέσων αυτών στη δασοπονική πράξη, αποτελεί την τρίτη ενότητα θεμάτων της εργασίας.

Τέλος, συνάγονται συμπεράσματα και διατυπώνονται προτάσεις για μια αποτελεσματική προαγωγή και προώθηση των θεμάτων αειφορικής διαχείρισης των δασών σε έρευνα και πράξη.

Summary

The international progress in Wood Certification, as a means of Forest Policy for the protection of forest ecosystems and forest production and the current status and trends in Forest Management are analyzed in this presentation

An analysis of international processes and trends forming the framework of forest policy is preceded. The Resolutions of the World Summit in Rio (1992) and the Ministerial Conference on the Protection of European Forests in Helsinki (1993) form the basis for the present analysis, in order to point out the goals and principles of sustainable management on which forest management in Greece should be based.

The up-to-date evolution on forest management methodology, as well as, the existing trends and perspectives emerged in forest management systems, constitute the second part of the presentation on which particular emphasis is given.

The progress in Information Systems and the possibility of updating forest management created by the introduction and proper use of these means in the forest practice follow.

Finally, conclusions and propositions for the efficient promotion and advancement of sustainable forest management in research and practice are drawn.

Βιβλιογραφία - Βοηθήματα

1. Buchwald K., W. Engelhardt 1978. Die Umwelt des Menschen. Handbuch für Planung, Gestaltung und Schutz der Umwelt. BLV Verlagsgesellschaft München Bern Wien.
2. European Community 1993. General Guidelines for the sustainable management of forests in Europe. Ministerial Conference on the protection of forests in Europe (16-17 June 1993 in Helsinki)
3. Γκατζογιάννης, Σ., 1985. Δυνατότητες και προοπτικές της αειφορίας των καρπώσεων στην περιοχή των δασών του Νομού Φλώρινας. Επιστ. Επετ/δα του Τμήματος Δασολογίας & Φ.Π. Τόμος ΚΗ.
4. Γκατζογιάννης, Σ., 1986. Η θεωρία του κανονικού δάσους για τα υποσκίως αναγεννώμενα δάση. Επιστ. Επετ/δα του Τμήματος Δασολογίας και Φ.Π. Τόμος ΚΘ./Αρ. 5.
5. Γκατζογιάννης, Σ., 1987. Συνδυασμένη παραγωγή και συστηματική διαχείριση των δασών Χαλεπίου πεύκης. Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης Χαλκίδας της Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας (30/9-2/10/1987).
6. Γκατζογιάννης, Σ., 1988. Η δασοπονία ως οικονομία περιβάλλοντος. Δασ.Χρονικά, Τ.2 & Προβλήματα Δασοπονίας (1992, αναδημοσίευση).
7. Γκατζογιάννης, Σ. 1988. Πολλαπλή χρήση και διαχείριση δασών. Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου (Λάρισα, 5-7 Οκτ. 1988) της Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας.
8. Gatzojannis, S., Stamou, N., 1989. Ziele der griechischen Forstwirtschaft. AFZ- Sonderheft 4/89.
9. Γκατζογιάννης, Σ., 1989. Η έρευνα της απόδοσης των συστάδων ως θεμελιώδης προϋπόθεση για την εύστοχη διαχείριση των δασών (Περίπτωση: Ερυθρελάτη Ελατιάς Δράμας). Επιστ. Επετ/δα του Τμήματος Δασολογίας και Φ.Π. Τόμος ΛΒ/3, Αρ.7.
10. Γκατζογιάννης, Σ., 1989. Σημειώσεις Δασικής Διαχειριστικής (Βάσεις της δασικής διαχειριστικής). Τμήμα Δασολογίας και Φ.Π.(Τομέας Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Φυσικών Πόρων) Α.Π.Θ.
11. Γκατζογιάννης, Σ, 1989. Σημειώσεις Δασικής Διαχειριστικής (Μεθοδολογία διαχείρισης δασών). Τμήμα Δασολογίας και Φ.Π. (Τομέας Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Φυσικών Πόρων) Α.Π.Θ.

12. Γκατζογιάννης, Σ., 1990. Δασοπονία και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Πρακτικά Πανελλήνιου Δασολογικού Συνεδρίου. Καρπενήσι 7-9/11/1990.
13. Gatzojannis S., 1991. Schirmschlagbetrieb und Normalwaldmodell. Allgemeine Forstzeitschrift (für Waldwirtschaft und Umweltvorsorge). H.13/91.
14. Γκατζογιάννης, Σ., 1995. Βάσεις Δεδομένων και Γεωγραφικά συστήματα Πληροφοριών στη διαχείριση των δασών. Πρακτικά Επιστ. Συνάντησης ΓΕΩΤΕΕ/Παράρτημα Ανατ. Μακ.- Θράκης, Δεκ. 1995.
15. Gatzojannis Σ., 1996. Informationssystem als Inventur- und Planungsgrundlage der Forsteinrichtung in Griechenland. Forstw. Cbl. Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin.
16. Gatzojannis S., P. Stefanidis & S. Galatsidas 1997. Assessment methods for water percolation forest function .Report to the EU (RT Progr. EC 942327).
17. IUCN 1996. Forests for life. WWF International and IUCN
18. Speidel G. 1972. Planung im Forstbetrieb. Verlag Paul Parey.
19. United Nations 1992. Forest Principles. Report of the United Nations conference on environment and development. (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992). D.General A/Conf.151/26.
20. Wullschleger, E.1982. Die Erfassung der Waldfunktionen. Eidgenossische Anstalt für das forstliche Versuchswesen.CH 8903 Birmensdorf.Bericht 238.

“ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ”

Λευτέρης Κόλλιας

Δασολόγος, Γεωπόνος, *M. Sc.* Περιφερειολόγος, ΠΑΣΕΓΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η όξυνση του προβλήματος που αφορά την υποβάθμιση του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, αποτελεί κοινή ομολογία. Η όξυνση αυτή, οδηγεί σε πολλές περιπτώσεις στην ανατροπή της οικολογικής ισορροπίας και ταυτόχρονα απειλεί με δραματικό τρόπο, τόσο τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη συνέχιση της παραγωγικής διαδικασίας, όσο και αυτήν την ίδια την ύπαρξη και επιβίωση του ανθρώπου.

Κάθε χρόνο πεθαίνουν από πείνα 13-18 εκατ. άνθρωποι, ή αλλιώς 40.000 κάθε μέρα, οι περισσότεροι των οποίων είναι παιδιά. Ένα (1) δις άνθρωποι δεν διαθέτουν πόσιμο νερό και 1,3 δις υποφέρουν από σοβαρά προβλήματα υγείας, εξ' αιτίας της ατμοσφαιρικής μόλυνσης. (World Development Report 1992).

Ταυτόχρονα, τα δάση του πλανήτη μειώνονται με σημαντικούς ρυθμούς. Στις Βόρειες χώρες υποφέρουν από το διασυνοριακό φαινόμενο της όξινης βροχής, ενώ τα τροπικά δάση μετατρέπονται σε ξυλεία και καλλιεργήσιμη γη. Η υπερεκμετάλλευση των δασών του Αμαζόνιου έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Η απερήμωση αυξάνεται και φέρνει τη φτώχεια, την πείνα και τον θάνατο.

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η τρύπα του όζοντος, η μείωση της βιοποικιλότητας, η εξάντληση των φυσικών πόρων, αποτελούν κορυφαία ζητήματα παγκόσμιας εμβέλειας. Βέβαια, ο αναπτυσσόμενος Βορράς έχει εντελώς διαφορετικά προβλήματα από τον υποανάπτυκτο Νότο, που για πολλούς ειδικούς, **η ανάπτυξη του Βορρά θεωρείται ταυτόχρονα το άλλο πρόσωπο ενός φραγμού στην ανάπτυξη του Νότου.**

Η αναγνώριση της ακολουθούμενης αναπτυξιακής διαδικασίας, ως υπεύθυνης για τα προβλήματα της ανθρωπότητας,

εστιάσθηκε και στη Κορυφαία Διάσκεψη του Rio της Βραζιλίας το 1992. Μια αναπτυξιακή διαδικασία που είναι υπεύθυνη για την περιβαλλοντική υποβάθμιση και που ταυτόχρονα παράγει την υπερσυσσώρευση και τη φτώχεια σε οικονομικό επίπεδο. Μάλιστα, το χάσμα της εισοδηματικής ανισότητας μεταξύ των πλουσίων και φτωχών αυξάνει, καθώς το 1960 το 20% των πλουσίων κατανάλωσε το 80% του παγκόσμιου προϊόντος, ενώ το 1989 το μερίδιο αυτό αυξήθηκε στο 83% και παράλληλα το πάμφτωχο 20% του παγκόσμιου πληθυσμού είδε το μερίδιο του να πέφτει από το 2,3% (1960) στο 1,4% (1989) του παγκόσμιου προϊόντος.

Φαίνεται πλέον ουσιαστικά, ότι η ανάγκη παρέμβασης αποτελεί μια γενικευμένη επίγνωση. Έτσι, η αειφορική ανάπτυξη αποτελεί μια πρόταση, που εύχεται να καταστήσει δυνατή τη διέξοδο από τα προβλήματα, και ταυτόχρονα αποτελεί ζητούμενο στόχο, υπό καθεστώς επείγουσας ανάγκης, χωρίς πάντα να συνοδεύεται από απαραίτητα μέτρα.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ

Για τα δάση όλου του κόσμου, είναι αναγκαία η διαχείριση τους σε αειφορική βάση, καθώς είναι δεδομένα η σημασία τους και ο ρόλος τους στη γενικότερη κατάσταση και ισορροπία του περιβάλλοντος του πλανήτη, αλλά και στην αδιάκοπη παροχή τους σειράς υλογενών και μη υλογενών προϊόντων προς τον άνθρωπο.

Ο οικονομικός ρόλος των δασών είναι σημαντικός στην παγκόσμια οικονομία. Με υπολογισμούς του F.A.O., η ετήσια αξία των προϊόντων από τα δάση, ξεπερνάει τα 400 δις δολάρια, αγγίζοντας το 2% του παγκόσμιου προϊόντος. Οι δασικές εργασίες παρέχουν εισόδημα και απασχόληση σε 60 εκατομ. ανθρώπους, οι περισσότεροι των οποίων (80%) βρίσκονται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Από την εφαρμογή της δημοφιλούς τα τελευταία χρόνια δασοπονίας πολλαπλών σκοπών, η παραγωγή προϊόντων όπως μανιτάρια και φτέρη, αποδίδει εκατομμύρια δολάρια στις Βορειοδυτικές Πολιτείες των Η.Π.Α. και στη Σκανδιναβία.

Σύμφωνα με την Εθνική Δασική Υπηρεσία των Η.Π.Α.: **Αειφορία οικοσυστήματος** είναι ο βαθμός επικάλυψης μεταξύ αφ' ενός του τι θέλουν οι άνθρωποι συλλογικά, εκφράζοντας κοινωνικές και οικονομικές αξίες, και αφετέρου του τι είναι βιολογικά δυνατό να παραχθεί σε μακροπρόθεσμη βάση. Η επικάλυψη αυτή είναι δυναμική, διότι και οι κοινωνικές αξίες, αλλά και η φέρουσα ικανότητα του οικοσυστήματος συνεχώς αλλάζουν.

Αειφορική Διαχείριση είναι η δημιουργία, εφαρμογή και εκτίμηση των αποφάσεων εκείνων που βασίζονται στην προσέγγιση του οικοσυστήματος, και η οποία αναγνωρίζει ότι οικοσύστημα και κοινωνία αλληλοεπηρεάζονται και εξελίσσονται. Στα πλαίσια αυτά, 4 είναι οι θεμελιώδεις αρχές, στις οποίες βασίζεται η αειφορική διαχείριση:

ΑΡΧΗ 1η: Επιστήμη και κοινωνία επηρεάζονται από προσωπικές και κοινωνικές αξίες, οι οποίες μερικές φορές αναγνωρίζονται, αλλά ποτέ δεν ξεχνιούνται.

ΑΡΧΗ 2η: Η ωφέλεια μπορεί να έρθει από τη Διαχείριση.

ΑΡΧΗ 3η: Τα οικοσυστήματα είναι κατά βάση σύνθετα και δύσκολα προβλέπονται.

ΑΡΧΗ 4η: Ολόκληρο το σύστημα πρέπει να διαχειρίζεται στο δικό του πλαίσιο.

Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, η εφαρμογή αειφορικής διαχείρισης απαιτεί μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας και περισσότερη επιστημονική πληροφόρηση. Οι φυσικές επιστήμες, πρέπει να αναγνωρίζουν τον άνθρωπο ως τμήμα του οικοσυστήματος, οι δε κοινωνικές επιστήμες πρέπει να αναγνωρίζουν τους βιολογικούς και φυσικούς περιορισμούς του δασικού οικοσυστήματος. Η διατήρηση της ύλης και της ενέργειας, οι νόμοι της θερμοδυναμικής και η θεωρία της φυσικής επιλογής, θα πρέπει να μην αμφισβητούνται, όταν οι φυσικές επιστήμες τις εφαρμόζουν. Εξάλλου, δεν πρέπει να διαφεύγει η περίφημη ρήση: **“Ο άνθρωπος διατάζει τη φύση, υπακούοντας την”**.

Οι αλλαγές που έχουν σημειωθεί στη δασοπονία τα τελευταία χρόνια, εστιάζονται κυρίως στο περιβαλλοντικό, στο οικο-

νομικό και στο κοινωνικό επίπεδο. Οι αλλαγές αυτές αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην κατεύθυνση της αειφορικής διαχείρισης των δασών, κάθε μία με την ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία της. Οι δε κοινωνικές αλλαγές, που παλαιότερα ήταν στην τελευταία γραμμή, σήμερα κατέχουν εξέχουσα θέση, όπως χαρακτηριστικά τόνισε, ο Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του F.A.O., το 1996 στο Ελσίνκι, κατά τη διάρκεια της Διακυβερνητικής Συνδιάσκεψης για τα κριτήρια και τους δείκτες αειφορικής διαχείρισης, **“Αντί να διαχειριζόμαστε για το λαό, τώρα πρέπει να διαχειριζόμαστε με το λαό”**.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Σ' αυτήν τη διαμορφωμένη πλέον νέα κατάσταση, πρέπει επομένως και στη χώρα μας να δούμε, να προσεγγίσουμε, να αναλύσουμε, να προτείνουμε, και να απαιτήσουμε, να ληφθούν και να υλοποιηθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα και ενέργειες για την αειφορική διαχείριση των δασών και ευρύτερα για τη δασοπονία. Απαιτείται να αντιμετωπίσουμε τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία, τις ατέλειες και τις αδυναμίες μας, τις παραλείψεις και τα λάθη μας, αν επιθυμούμε την αειφορία των καρπώσεων και την αειφορία των δραστηριοτήτων.

Θεωρώντας ότι **το δάσος είναι κοινωνικό αγαθό**, που δεν ανήκει σε κανέναν και ταυτόχρονα ανήκει σε όλους, αναντικατάστατου για τον άνθρωπο, όπως είναι το οξυγόνο που κάθε στιγμή αναπνέει, καθώς και τη δασοπονία ως σημαντικό αναπτυξιακό φορέα, που αποβλέπει στην παροχή των έμμεσων ωφελειών σε όλους τους πληθυσμούς, με καμία απολύτως εξαίρεση, και στην αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος σε όφελος των δασόβιων και παραδασόβιων πληθυσμών, είναι φανερό ότι δίνεται πρωταρχική έμφαση στην ύπαρξη και διατήρηση του δάσους, στην παρουσία και τη δράση του ανθρώπινου παράγοντα, στη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών αυτών των πληθυσμών.

Υπό το πρίσμα αυτό, ας δούμε τα σημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζει η δασοπονία στη χώρα μας.

Κατά τη 10χρονη εφαρμογή του νέου νομοθετικού πλαισίου εκμετάλλευσης των δασών, του γνωστού σε όλους **Π.Δ. 126/86**, προέκυψαν διάφορα προβλήματα, τα οποία κατά τη γνώμη μας, μπορεί και πρέπει να αντιμετωπισθούν σε θεσμικό επίπεδο.

- Η εγκατάσταση των Δασικών Συν/σμών από τη Δασική Υπηρεσία στις υπό υλοτομία συστάδες, θα πρέπει να γίνεται το αργότερο μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου της προηγούμενης διαχειριστικής χρονιάς. Στις συστάδες και στα τμήματα που πρόκειται να υλοτομηθούν, θα πρέπει οπωσδήποτε να έχουν γίνει οι απαραίτητες προσημάνσεις και τα απαιτούμενα έργα υποδομής.

- Η σωστή εφαρμογή του Π.Δ126/86, είναι εκ των ουκ άνευ αναγκαία και στο ζήτημα της εγκατάλειψης της καυσοξυλείας στις συστάδες, αν θέλουμε να μιλάμε για αειφορική διαχείριση των δασών. Είναι απαράδεκτο δασοδιαχειριστικά, η μη εξαγωγή από το υλοτόμιο, όλης της παραγόμενης ξυλείας. Η προσφερόμενη χαμηλή τιμή, δεν μπορεί να αποτελέσει ορθή δικαιολογία, όταν το ενδιαφέρον εστιάζεται στην αειφορία της παραγωγής. Η ξυλεία πρέπει να εξάγεται και μετά, να διεκδικείται ικανοποιητική τιμή.

Στο θέμα αυτό, θα πρέπει να εφαρμόζεται ανεξαιρέτως απ' όλα τα δασαρχεία, η σχετική απόφαση - υπενθύμιση του Υπ. Γεωργίας (30-7-1992), με την οποία αφού διαπιστώνεται το πρόβλημα, ζητείται να μετατοπίζεται όλη η υλοτομούμενη ξυλεία και να εφαρμόζεται η ισχύουσα Νομοθεσία.

Μάλιστα η ΠΑΣΕΓΕΣ, διαπιστώνοντας αυτό το πρόβλημα, επανειλημμένα έχει ζητήσει και ζητάει από το Υπ. Γεωργίας, την επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων, σ' εκείνους τους Δ.Σ. που δεν συμμορφώνονται.

- Η διάθεση των δασικών προϊόντων στους δικαιούχους ατομικών αναγκών, θα πρέπει να γίνεται με την ευθύνη της Δασικής Υπηρεσίας σε συνεργασία με την Κοινότητα και τον Δασικό Συν/σμό. Δικαιούχοι, θα πρέπει να είναι οι μόνιμοι κάτοικοι των Κοινοτήτων που στα διοικητικά τους όρια υπάρχει δάσος, ενώ για τους κατοίκους κοινοτήτων που δεν υπάρχει δάσος, η διάθεση καυσόξυλων να περιορίζεται με βάση το οικογενειακό εισόδημα.

- Η εμπορία των δασικών προϊόντων πρέπει να πραγματοποιείται με δημοπρασία. Στις περιοχές που υπάρχουν Συν/κές Βιομηχανίες και οι Δ.Σ. είναι μέτοχοι, η διάθεση του ξύλου πρέπει να γίνεται με συμφωνία της Ένωσης και της Βιομηχανίας.
- Κάποιοι Δ.Σ., που ξεφύτρωσαν σαν “μανιτάρια” σε γεωργικές μάλιστα περιοχές, προερχόμενοι από το πουθενά, ας μου επιτραπεί η έκφραση, με μοναδικό στόχο την ευκαιριακή εκμετάλλευση του Π.Δ. 126/86, όχι μόνο δεν προσφέρουν τίποτα στην υπόθεση της δασοπονίας, αλλά απεναντίας δημιουργούν σοβαρά προβλήματα τόσο στο δάσος και τη διαχείριση του, αλλά και στους άλλους Δασικούς Συν/σμούς, που για πολλά χρόνια εργάζονται. Άμεσα και νομοθετικά, θα πρέπει να αντιμετωπισθεί το ζήτημα, αφήνοντας στην άκρη κάποια μικροσυμφέροντα διαφόρων πολιτευτών, θέτοντας στόχο το συμφέρον του δάσους, της δασοπονίας και των ανθρώπων που πραγματικά την υπηρετούν.
- Αν επιζητούμε αειφορική διαχείριση στα δάση μας, καλή ποιότητα παραγόμενης ξυλείας και παραγωγή ανταγωνιστικών τελικών προϊόντων, είναι επιτακτική η προώθηση των **χειμερινών υλοτομιών** και η εφαρμογή τους σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Η λήψη ειδικών μέτρων προστασίας των εγχώριων δασικών προϊόντων από τις εισαγωγές, με την έννοια της αναζήτησης και καθιέρωσης ρυθμίσεων, οι οποίες θα εξασφαλίζουν την πλήρη απορρόφηση της εγχώριας παραγωγής, σε τιμές που να καλύπτουν το κόστος και να αποδίδουν ένα λογικό κέρδος στους δασεργάτες, είναι μεν δύσκολο αλλά απαραίτητο βήμα. Ταυτόχρονα, οι εγκαταστημένες και λειτουργούσες μονάδες επεξεργασίας ξύλου, χαρακτηρίζονται από μεγάλη υποαπασχόληση του εγκατεστημένου δυναμικού και από έλλειψη πρώτης ύλης. Αντίστοιχα, οι βιομηχανίες ξυλοπλακών αντιμετωπίζουν έλλειψη ξυλείας θρυμματισμού και καυσοξυλείας. Αποτέλεσμα της έλλειψης αυτής είναι η προσφυγή σε εισαγωγές πολύ μεγάλων ποσοτήτων ξυλείας, με τα γνωστά επακόλουθα για την οικονομία της χώρας μας.

Σύμφωνα δε με τα στοιχεία του F.A.O., οι εισαγωγές στη χώρα μας κατά τη διετία 1994-95, έφθασαν τις 68.000 m³ αντικολλητών, 97.000 m³ μοριοσανίδων και 389.000 m³ ινοσανίδων, ενώ οι εξαγωγές που έγιναν, ήταν μόλις 39.000 m³ ινοσανίδες. Ακόμη με εκτιμήσεις του ίδιου οργανισμού, η κατανάλωση των παραπάνω προϊόντων, θα αυξηθεί κατά 35% από το 1995 μέχρι το 2010, ενώ η παραγωγή θα σημειώσει αύξηση κατά 28% περίπου.

- Η βελτίωση και η καλλιέργεια των δασών μας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι ενός παραδεκτού συστήματος δασικής εκμετάλλευσης και ουσιαστικό μέτρο προστασίας των δασών. Πρέπει να τονισθεί ότι οι Δ.Σ. στην πλειοψηφία τους, ουδέποτε αρνήθηκαν την ανάληψη εργασιών συντήρησης και βελτίωσης των δασοσυστάδων και ανόρθωσης υποβαθμισμένων δασών. Αντίθετα, το φαινόμενο που παρουσιάζεται κατά κόρον είναι η έλλειψη πιστώσεων, η καθυστέρηση κατανομής των πιστώσεων, η μη επαρκής στελέχωση της Δασικής Υπηρεσίας, η μη ύπαρξη εγκεκριμένων μελετών. Συνεπώς, το ζήτημα που έχει δημιουργηθεί, είναι καθαρά ζήτημα επενδύσεων και υποδομής. Θεωρούμε ότι οριστική λύση θα δοθεί, μόνο με μια σημαντική αύξηση των πιστώσεων, που διατίθενται για τις καλλιεργητικές, αναγεννητικές και εξυγιαντικές υλοτομίες στα υποβαθμισμένα δάση της χώρας μας.
- Ιδιαίτερης βαρύτητας είναι το ζήτημα της εκπαίδευσης των δασεργατών. Οι ιδιαιτερότητες της δασικής εργασίας, οι αυξανόμενες απαιτήσεις, οι προσωπικές ανάγκες, αλλά και η εξέλιξη της τεχνολογίας, δημιουργούν την αναγκαιότητα της οργανωμένης εκπαίδευσης. Δυστυχώς, οι περισσότεροι δασεργάτες και κυρίως οι νέοι δεν έχουν δεχθεί, έστω μία στοιχειώδη εκπαίδευση και ασκούν την εργασία τους εμπειρικά. Θεωρούμε άμεση και επιτακτική την ανάγκη συνεργασίας ΠΑΣΕΓΕΣ - Υπ. Γεωργίας και Ερευνητικών Ινστιτούτων, στην κατεύθυνση της παροχής σχετικής εκπαίδευσης στους Δασικούς Συν/σμούς. Η ύπαρξη κατάλληλα εκπαιδευμένου δασεργατικού δυναμικού, εκτός από την προστασία των ίδιων των δασεργατών από τα ατυχήματα και την αύξηση του εισοδήματός τους, συμβάλλει και στην προστασία και ανάπτυξη

των δασών. Πρόσφατα, συμμετέχοντας σε μια έρευνα της Κοινότητας για τα δασεργατικά ατυχήματα, της οποίας τα αποτελέσματα θα ανακοινωθούν σε λίγους μήνες, αισθανθήκαμε ιδιαίτερα άσχημα αλλά και απέραντη μοναξιά, όταν απαντήσαμε για την εκπαίδευση των δασεργατών στη χώρα μας.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ας έρθουμε στη συνέχεια, στο μείζον ζήτημα της χρηματοδότησης της δασοπονίας, καθώς και στο σχεδιασμό και προγραμματισμό της.

Η Δασοπονία για λόγους αναγόμενους στην ίδια τη φύση της ως δραστηριότητας, και στις ιδιομορφίες που συγκεντρώνει, έχει ανάγκη μακρόπνοου προγραμματισμού. Βέβαια, το υπόβαθρο που είναι ο χωροταξικός σχεδιασμός λείπει, αλλά ας το ξεπεράσουμε. Ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα για τη δασοπονία, δεν μπορεί παρά να αναφέρεται σε χρονικό διάστημα τουλάχιστον ίσο ή καλύτερα και μεγαλύτερο, από εκείνο που απαιτείται για την εμφάνιση των πρώτων αποτελεσμάτων του σχεδιασμού, των μέτρων και των επενδύσεων που προτείνονται.

Ο μεγάλος αυτός χρόνος, που απαιτείται για την ανάπτυξη και απόδοση των δασών είναι ο κυριότερος ανασταλτικός παράγοντας για την χρηματοδότηση της δασοπονίας, ή έστω η καλύτερη δικαιολογία. Σε συνδιασμό δε με το γεγονός, ότι σε πολλές δασοπονικές δραστηριότητες, ή επένδυση δίνει τελικό προϊόν άλλης οικονομικής δραστηριότητας, πέραν της δασοπονίας (δάση - γεωργία, δάση - τουρισμός) το οποίο δεν είναι συνήθως εύκολα μετρήσιμο, έχουν ως αποτέλεσμα η δασοπονία να τίθεται σε 2η και 3η προτεραιότητα.

Μοιραία, δεν είναι καθόλου τυχαίο, ότι από το 1950 και μετά, το ποσοστό του συνόλου των ακαθάριστων επενδύσεων της χώρας, που έχει διατεθεί στη δασοπονία, αγγίζει κατά μέσο όρο το 0,4% ετησίως, και τότε αναρωτιέται κάποιος, σε ποια προτεραιότητα βρίσκεται η δασοπονία, αν ευσταθεί η έννοια της λέξης.

Αποτελεί τεράστιο ερώτημα, το γεγονός ότι αφού επιθυμία

και στόχος είναι η αειφορική διαχείριση των δασών μας, γιατί από την προηγούμενη χρονιά, οι διατιθέμενες πιστώσεις στη Δημόσια Δασοπονία, έχουν μειωθεί κατά 30% περίπου, την φετινή διαχειριστική περίοδο; (1996: 6,2 δις δρχ./1997: 4,3 δις δρχ.)

Δεν μπορεί να υπάρξει άλλη θέση, παρά μόνο η συμφωνία μας με την ομόφωνη άποψη της Διακομματικής Επιτροπής για τα δάση, της Ελληνικής βουλής το 1993, ότι οι επενδύσεις στη Δασοπονία είναι αναγκαίο να επιβληθούν ως πολιτική απόφαση, η χρηματοδότηση της Δασικής Ανάπτυξης να είναι μόνιμη και σταθερή, η δημιουργία Αυτόνομου Ταμείου Δασικής Ανάπτυξης και η Διοικητική και Οικονομική αυτοτέλεια του Τομέα των Δασών. Μόνο με αυτή την υλοποίηση, είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο στόχος του διπλασιασμού των δασών με εκτεταμένες αναδασώσεις και η προσπάθεια εφαρμογής αειφορικής διαχείρισης σε όλη την κλίμακα των εκτάσεων και σε ολόκληρο το περιεχόμενο της εννοιας.

Η έλλειψη σχεδιασμού και συντονισμού των δράσεων και των φορέων είναι γνωστή στους ασχολούμενους με το θέμα. Δεν χρειάζεται να αναλυθούν οι αρνητικές συνέπειες των ελλείψεων αυτών, ενώ πολλές φορές μας διαφεύγουν θέματα, τα οποία με την κατάλληλη προετοιμασία θα μπορούσαν να δημιουργήσουν θετικά αποτελέσματα. Ας δούμε μερικά παραδείγματα.

Ο Καν. (ΕΟΚ) 2080/92 για τη δάσωση γαιών, θεωρούσε απαραίτητη τη ζωνοποίηση των περιοχών στα Κράτη - μέλη για την καλύτερη επιτυχία του προγράμματος, που έχει στόχο αφ' ενός την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και την αύξηση της παραγωγής ξυλείας, καθώς πρέπει να αποσυρθούν αγροτικές εκτάσεις από την καλλιέργεια.

Η ζωνοποίηση θα συνέτεινε στην εκπλήρωση του στόχου, καθώς θα όριζε τα πλέον κατάλληλα είδη σε κάθε περιοχή, ανάλογα με τις εδαφοκλιματικές συνθήκες. Τέτοια εργασία δεν έγινε.

Ως πρώτο αποτέλεσμα, μπορεί να καταγραφεί η αποτυχία δάσωσης αρκετών εκτάσεων και η κατά κόρον χρησιμοποίηση καρυδιάς και καστανιάς, όχι για λόγους παραγωγικούς και περιβαλλοντικούς, αλλά για λόγους στενά και πρόσκαιρα οικονομικούς. Αν προσθέσουμε και την πρόσφατη προσπάθεια αποκλει-

σμού των Δασικών Συν/σμών από τον Κανονισμό, με την αιτιολογία ότι πρέπει να διαθέτουν πάνω από το 50% του εισοδήματος τους από γεωργική απασχόληση, τότε οι στόχοι, πολύ φοβόμαστε, που έχουν τεθεί, δεν είναι ουσιαστικοί.

Η εκπόνηση διαφόρων μελετών από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή από κάποιες Περιβαλλοντικές Οργανώσεις, γνωστές για τη συμπάθεια που απολαμβάνουν από τις Κυβερνήσεις, με χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι τα τελευταία χρόνια σύνηθες γεγονός. Αρκετές φορές, οι μελέτες αυτές αφορούν δάση και δασικά οικοσυστήματα και κυρίως αναφέρονται στην “προστασία” τους, υπονοώντας εν μέρει, ότι οι εκτάσεις αυτές που τόσα χρόνια διαχειρίζονται από το Υπ. Γεωργίας και τα Δασαρχεία δεν προστατεύονται.

Βέβαια, το πως η διαχείριση δεν εμπεριέχει και την προστασία του οικοσυστήματος, είναι ένα άλλο θέμα συζήτησης. Στις μελέτες αυτές συνήθως, η Δασική Υπηρεσία δεν ερωτάται για τη γνώμη της, παραμένοντας όμως παράλληλα η βασική πηγή άντλησης των απαραίτητων στοιχείων και πληροφοριών. Οι τοπικοί πληθυσμοί, που γι’ αυτούς υποτίθεται πραγματοποιούνται οι μελέτες, συνήθως δεν ενημερώνονται, ενώ θα έπρεπε και τυπικά αλλά και ουσιαστικά να συμμετέχουν.

Τις περισσότερες φορές, αν όχι όλες, λόγω των συγκρούσεων που δημιουργούνται με την πραγματικότητα, οι μελέτες αυτές δεν εφαρμόζονται και γεμίζουν βιβλιοθήκες.

Συνοψίζοντας το ζήτημα αυτό, θεωρούμε ως απαραίτητη προϋπόθεση για την αειφορική διαχείριση των δασών, τον προγραμματισμό της ανάπτυξης, το σχεδιασμό της με τη συμμετοχή των αρμοδίων και εμπλεκόμενων φορέων και τον συντονισμό των δράσεων.

Το ζήτημα της μη επαρκούς στελέχωσης των δασικών υπηρεσιών, λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις, αν προστεθεί στην ανάλυση και το πραγματικό γεγονός της **ανισοκατανομής του υπάρχοντος προσωπικού**. Δεν είναι δυνατόν, παραγωγικά δασαρχεία, με μεγάλο εύρος εργασιών και υποχρεώσεων να λειτουργούν χωρίς τα απαραίτητα στελέχη, ενώ άλλες υπηρεσίες, με πολύ μικρότερο όγκο εργασιών να έχουν πολλαπλάσιο από το απαιτούμενο προσωπικό, επειδή οι υπηρεσίες αυτές βρίσκονται σε αστικά κέντρα, για τα οποία παρατηρείται μεγάλη ζήτηση από τα δασικό προσωπικό.

Η πλήρης κάλυψη των κενών και η αντικειμενική σύμφωνα με τις ανάγκες ανακατανομή του προσωπικού, αποτελεί αναγκαία ενέργεια για εφαρμογή αειφορικής διαχείρισης και ανάπτυξη της δασοπονίας.

Όσον αφορά τη **Δασική Πολιτική της Κοινότητας**, θα πρέπει να είναι γνωστό, ότι αυτόν τον καιρό γίνονται κάποιες προσπάθειες για τη δημιουργία Κοινής Δασικής Πολιτικής στα Κράτη - μέλη.

Πρόσφατα στο Ευρωκοινοβούλιο συζητήθηκε και θα ξανασυζητηθεί το λεγόμενο "Thomas report", το οποίο αποτελεί ένα πρώτο κείμενο στην κατεύθυνση αυτή.

Για το θέμα αυτό, είχαμε την ευκαιρία, μέσω των Επιτροπών της Κοινότητας που συμμετέχουμε, να εκφράσουμε τις πρώτες απόψεις μας, για σειρά θεμάτων που περιλαμβάνονται στην Έκθεση. Αυτή τη στιγμή στην Κοινότητα γίνονται πολλές συζητήσεις σε διάφορα όργανα και Επιτροπές για διάφορα δασικά θέματα. Σε κάθε επιτροπή συμμετέχουν και Έλληνες εκπρόσωποι, συνήθως από διαφορετικούς φορείς (Υπ. Γεωργίας, ΠΑΣΕΓΕΣ, Ιδρύματα κ.λ.π.).

Θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα, τη σύσταση μιας Ελληνικής Επιτροπής από το Υπ. Γεωργίας, στην οποία θα συμμετέχουν εκπρόσωποι από τους φορείς, στόχος της οποίας θα είναι η αλληλοενημέρωση και ο συντονισμός.

Η ενημέρωση και η πληροφόρηση πρέπει να διαχέονται στους ενδιαφερόμενους, ενώ παράλληλα η δράση πρέπει να συντονίζεται και οι απόψεις να ρυθμίζονται στην κατεύθυνση των ενιαίων και ολοκληρωμένων Ελληνικών θέσεων, θεωρώντας ότι τα συμφέροντα που προέρχονται από τη δασοπονία πρέπει να είναι κοινά, στο μέτρο του δυνατού, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς.

Το ζήτημα της **Προστασίας των δασών**, θεωρούμε ότι στα πλαίσια εφαρμογής της αειφορικής διαχείρισης, κατέχει εξέχουσα θέση. Στις μέρες μας, η καταστροφή των δασών έχει διαστάσεις εθνικού προβλήματος και αποτελεί θέμα ύψιστης προτεραιότητας.

Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία **φορέα δασοπροστασίας**, στα πλαίσια της Δασικής Υπηρεσίας, νομικά κατοχυρωμένου, που θα ασχολείται όχι μόνο με την επιτελική οργάνωση και συντονισμό της πρόληψης και καταστολής των πυρκαγιών,

αλλά και με την προστασία του δάσους από κάθε κίνδυνο, αποτελεί το πρώτο και βασικό βήμα. Παράλληλα, θα πρέπει να υπάρχει οργανική και λειτουργική σύνδεση των Δασικών Συν/σμών, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων τοπικών φορέων με τον φορέα της Δασοπροστασίας. Να προσδιορίζονται τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις των φορέων αυτών με στόχο την ουσιαστική υποβοήθηση των Δασικών Υπηρεσιών, στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων αντιμετώπισης των κινδύνων που απειλούν τα δάση. Ιδιαίτερο βάρος πέφτει στους Δασικούς Συν/σμούς, που με την εμπειρία τους αλλά και τη συνειδητή επίγνωση του προβλήματος, πρέπει να ενδυναμώσουν το ρόλο τους, να αυξήσουν την προσφορά τους και να συνεπικουρούν τη Δασική υπηρεσία στο έργο αυτό.

Η ιδιαίτερη μέριμνα που πρέπει να δοθεί στον τομέα της **αναδάσωσης**, μπορεί και πρέπει να διέρχεται μέσω της απ' ευθείας ανάθεσης των αναδασωτικών εργασιών στους Δασικούς Συν/σμούς, ή τουλάχιστον η δυνατότητα συμμετοχής τους στις Δημοπρασίες των Δασαρχείων. Οι Δασικοί Συν/σμοί, συνήθως έχουν μεγαλύτερη εμπειρία αλλά και ικανότητα στις αναδασωτικές εργασίες από κάποια γραφεία Μηχανικών, που τυπικά διαθέτουν και δασολόγο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σύμφωνα με την Διακυβερνητική Σύσκεψη για τα Δάση θα πρέπει:

- να καθορισθούν κριτήρια και δείκτες για την αειφορική διαχείριση των δασών και να αναγνωρισθούν ως ένα βασικό εργαλείο της δασικής πολιτικής στην κατεύθυνση αυτή
- να αναγνωρίζονται οι διαφορές μεταξύ των χωρών με διαφορετική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και οι οποίες (διαφορές) θα έχουν ευθεία επίδραση στην πρόοδο της ανάπτυξης και εφαρμογής των κριτηρίων και δεικτών.

Τέλος συνιστά ότι τα κριτήρια και οι δείκτες αειφορικής διαχείρισης πρέπει να ενσωματωθούν στα Εθνικά Δασικά Προγράμματα ή όποια άλλα σχετικά σχέδια δράσης υπάρχουν, υποστηρίζοντας τη διατήρηση και αειφόρο ανάπτυξη των ανανεώσιμων φυσικών πόρων, βασισμένες στις ιδιαίτερες συνθήκες και

στις εθνικές προτεραιότητες.

Έτσι, είναι λογικό και η χώρα μας να αρχίσει και να ολοκληρώσει αυτή την εργασία, στα πλαίσια και των Διεθνών Συμβάσεων που έχει αποδεχθεί και υπογράψει.

Οι σχετιζόμενοι με το θέμα, θα πρέπει να αρχίσουν άμεσα εποικοδομητικές συζητήσεις, ώστε να υπάρξουν συμπεράσματα. Η έρευνα πρέπει να βοηθήσει από την πλευρά της, θέτοντας το ολοκληρωμένο επιστημονικό υπόβαθρο στο οποίο θα εστιασθεί το σχέδιο. Οι εργαζόμενοι στην πράξη, θα μεταφέρουν την εμπειρία τους από την εφαρμογή των δασοπονικών αρχών για πολλά χρόνια. Τα προβλήματα θα πρέπει να αναγνωρισθούν και να αντιμετωπισθούν, ανεξάρτητα από το κόστος, που πολλές φορές, μπορεί και να μην είναι οικονομικό.

Με τη σειρά τους, οι Δασικοί Συν/σμοί θα πρέπει να αναλάβουν όλες εκείνες τις πρωτοβουλίες, που είναι αναγκαίες ώστε το Δασικό Συν/κό Κίνημα να παίζει προεξέχοντα θετικό ρόλο στην προσπάθεια αναβάθμισης της δασοπονίας. Τα προβλήματα που ξεκινούν από την Πολιτεία είναι πολλά.

Όμως αυτό δεν μπορεί να παραμένει ως δικαιολογία για πολλά χρόνια και να μην οργανώνονται οι Δ.Σ., ώστε να εκτελούν όλες τις δασικές εργασίες με την καλύτερη δυνατή επιμέλεια και τεχνική.

Ο εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας των Δ.Σ. πρέπει να γίνει πραγματικότητα από τους ίδιους τους Συν/σμούς και να ξεκαθαρίσουν έτσι οι επαγγελματίες δασεργάτες από τους ευκαιριακούς. Δεν φθάνει η ΠΑΣΕΓΕΣ να προτρέπει εδώ και χρόνια, τη δημιουργία των εσωτερικών Κανονισμών, αλλά θα πρέπει να το συνειδητοποιήσουν οι ίδιοι οι δασεργάτες, για να εξασφαλίσουν και το μελλοντικό τους εισόδημα.

Η συνεργασία των Δ.Σ. με τις Συν/κές Βιομηχανίες Ξύλου πρέπει να γίνει ουσιαστική, στη βάση του αμοιβαίου συμφέροντος αλλά και της προοπτικής. Οποιοσδήποτε διαφορές και διαφοροποιήσεις πρέπει να ξεπεραστούν σύντομα, αν είναι επιθυμητή η αντικειμενική αμοιβή της δασικής εργασίας και όχι η προσωρινή και πρόσκαιρη υψηλή αμοιβή.

Με τη λύση των προβλημάτων και την μετατροπή τους σε ολοκληρωμένες και αμιγείς μονάδες προσφοράς δασικής εργασίας, οι Δ.Σ. μπορούν και πρέπει να παίξουν το ρόλο που τους ανήκει. Το ρόλο που εδώ και 60 και πλέον χρόνια παίζουν ως μονάδες υλοποίησης του δασικού σχεδιασμού. Γιατί είναι κατα-

νοητό σε όλους, ότι δασολόγος και δασεργάτης περπατάνε στο δάσος στην ίδια κατεύθυνση και όχι σε αντίπαλες διαδρομές.

Η Πολιτεία, στην οποία πέφτει και το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης, πρέπει επιτέλους να δει τη Δασοπονία με άλλο μάτι, απ' όσα χρόνια τώρα χρησιμοποιεί. Με τέτοιο μάτι, που θα αναγνωρίζει το ρόλο της στην προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, που θα αντιμετωπίζει το δασικό προσωπικό με ίσους όρους σε σχέση με άλλους κλάδους και θα ξεπεράσει επιτέλους το 0,4% των ακαθαρίστων επενδύσεων που διαθέτει για τα δάση. Ακόμη, θα πρέπει να αντιμετωπίσει τους παραδασόβιους πληθυσμούς αν όχι ευνοϊκότερα από τους πληθυσμούς των πόλεων, τουλάχιστον δίνοντας τους ίσες ευκαιρίες, γιατί δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς, ότι οι παραδασόβιοι πληθυσμοί μας είναι στην πλειοψηφία τους και παραμεθόριοι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΠΑΣΕΓΕΣ, 1995. Η Πολιτική της ΠΑΣΕΓΕΣ για τη δασική ανάπτυξη και προστασία. (Σμαράγδα Γαβριήλ - Λευτέρης Κόλλιας) Αθήνα.
- Κόλλιας, Ε. Θ., 1994. Αειφόρος ανάπτυξη και Τουρισμός - Ο οικοτουρισμός στην Ελλάδα, Αγροτικός Συνεργατισμός, Ιούλιος - Αύγουστος 1994, σελ. 30-35, Αθήνα.
- Κόλλιας, Ε. Θ. και Κλαμπατσέα Ε., Α 1994. Ο Χωροταξικός Σχεδιασμός στην Ελλάδα και Δασική Ανάπτυξη. 6ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο της Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας. Χανιά.
- Κόλλιας, Ε. Θ., 1996. Διαχείριση των Ελληνικών δασών και Παραγωγή Ενέργειας. Πρακτικά διημερίδας "Δυνατότητες Συμβολής της βιομάζας στη γεωργική και βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας", ΕΘΙΑΓΕ, Θεσ/νίκη σελ. 75-84.
- Κόλλιας, Ε. Θ., 1992. Δασικοί Συνεταιρισμοί και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Πτυχιακή διατριβή στο Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Αθήνα.
- FAO, 1996. Forest Products markets in 1995 and Prospects for 1996. ECE/TIM/DP/6, Geneva.
- Bormann B.T., Brookers M.H., and others. 1994. Volume V: A Framework for Sustainable - Ecosystem management. U.S. Department of Agriculture, Forest Service. Pacific Northwest Research Station.
- Intergovernmental Seminar on criteria and indicators for sustainable forest management, Final Document. August 1996, Helsinki, Finland.

“ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ - ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ”

Γεώργιος Ρουσοδήμος

Δασολόγος - Ερευνητής Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων & Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.

Αρχικά θέλω να επισημάνω ότι δεν βρίσκω και τόσο δόκιμο τον όρο “αιιφορική πιστοποίηση” που χρησιμοποιούμε στο συνέδριο. Καθιερωμένος όρος στη χώρα μας είναι η αιιφορική διαχείριση που χρησιμοποιούμε για τους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Ιδιαίτερα για τα δάση μας η αιιφορική διαχείριση εφαρμόζεται ανέκαθεν και είναι η πρακτική που στην κυριολεξία έσωσε τα δάση που έχουμε σήμερα. Αν είχαν εφαρμοσθεί άλλες αρχές εντελώς ασυμβίβαστες με το ελληνικό περιβάλλον, που κατά καιρούς είχαν εισηγηθεί ορισμένοι παρασυρόμενοι από εμπειρίες σε άλλες χώρες της Κεντρικής και Βορείου Ευρώπης, τώρα τα δάση μας θα είχαν εξαφανισθεί ιδιαίτερα τα κωνοφόρα που δεν έχουν τη δυνατότητα της πρεμνοφυούς αναγέννησης.

Η αιιφορική πιστοποίηση, για να χρησιμοποιήσω και εγώ τον όρο μέχρι να βρούμε τον σωστό, είναι καινούργια ιδέα και δεν ξέρω τι έκταση θα πάρει στο μέλλον. Παλιά και σύγχρονη πρακτική είναι η τυποποίηση και πιστοποίηση γενικά του ξύλου και των προϊόντων που εφαρμόζονται στην παραγωγική διαδικασία και στις κατασκευές. Πριν επομένως προχωρήσουμε σε “καινά δαιμόνια” καλό είναι να δούμε που βρίσκόμαστε στη χώρα μας στα καθιερωμένα, για να αντιληφθούμε και τις δυσκολίες που θα συναντήσουμε στην εφαρμογή νέων ιδεών.

Αν μου ζητούσατε να σας πω με λίγα λόγια τι έχει γίνει στον τομέα αυτό στη χώρα μας, θα σας απαντούσα με ένα χρησμό

“Στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στη Δασική Υπηρεσία, αρχίζουμε πάντα πρώτοι και με ενθουσιασμό. Στη συνέχεια ο ενθουσιασμός φεύγει και καθυστερούμε. Στο τέλος δεν κάνουμε τίποτα και βρισκόμαστε τελευταίοι. Αυτό τα λέει όλα”

Όμως, επειδή το θέμα είναι πολύ σοβαρό και δεν μπορούμε να συνεχίσουμε έτσι, ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Αρχικά θέλω να πληροφορήσω, όσους δεν ασχολούνται ειδικά με το θέμα, ότι το έργο της τυποποίησης των προϊόντων εκτελείται σε τρεις φάσεις.

ΠΡΩΤΗ: Η καθιέρωση προδιαγραφών ποιοτικής ταξινόμησης των προϊόντων, ή καλύτερα κατάταξης των προϊόντων σε τύπους.

ΔΕΥΤΕΡΗ: Η ανάπτυξη και καθιέρωση μεθόδων ελέγχου των χαρακτηριστικών που θέτουν οι προδιαγραφές, είναι τα πρότυπα ελέγχου και δοκιμών.

ΤΡΙΤΗ: Η οργάνωση κατάλληλου φορέα για την πιστοποίηση των προϊόντων, που εγγυάται την τήρηση των κανόνων της τυποποίησης.

Κύριος φορέας για την εφαρμογή της τυποποίησης στην Ελλάδα είναι ο ΕΛΟΤ που συστάθηκε το 1976. Τα αγροτικά προϊόντα με τη γενικότερη έννοια, όμως εξαιρέθηκαν και παρέμειναν στο Υπουργείο Γεωργίας. Σ' αυτά συγκαταλέγονται και τα δασικά.

Η Δασική Υπηρεσία από πολύ παλιά έκανε προσπάθειες για την εφαρμογή κάποιου είδους τυποποίησης, όχι βέβαια με την πιο πάνω διαδικασία. Ο Κοντός αναφέρει στη Δασική Πολιτική του 1933 ότι το 1867 δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως πίνακες "διαστασολόγιο" πριστής ξυλείας. Βέβαια ο προσδιορισμός των διαστάσεων κατά κατηγορία πριστών είναι μια μορφή στοιχειώδους τυποποίησης. Ομοίως κάποιες προδιαγραφές εφάρμοζαν τα κρατικά εργοστάσια της Δασικής Υπηρεσίας, αλλά στον ιδιωτικό τομέα δεν γινόταν απολύτως τίποτα. Σοβαρότερες προσπάθειες έγιναν στη δεκαετία του 70 και ύστερα. Αλλά πριν τις αναφέρω μία - μία, οφείλω να πω ότι όλες έπεσαν στο κενό, γιατί από τον ιδιωτικό τομέα δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση.

ΙΝΟΣΑΝΙΔΕΣ

Το πρώτο εθνικό πρότυπο που καθιερώθηκε στη χώρα μας στον τομέα του ξύλου, σύμφωνα με τις πιο πάνω σύγχρονες

αρχές ήταν η Εθνική προδιαγραφή ινοσανίδων NHS 2 - 1970, που συντάχθηκε από τη Δασική Υπηρεσία και δημοσιεύτηκε από το Υπουργείο Βιομηχανίας στο υπ' αριθ. 783 ΦΕΚ του 1970. Βέβαια, η εφαρμογή του ήταν προαιρετική, όπως συμβαίνει για όλα τα πρότυπα, αλλά από κανέναν δεν εφαρμόστηκε.

Ωστόσο το πρότυπο είχε συνταχθεί με τις σύγχρονες αντιλήψεις. Χώριζε τις ινοσανίδες σε κατηγορίες: μαλακές, ημί-σκληρες, σκληρές και έθετε τα όρια των ιδιοτήτων για κάθε κατηγορία. Προέβλεπε τον τρόπο της δηγματοληψίας και την προπαρασκευή των δοκιμών. Τέλος προέβλεπε τις μεθόδους προσδιορισμού των ιδιοτήτων καθώς επίσης τα όργανα μέτρησης, τις συσκευές, τις μηχανές δοκιμών και το περιεχόμενο του πιστοποιητικού, δηλαδή ήταν ένα πλήρες πρότυπο.

Δεν εφαρμόστηκε, όμως, γιατί κανείς δεν ενιαφερόταν τότε για πιστοποιημένα προϊόντα, αλλά και αν ενδιαφερόταν δεν θα υπήρχε δυνατότητα να πιστοποιηθούν, αφού έλειπε ο αρμόδιος φορέας. Περιορισμένες δοκιμές γινόταν στα εργαστήρια τεχνολογίας ξύλου των Ινστιτούτων Δασικών Ερευνών Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΞΥΛΕΙΑ

Στον τομέα της ακατέργαστης ξυλείας ανέκαθεν η Δασική Υπηρεσία εφαρμόζε κάποια υποτυπώδη τυποποίηση κυρίως με βάση τις διαστάσεις και δευτερευόντως με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Η ταξινόμηση στο δάσος και η σήμανση γινόταν με το αποτύπωμα της “σφύρας εμπορίου” το οποίο αποτελούσε ένδειξη, νομιμότητας της ξυλείας, ενώ κατά τη φόρτωση για μεταφορά των προϊόντων εξεδίδετο από τον αρμόδιο δασικό υπάλληλο γραπτή πιστοποίηση, η οποία καταργήθηκε αργότερα και αντικαταστάθηκε από το δελτίο μεταφοράς, το οποίο κατέληξε να αποτελεί πιστοποιητικό νομιμότητας της ξυλείας μόνο, παρά αποδεικτικό ποιότητας.

Έτσι η έννοια της πιστοποίησης είναι πολύ παλαιά για την ξυλεία, τη συναντάμε στη Δασική Υπηρεσία από το 1929. Αλλά όπως είπαμε στην αρχή αρχίζουμε πρώτοι κ.λ.π

Η εφαρμογή της ταξινόμησης, έστω και με αυτόν τον υποτυπώδη τρόπο, αφήετο στη “φιλοπατρία” του υπεύθυνου δασολόγου θα έλεγα και δεν ήταν λίγες οι διαμαρτυρίες των εμπό-

ρων για την κακή εφαρμογή των κανόνων της ταξινόμησης. Βέβαια, στα μη δημόσια δάση η κατάσταση ήταν ακόμη χειρότερη.

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΧΑΡΤΟΠΟΙΪΑ

Τον Οκτώβριο του 1972 με το ΝΔ 1219 ΦΕΚ Α, μπαίνει σε εφαρμογή η σύμβαση του Ελληνικού Δημοσίου (στην ουσία της Δασικής Υπηρεσίας) μετά της Αθηναϊκής Χαρτοποιίας, που ήταν η μεγαλύτερη και σπουδαιότερη επένδυση στη Δασοπονία μέχρι σήμερα. Η σύμβαση περιλάμβανε και προδιαγραφές ξυλείας, που για πρώτη φορά συντάχθηκαν σε σωστή βάση και επισημοποιήθηκαν με τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Οι προδιαγραφές προέβλεπαν την ταξινόμηση της ξυλείας σε κατηγορίες και ποιότητες με βάση όχι μόνο τις διαστάσεις, αλλά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία προσδιορίζονταν λεπτομερώς. Προέβλεπαν επίσης τι σημαίνει και ένα είδος πιστοποίησης με την έκδοση ειδικού πρωτοκόλλου παράδοσης των προϊόντων.

Οι αρμόδιοι φιλοδοξούσαν οι προδιαγραφές αυτές να αποτελέσουν τη βάση, να βελτιωθούν και να εφαρμοσθούν σε Εθνική Κλίματα. Όμως και οι προδιαγραφές αυτές ξεχάστηκαν.

ΟΔΗΓΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚ

Τον Ιανουάριο του 1968 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της ΕΟΚ η οδηγία 68/69 για την εναρμόνιση των προδιαγραφών ταξινόμησης της ακατέργαστης ξυλείας των χωρών μελών. Εμείς την ξεχάσαμε σε κάποιο ντουλάπι χωρίς να κάνουμε καμία ενέργεια για αρκετά χρόνια, μέχρις ότου μας κάλεσαν κάποτε από την Κοινότητα να πούμε τι κάναμε σ' αυτό το ζήτημα. Τότε την ανασύραμε από το ντουλάπι (1981) κάναμε ορισμένες παρατηρήσεις και τις στείλαμε για απάντηση.

Βέβαια η οδηγία αυτή στην ουσία είναι γενική και αφήνει περιθώρια στα κράτη μέλη για ορισμένες διαφοροποιήσεις. Η σύμβαση της Αθηναϊκής Χαρτοποιίας θα μπορούσε κάλλιστα να χρησιμεύσει ως βάση. Δεν γνωρίζω όμως να έγινε τίποτα. Και το σπουδαιότερο δεν ξέρω τώρα με την παραχώρηση των λημάτων

στους Δασικούς Συνεταιρισμούς αν μπορεί στην πράξη να εφαρμοσθεί οποιαδήποτε τυποποίηση.

ΕΡΕΥΝΑ

Όλες οι προσπάθειες που έγιναν μέχρι τώρα ήταν σπασμωδικές θα έλεγα και επειδή δεν υπήρχε επιστημονική υποδομή, αλλά ούτε και εμπειρία δεν είχαν συνέχεια.

Το Δεκέμβριο του 1980 εγκρίθηκε ερευνητικό πρόγραμμα του ΙΔΕ Αθηνών με τίτλο "Ολοκληρωμένη έρευνα στην τυποποίηση των Δασικών πόρων" το οποίο φιλοδοξούσε να δημιουργήσει την επιστημονική υποδομή, αλλά και την εμπειρία που χρειαζόταν.

Το έργο διαιρείτο σε τρεις τομείς ως εξής:

- I Τυποποίηση ξυλείας και προϊόντων ξύλου.
- II Τυποποίηση ξύλινων κατασκευών.
- III Τυποποίηση των μεθόδων και των μέσων.

Σε κάθε τομέα προβλεπόταν η τυποποίηση

- 1. Των εννοών που χρησιμοποιούνται
- 2. Των μεθόδων ελέγχου και δοκιμών
- 3. Των διαστάσεων
- 4. Της ποιότητας

Αλλά κι' αυτή η προσπάθεια δεν είχε καλύτερη τύχη. Στην αρχή το πρόγραμμα έγινε δεκτό με καλή διάθεση, αλλά στη συνέχεια ούτε προσωπικό διατέθηκε ούτε χρηματοδοτήθηκε επαρκώς και τελικά αδράνησε.

Στα πλαίσια πάντως αυτού του προγράμματος έγιναν ορισμένες εργασίες. Αναφέρω μερικές:

- 1. Τυποποίηση πριστής ξυλείας: ορισμοί - ελαττώματα - μετρήσεις
- 2. Τυποποίηση ξυλείας Ξυλοτύπων και σκαλωσιών
- 3. Σχετική ρίκνωση της Ελληνικής ξυλείας Ελάτης
- 4. Σχετική ρίκνωση της Ελληνικής ξυλείας Ερυθρελάτης

5. Σχετική ρίκνωση της Ελληνικής Ξυλείας Μ. Πεύκης

Εκτός από τις πιο πάνω ερευνητικές εργασίες συντάχθηκαν δύο προδιαγραφές για την Ελληνική πριστή Ξυλεία:

6. Προδιαγραφή: Τυποποίηση πριστής Ξυλείας κωνοφόρων.
Μέρος Ι. : Ξυλείας κατασκευών με βάση την αντοχή.

7. Προδιαγραφή: Τυποποίηση Ξυλείας ειδικών χρήσεων.
Μέρος Ι. : Ξυλείας Ξυλοτύπων και σκαλωσιών.

Πρέπει να αναφέρω ότι οι δύο αυτές προδιαγραφές συντάχθηκαν με βάση τις σύγχρονες αντιλήψεις που προωθούσε τότε η Επιτροπή Ξύλου της Οικονομικής Επιτροπής της Ευρώπης του Ο. Η. Ε., με την οποία υπήρχε ενεργή συνεργασία και όχι απλή συμμετοχή στο ετήσιο συνέδριο, όπως γινόταν συνήθως. Οι προδιαγραφές αυτές εκτός από τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των ξύλων, περιέγραφαν τις έννοιες, την προτίμηση των διαστάσεων και τις υποχρεώσεις του παραγωγού. Προβλεπόνταν επίσης ο υπεύθυνος φορέας για την πιστοποίηση και το ειδικό σήμα σε κάθε περίπτωση. Οι προδιαγραφές χαρακτηριζόταν προσωρινές, με σκοπό να δημιουργηθεί η εμπειρία που χρειαζόταν και στη συνέχεια με τυχόν βελτιώσεις να οριστικοποιηθούν ως εθνικές προδιαγραφές. Η εμπειρία όμως, που αποκτήθηκε και κατ' αυτή την προσπάθεια ήταν η ίδια με τις προηγούμενες. Ότι δηλαδή ουδέποτε εφαρμόστηκαν εκτός από μια και μοναδική φορά που ο υποφαινόμενος συμμετείχε σε κοινό πρόγραμμα με τις άλλες χώρες της Ε.Ε.

Από εκεί και πέρα έπαψε να γίνεται οποιαδήποτε προσπάθεια. Έτσι το 1981 ο εκδότης του περιοδικού ΞΥΛΟ-ΕΠΙΠΛΟ παρουσίασε το θέμα με τον τίτλο "Βρυκολάκισσε η τυποποίηση" ο οποίος ταιριάζει και σήμερα.

ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ

Σήμερα η τυποποίηση και ιδιαίτερα η πιστοποίηση βασίζονται σε νέες ιδέες. Οι διεθνείς οργανισμοί, το ISO και ιδιαίτερα για την Ευρώπη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN) προσπαθούν να επιτύχουν την εναρμόνιση των προτύπων και όπου το επιτυγχάνουν η εφαρμογή τους είναι υποχρεωτική.

Για τη χώρα μας, που δεν έχουμε εθνικά πρότυπα, οι αποδοχές των Ευρωπαϊκών είναι εύκολη και συνήθως γίνεται χωρίς ουσιαστικές παρατηρήσεις. Βέβαια και χωρίς να εφαρμόζονται στη συνέχεια. Έως τότε όμως;

Οι δυσκολίες προέρχονται από τις άλλες χώρες που έχουν εθνικά πρότυπα, γιατί κάθε μια προσπαθεί να επιβάλλει τα δικά της, ώστε με τον τρόπο αυτό να επικρατήσει ευκολότερα και στην αγορά.

Για τις παραγωγικές επιχειρήσεις, που διαθέτουν επιστημονικό προσωπικό και εργαστήρια και είναι σε θέση να παρακολουθούν και να εγγυηθούν την ποιότητα, εξουσιοδοτούνται από τον ΕΛΟΤ και για την πιστοποίηση των προϊόντων στα πλαίσια του ISO 9.000.

Στις άλλες περιπτώσεις η πιστοποίηση γίνεται από ειδικά εργαστήρια που είναι διαπιστευμένα από τον αρμόδιο φορέα και στην περίπτωση μας από το Υπ. Βιομηχανίας, στα πλαίσια των προτύπων EN 45.000. Δεν γνωρίζω όμως κανένα εργαστήριο να έχει διαπιστωθεί στον τομέα του ξύλου. Από το ΙΔΕ Αθηνών, πάντως, γίνεται προσπάθεια συνεργασίας με τον ΟΣΕ για την πιστοποίηση της Ευρωπαϊκής από τα εργαστήρια, ξύλου και σε λίγο θα κυκλοφορήσουν οι πρώτες πιστοποιημένες παλέτες στην Ελληνική αγορά από ντόπια εργαστήρια.

Ομοίως, το εργαστήριο ξύλου του ΙΔΕ διευκολύνει, στο θέμα αυτό τους ενδιαφερόμενους για ποιοτικό έλεγχο προϊόντων ξύλου, ιδιαίτερα τις Κρατικές Υπηρεσίες και τους Οργανισμούς. Όμως, οι προδιαγραφές που μας στέλνουν για εφαρμογή είναι αυτοσχέδιες, έχουν συνταγή από άσχετους που δεν γνωρίζουν το αντικείμενο, συνήθως από επιλεκτική και κακή μετάφραση των DIN και BS, είναι γεμάτες σολικισμούς και δεν εξυπηρετούν κανένα σκοπό.

Δεν θέλω να επεκταθώ άλλο σ' αυτά, γιατί ελπίζω ότι άλλοι ομιλητές είναι προετοιμασμένοι να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες. Θέλω όμως να επισημάνω ότι η πιστοποίηση των προϊόντων ξύλου δεν είναι απλή υπόθεση, όπως σε πρώτη όψη φαίνεται, Μπορεί βέβαια αυτό το ίδιο το ξύλο να είναι οικολογικό προϊόν, αλλά σπάνια χρησιμοποιείται μόνο του. Τα συντηρητικά, οι κόλλες, τα λούστρα και τα άλλα υλικά που χρησιμοποιούνται στα έπιπλα και τις άλλες ξύλινες κατασκευές, που βρίσκονται τόσο κοντά, με τον άνθρωπο, περιέχουν ουσίες που επι-

βαρύνουν πολύ το άμεσο περιβάλλον και κάνουν την πιστοποίηση του ξύλου πολυσύνθετη και πολυσήμαντη υπόθεση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η τυποποίηση και πιστοποίηση των προϊόντων είναι άμεσου προτεραιότητας για τη χώρα μας.

Χωρίς αυτά τα ελληνικά προϊόντα ξύλου δεν θα μπορούν να διακινηθούν στην αγορά, ούτε να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό, ακόμη και στην ίδια τη χώρα μας, που γίνεται ολοένα και οξύτερος

Βασική προϋπόθεση για αυτό είναι η ποιότητα και η συνέπεια. Και η μεν ποιότητα εξασφαλίζεται με την τυποποίηση η δε συνέπεια με την πιστοποίηση

Ο ΕΛ.Ο.Τ. πρέπει σε συνεργασία με τη δασική υπηρεσία να συστήσει την τεχνική επιτροπή ξύλου για την παρακολούθηση του έργου των διεθνών οργανισμών τυποποίησης και την προώθησή του στους παραγωγικούς φορείς της χώρας

Είναι ανάγκη να λειτουργήσει στη χώρα ινστιτούτο ξύλου με εργαστήρια οργανωμένα κατά τα πρότυπα της σειράς εν 45000 και διαπιστευμένα για τον ποιοτικό έλεγχο και την πιστοποίηση των προϊόντων

Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι οι βιομηχανίες ξύλου συναντούν σημαντικά προβλήματα στην εξεύρεση πρώτης ύλης. Επι πλέον υπάρχει υποχρέωση

- α. Υγειονομικής πιστοποίησης
- β. Ποιοτικής πιστοποίησης
- γ. Οικολογικής πιστοποίησης

Αν εφαρμόσουμε υποχρεωτικά και την αειφορική πιστοποίηση να σκεφτούμε και πως θα εξασφαλίσουμε την πρώτη ύλη στις βιομηχανίες για να μη δημιουργήσουμε αξεπέραστα προβλήματα ανταγωνισμού από άλλα προϊόντα που υποκαθιστούν το ξύλο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παπαλεξίου, Ναπ., 1971. Εθνική προδιαγραφή ινοσανίδων ΤΟ ΔΑΣΟΣ, Τ/53-54, 1971.
2. ΝΔ 1249 "Περί κυρώσεως της σύμβασης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Αθηναϊκής Χαρτοποιίας Αθηνών για την ίδρυση και λειτουργία βιομηχανίας χαρτομάζης και λοιπών παραγώγων ξύλου στο νομό Δράμας.
ΦΕΚ 184 Τ.Α 1972
3. ΕΟΚ 1968. Οδηγία 68/89 ΕΟΚ, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών, των κρατών μελών ως προς την ταξινόμηση της ακατέργαστης ξυλείας.
4. Ρουσόδημος, Γ. 1983. Τυποποίηση Δασικών Προϊόντων: Έρευνα και πράξη στην Ελλάδα. Δασ. Χρ., τ. 7-8:1983.
5. Ρουσόδημος, Γ. 1978. Τυποποίηση Πριστής Ξυλείας. Μέρος Ι: Ορισμοί-ελαττώματα-μετρήσεις. Υπ. Γεωργίας Γ.Δ.Δ. ΚΑΙ Φ.Π. Αρ. 45
6. Ρουσόδημος, Γ. 1983. Τυποποίηση Ξυλείας Ξυλοτύπων και Σκαλωσιών. Μέρος Ι: Διαστάσεις. Δασική Έρευνα Υ/3
7. Υπουργείο Γεωργίας 1979. Προδιαγραφή: Τυποποίηση πριστής ξυλείας κωνοφόρων, Μέρος Ι Ξυλείας κατασκευών με βάση την αντοχή.
8. Υπουργείο Γεωργίας 1979. Προδιαγραφή: Τυποποίηση ξυλείας ειδικών χρήσεων, Μέρος Ι: Ξυλείας ξυλοτύπων και σκαλωσιών.

“ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ”

Νικόλαος Ευσταθιάδης

*Τμηματάρχης Σχεδιασμού Δασικής Ανάπτυξης Υπουργείου
Γεωργίας*

Νομίζω ότι σε πολλά σημεία η εισαγωγή στο θέμα της αειφορικής διαχείρισης καλύφθηκε από τις χτεσινές ομιλίες. Θα κάνω μια ιστορική ανασκόπηση και μετά θα πούμε λίγα λόγια σχετικά με το πρόβλημα της πιστοποίησης και στο τέλος ίσως θα μπορέσω να σας αναφέρω και ορισμένες Ελληνικές θέσεις.

Το θέμα της πιστοποίησης άρχισε κατ' αρχήν μετά την απερίγραπτη καταστροφή των τροπικών δασών η οποία συμβαίνει στον πλανήτη. Ακούγονται αριθμοί οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις είναι ίσως απίστευτοι. Λέγεται ότι κάθε χρόνο καταστρέφεται έκταση τροπικού δάσους ίση με το Βέλγιο. Δηλαδή κάθε τέσσερα χρόνια καταστρέφεται μία έκταση ίση με την Ελλάδα τουλάχιστον. Φυσικά το οικοσύστημα των τροπικών δασών είναι τόσο ευαίσθητο που όταν καταστραφεί δεν αναγγενάται, μετατρέπεται σε έρημο οπότε φτάνουμε στην άλλη άκρη και στην άλλη ενέργεια των Ηνωμένων Εθνών που είναι η αποτροπή της απερήμωσης. Όμως τα τροπικά δάση αποτελούν ένα κύριο πόλο ζωής για πάρα πολλές χώρες οι οποίες βρίσκονται στα όρια της φτώχειας και παρακάτω από αυτά. Επομένως, όταν οι αναπτυγμένες χώρες άρχισαν να συζητάνε για οικολογική και αειφορική πιστοποίηση των προϊόντων των τροπικών δασών αντιμετώπισαν σκληρή αντίδραση από αυτές τις χώρες με το αιτιολογικό ότι δεν υπάρχουν δύο μέτρα και δύο σταθμά για τα δάση του πλανήτη. Πρέπει οπωσδήποτε εάν αρχίσει η αειφορική πιστοποίηση για τα τροπικά δάση και τα ευαίσθητα οικοσυστήματα, να γίνει αειφορική πιστοποίηση και στα εύκρατα δάση αν και δεν είναι ίσης ευαισθησίας. Όμως οι αειφορικές πρακτικές δεν μπορεί να είναι διϊστάμενες. Επομένως, έτσι ξεκίνησε αυτή η ιστορία της αειφορικής πιστοποίησης. Η πιστοποίηση όπως εμφανίζεται, θα αποτελέσει ένα ακόμα εμπορικό μέτρο το οποίο προφανώς θα επηρεάσει το εμπόριο, τη βιομηχανία και

την κατανάλωση και επομένως θα δημιουργήσει ένα μεγάλο πρόβλημα σε όλους τους χώρους και σε όλα τα διεθνή FORA. Και είμαστε ακόμα στην αρχή. Πιστοποίηση σημαίνει απλά, όπως η λέξη το λέει ότι πρέπει να υπάρχει κάποια ένδειξη ότι το προϊόν παρήχθη από αειφορικά διαχειριζόμενο δάσος. Υπάρχει λοιπόν μια αλυσίδα γεγονότων που αρχίζει από τη διαχείριση του δάσους και πιθανώς θα φτάνει και μέχρι τον τελικό καταναλωτή. Η πιστοποίηση λοιπόν είναι μια διαδικασία η οποία έχει σαν αποτέλεσμα κάποιο έγγραφο, κάποιο πιστοποιητικό, κάποια σήμανση η οποία θα καθορίζει αυτό και μόνο αυτό το προϊόν ότι είναι πλέον εμπορεύσιμο. Η σήμανση προϊόντων βεβαίως δεν είναι κάτι το καινούργιο για τις εμπορικές πρακτικές και η οικολογική σήμανση, όπως θα σας πει και η κυρία Κάτσου, δεν είναι επίσης κάτι νέο. Όμως ειδικά για τα δασικά προϊόντα είμαστε ακόμα στην αρχή και δεν ξέρω μέχρι ποιού σημείου θα φτάσουμε. Βεβαίως το δάσος απ' όπου προέρχεται το προϊόν θα έχει πιστοποίηση ότι είναι αειφορικά διαχειριζόμενο.

Κατόπιν θα πιστοποιείται το προϊόν σαν πρώτη ύλη, μετά μεταποιημένο σε πρώτη, δεύτερη, και ίσως και την τελική του επεξεργασία. Αυτό εξαρτάται από τις διεθνείς πρακτικές που θα ακολουθήσουμε. Αντιλαμβάνεστε λοιπόν ότι επηρεάζονται κατ' αρχήν οι παραγωγοί, οι ιδιοκτήτες των δασών. Δεύτερον επηρεάζονται αυτοί οι οποίοι συγκομίζουν και εμπορεύονται το ξύλο. Τρίτον επηρεάζονται οι εισαγωγείς ξύλου. Τέταρτον, επηρεάζονται αυτοί οι οποίοι κάνουν την πρώτη επεξεργασία του ξύλου δηλαδή τα πριστήρια. Πέμπτον θα επηρεαστούν κατά πάσαν πιθανότητα και αυτοί οι οποίοι κάνουν δεύτερη επεξεργασία. Θα επηρεαστούν κατά πάσα πιθανότητα και οι διανομείς των προϊόντων και οπωσδήποτε το τελικό βάρος, το τελικό κόστος θα πέσει στον καταναλωτή. Στα πλαίσια λοιπόν αυτά, έχουμε δύο διαδικασίες τις οποίες πρέπει να ακολουθήσουμε στο άμεσο μέλλον. Θα πιστοποιούμε κατ' αρχήν τα δάση από όπου προέρχεται το ξύλο και δεύτερον θα πιστοποιούμε τα προϊόντα με όλη τη σειρά των ενεργειών τα οποία προανέφερα. Σημαίνει λοιπόν ότι κατ' αρχήν πρέπει σε παγκόσμιο επίπεδο να βελτιωθεί η διαχείριση των δασών, να γίνει αειφορική. Δεύτερον, πρέπει να θεσμοθετηθεί η εισαγωγή μόνο των πιστοποιημένων προϊόντων στην αγορά. Επειδή πρόκειται για μια μεγάλη διεθνή διαδικασία αντιλαμβάνεστε με πόσο αργά βήματα θα προχωρή-

σει και ένας από τους σκοπούς, της σημερινής συνάντησης, είναι η προετοιμασία. Τι χαρακτηριστικό πρέπει να έχει μια πιστοποίηση σαν αυτή;

Πρώτον πρέπει να είναι αποτελεσματική. Πρέπει δηλαδή να μη διαφεύγουν τα προϊόντα από τη διαδικασία αυτή και πρέπει να εξασφαλίζει τη συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος.

Δεύτερον, οι διαδικασίες αυτές πρέπει να είναι κατά κάποιο τρόπο αποδεκτές, ίσως και σε εθελοντική βάση. Τρίτον, πρέπει να είναι διαφανείς. Διότι κάθε εμπορική πρακτική η οποία δεν είναι διαφανής δημιουργεί πολλά προβλήματα. Τέταρτον, δεν πρέπει να κάνει καμία διάκριση σε προϊόντα. Πέμπτον, οπωσδήποτε να είναι αποτελεσματική από άποψη κόστους. Και έκτον, να αποφεύγει κάθε εμπορικό φραγμό ο οποίος δεν είναι απαραίτητος. Στα πλαίσια λοιπόν αυτά, οι πρακτικές αυτές θα βασίζονται οπωσδήποτε επάνω στη δυναμική της αγοράς. Θα βασίζονται επίσης στην ανάπτυξη ορισμένων τεχνικών και ορισμένων προτύπων τα οποία θα είναι τα επακόλουθα των δεικτών και των κριτηρίων της αειφορικής διαχείρισης όπως θεσπίζονται σήμερα στην Ευρώπη.

Όταν μιλάμε λοιπόν για το πιστοποιούμενο προϊόν ας σκεφτούμε ότι η εμπορική πρακτική όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ρυθμίζεται πλέον από τη χώρα μας. Είναι συλλογική και καθορίζεται με τη συμμετοχή και των δέκα πέντε κρατών στις Βρυξέλλες. Επομένως, η πιστοποίηση αυτή, πρέπει να είναι Ευρωπαϊκού επιπέδου. Είναι αντιληπτό ότι θα εμπλέξει πάρα πολλές δυνάμεις και παραγωγής και αγοράς στο θέμα αυτό. Όσον αφορά τις ελληνικές θέσεις, εμείς σε όλες τις διαδικασίες αυτές θεωρούμε κατ' αρχήν ότι η Ελλάδα προφανώς θα έχει ίσως λίγα προβλήματα. Θεωρούμε ότι τα δάση μας διαχειρίζονται αειφορικά και το πιστεύουμε ότι συμβαίνει αυτό. Μπορεί να υπάρχουν ορισμένα προβλήματα σχετικά με τα πρεμνοφυή δάση μας, όμως τα παραγωγικά μας δάση, θεωρούμε ότι διαχειρίζονται αειφορικά. Και φυσικά μπορούμε να τα πιστοποιήσουμε για αυτό. Επομένως η χώρα μας πιθανόν θα αντιμετωπίσει λίγα προβλήματα όσον αφορά το πρώτο σκέλος που είναι η πιστοποίηση του δάσους. Θα αντιμετωπίσουμε ίσως περισσότερα προβλήματα στο δεύτερο σκέλος που είναι πιστοποίηση του προϊόντος. Δεύτερον θεωρούμε ότι η πιστοποίηση αυτή όσον αφορά την Ελλάδα πρέπει να γίνεται από δημόσια αρχή.

Κάτι το οποίο μας έφερε σε διάσταση με πρωτοβουλίες, οι οποίες θεωρούν ότι μη κυβερνητικοί οργανισμοί θα μπορούσαν ν' αναλάβουν αυτό το έργο. Και ήδη υπάρχουν ορισμένοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί οι οποίοι άρχισαν να πιστοποιούν κατά κάποιο τρόπο τα προϊόντα. Εμείς θεωρήσαμε και έχουμε τη σύμφωνη γνώμη και των ιδιωτών στο θέμα αυτό ότι μάλλον το δημόσιο πρέπει να το αναλάβει. Και θεωρούμε επίσης ότι όταν έρθει η στιγμή αυτή πρέπει να θεσμοθετηθεί κανονικά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο με την έκδοση κανονισμού, ανάλογου με τον κανονισμό, ο οποίος προβλέπει την οικολογική πιστοποίηση των λοιπών προϊόντων. Βεβαίως είμαστε ακόμη στην αρχή. Όμως, υπάρχει ήδη μία εκτενής διεθνής βιβλιογραφία στην οποία μπορούμε ν' ανατρέχουμε. Και όταν έρθει η ώρα θεωρούμε με την βοήθεια των υπηρεσιών μας θα είμαστε σε θέση ν' ανταποκριθούμε στο αίτημα αυτό του κοινού με την παγκόσμια κοινότητα, για την προστασία των δασών και του περιβάλλοντος, η οποία επιβάλλει κάποια στιγμή την αειφορική πιστοποίηση του ξύλου.

“ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΞΥΛΟΥ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ”

Δρ. Ιωάννης Κακαράς

Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Καρδίτσας, Τμήμα Δασοπονίας

Το σπουδαιότερο πλεονέκτημα του ξύλου ως πρώτη ύλη είναι ότι αναπαράγεται από τη φύση και συνεπώς είναι ανεξάντλητο, αλλά μόνο με την προϋπόθεση ότι τα δάση που το παράγουν διαχειρίζονται ορθολογικά και σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας των καρπώσεων. Άλλο σοβαρό πλεονέκτημα του ξύλου είναι ότι με μηχανική και χημική κατεργασία μπορούμε να παράγουμε πληθώρα αξιόλογων προϊόντων, απαραίτητων για την ζωή του ανθρώπου.

Η πιστοποίηση του ξύλου και των προϊόντων του, δεν είναι πιστοποίηση ποιότητας ή οικολογική πιστοποίηση, αλλά είναι πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης του δάσους, η οποία έχει στόχο την προστασία και την βελτίωση του δάσους και του περιβάλλοντος γενικότερα και την εξασφάλιση της συνεχούς τροφοδοσίας της αγοράς με προϊόντα ξύλου.

Το οποιοδήποτε προϊόν ξύλου ή κατασκευή ξύλου, που προέρχεται από μηχανική ή χημική κατεργασία του ξύλου σε παγκόσμιο επίπεδο, πρέπει να προέρχεται από πρώτη ύλη ξύλου δάσους, που υφίσταται αειφορική διαχείριση. Η εφαρμογή του συστήματος αφορά, τόσο τα εισαγόμενα προϊόντα ξύλου και κατασκευές, όσο και τα παραγόμενα σε κάθε χώρα από εγχώρια ξυλεία.

Οι άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενοι κατά την λειτουργία ενός τέτοιου συστήματος είναι:

- Κυβερνητικοί-υπηρεσιακοί παράγοντες,
- Οι πάσης φύσεως δασοκτήμονες.
- Οι Εισαγωγείς και Εξαγωγείς προϊόντων ξύλου και κατασκευών ξύλου.
- Βιομήχανοι-Βιοτέχνες προϊόντων ξύλου και κατασκευών ξύλου.
- Εμπορικές επιχειρήσεις, και
- Οικολογικές οργανώσεις.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες κάθε χώρας πρέπει να συνεργασθούν και να συμφωνήσουν στην καθιέρωση ενός κοινά αποδεκτού συστήματος πιστοποίησης. Ωστόσο η προσέγγιση των εμπλεκομένων πλευρών, αποδεικνύεται στη πράξη αρκετά δύσκολη υπόθεση.

Πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να πάρουν και οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η κάθε μια χωριστά και να συνεργασθούν μεταξύ τους και με τις χώρες που παράγουν και εξάγουν την ξυλεία, χωρίς να τα περιμένουν όλα από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Το σύστημα πιστοποίησης πρέπει να λειτουργεί σε παγκόσμια βάση, να είναι αποτελεσματικό, αξιόπιστο, προαιρετικό και οικονομικό. Ο εναρμονισμός των συστημάτων που αναπτύσσονται στις διάφορες χώρες, είναι προϋπόθεση για την επιτυχία του στόχου. Η ύπαρξη πολλών συστημάτων πιστοποίησης θα έχει τις ακόλουθες δυσμενείς συνέπειες:

- Θα περιορίσει την αξιοπιστία του θεσμού της πιστοποίησης στους καταναλωτές.
- Το ξύλο ως υλικό θα χάσει ένα μέρος της θέσης του στην αγορά, το οποίο θα καταλάβουν άλλα, λιγότερο αποδεκτά ως οικολογικά προϊόντα.
- Οι εξαγωγείς και εισαγωγείς θα αντιμετωπίζουν επιπλέον δυσκολίες και οικονομική επιβάρυνση, χωρίς να επιτυγχάνεται προστασία στο περιβάλλον.

Το διεθνές σχήμα πιστοποίησης πρέπει να είναι συμβατό με τις απαιτήσεις του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου. Η υιοθέτηση των προδιαγραφών του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης κατά την ανάπτυξη ενός αποδεκτού συστήματος πιστοποίησης, επιβεβαιώνει την αντικειμενικότητα και ουδετερότητα του συστήματος.

Στην Ελλάδα εισάγονται ως γνωστό μεγάλες ποσότητες προϊόντων ξύλου από τροπικές χώρες μέσω Γάλλων, Ιταλών και Γερμανών αντιπροσώπων, Εισάγονται επίσης μεγάλες ποσότητες κωνοφόρων και πλατυφύλλων από Β. και Κ. Ευρώπη και Αμερική. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η εισαγωγή γίνεται χωρίς πιστοποίηση ξύλου αειφορικής διαχείρισης και είναι κοινό μυστικό ότι ποσότητες τροπικής ξυλείας αλλά και κωνοφόρων από Ρωσία και άλλες πρώην σοσιαλιστικές χώρες, υλοτομούνται από δάση που δεν διαχειρίζονται αειφορικά.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Για να επιτευχθεί ο τελικός στόχος προστασίας του δάσους και του περιβάλλοντος, καθώς και η συνεχής τροφοδοσία της παγκόσμιας αγοράς με προϊόντα ξύλου, το σύστημα πιστοποίησης ξύλου αειφορικής διαχείρισης πρέπει να έχει τις ακόλουθες αρχές και προϋποθέσεις:

1. Πρέπει να είναι υπεύθυνο και αξιόπιστο στον καταναλωτή. Πρέπει να εφαρμόζεται με απλές διαδικασίες και να έχει χαμηλό κόστος.
2. Προϋπόθεση του συστήματος είναι, η ξυλεία που εισάγεται σε κάθε χώρα να συνοδεύεται από πιστοποιητικό αειφορικής διαχείρισης, το οποίο εκδίδεται από τη χώρα προέλευσης.
3. Πρέπει να είναι δυνατή η υιοθέτηση ή η σύνδεση του συστήματος με παρόμοια συστήματα που αναπτύχθηκαν αλλού, σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές.
4. Το σύστημα πρέπει να στηρίζεται σε προαιρετική συμμετοχή κρατών και ενδιαφερομένων πλευρών σε κάθε κράτος.
5. Το σύστημα πρέπει να κάνει χρήση των διαδικασιών ελέγχου στη Βιομηχανία ξύλου και να είναι εφαρμόσιμο σε όλα τα προϊόντα ξύλου και τις κατασκευές ξύλου.
6. Σε περίπτωση που ξυλεία παραγόμενη αειφορικά δεν είναι διαθέσιμη σε επαρκή ποσότητα σε μια χώρα, το σύστημα πρέπει να έχει την ευελιξία να υποστηρίξει την πιστοποίηση προϊόντων ξύλου με ποσοστό ξυλείας αειφορικής διαχείρισης χαμηλότερο του 100 %.
7. Το σύστημα πιστοποίησης δεν είναι ούτε σήμα ποιότητας, ούτε οικολογικό σήμα, αλλά δείχνει ότι η ξυλεία των προϊόντων ή των κατασκευών προέρχεται από δάση που διαχειρίζονται αειφορικά.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η άποψη της Δανίας ότι της πιστοποίησης του ξύλου πρέπει να προηγηθεί η περιβαλλοντική πιστοποίηση των υποκατάστατων του ξύλου.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

Για να γίνει κατανοητή η εφαρμογή ενός συστήματος πιστοποίησης στη βιομηχανία θα πρέπει να παρακολουθήσουμε την πορεία μίας ποσότητας στρογγύλης ξυλείας ή πριστής ξυλείας που εισάγεται στην Ελλάδα και πρόκειται να διακινηθεί μέσα στην Ελληνική αγορά (Βιομηχανία ξύλου-επίπλου-εμπορικά καταστήματα), προτού να καταλήξει στον τελικό καταναλωτή.

- Βασική προϋπόθεση εφαρμογής του συστήματος είναι η ξυλεία όταν έλθει στο τελωνείο να συνοδεύεται από **πιστοποιητικό αειφορικής παραγωγής**, το οποίο εκδίδει η χώρα προέλευσης της ξυλείας.

- Αρμόδιο όργανο καταχωρεί τα πιστοποιητικά αειφορικής παραγωγής, τα οποία μετατρέπει άμεσα σε **δικαιώματα διακίνησης της ξυλείας για παραπέρα αξιοποίηση (administrative rights), ένα είδος ενδιάμεσης πιστοποίησης. Ο όγκος της ξυλείας**, την ώρα της εισόδου στο τελωνείο έχει επιλεγεί ως βασικό δεδομένο και μέτρο σύγκρισης, που θα συνοδεύει την ξυλεία μέχρι την τελική κατεργασία και την μετατροπή της σε τελικά προϊόντα και κατασκευές.

Η απόκτηση των δικαιωμάτων διακίνησης συγκεκριμένης ποσότητας ξυλείας πραγματοποιείται με την υπογραφή μεταξύ των συναλλασσόμενων πλευρών, **ειδικών πρωτοκόλλων** π.χ. μια μικρή μονάδα παράγει επι παραγγελία πόδια τραπεζών για μια μεγάλη βιομηχανία επίπλων. Θα υπογράφεται πρωτόκολλο μεταξύ των δύο μονάδων, το οποίο θα παρέχει το δικαίωμα διακίνησης και εκτέλεσης της εργασίας, ενώ στη συνέχεια το δικαίωμα αυτό θα επιτρέψει την απόκτηση της τελικής πιστοποίησης του επίπλου.

- Με τα δικαιώματα διακίνησης μπορεί ο εισαγωγέας να διακινήσει την συγκεκριμένη εισαγόμενη ποσότητα για κατεργασία στη βιομηχανία, ή στην αποθήκη του για μεταπώληση.

- Απο κάθε ποσότητα εισαγόμενης ξυλείας συγκεκριμένου όγκου, παράγεται συγκεκριμένη ποσότητα τελικών προϊόντων. Τα τελικά αυτά προϊόντα (π.χ. καπλαμάς, αντικολλητά, έπιπλα, παρκέτα κλπ. αμέσως μετά την παραγωγή τους αποκτούν την τελική πιστοποίηση με την τοποθέτηση κάποιου σήματος, που μπορεί να έχει τη μορφή φωτογραφικού σχεδιαγράμματος (hallmark). Τα τελικά αυτά προϊόντα μπορεί να διατεθούν στον καταναλωτή, ο οποίος είναι πλέον σίγουρος ότι κατέχει προϊόντα που κατασκευάστηκαν απο ξύλο αειφορικής παραγωγής.
- Εάν τα εισαγόμενα προϊόντα είναι τελικά προϊόντα προς πώληση (πόρτες παράθυρα, έπιπλα, αλλά και καπλαμάδες, ξυλόπλακες κλπ.) και συνοδεύονται απο πιστοποίηση, τότε λαμβάνουν αμέσως την τελική πιστοποίηση.

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ-ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Για να είναι δυνατή η εφαρμογή του συστήματος πιστοποίησης, θα πρέπει σε κάθε χώρα να ιδρυθεί ειδικός φορέας (οργανισμός) διαχείρισης του συστήματος. Ο φορέας αυτός, ο οποίος πρέπει να είναι όσο γίνεται μικρότερος και ευέλικτος, θα επιτελεί το ακόλουθο έργο:

1. Θα καταχωρεί τα εισερχόμενα Πιστοποιητικά Αειφορικής Παραγωγής τόσο της εισαγόμενης, όσο και της εγχώριας ξυλείας.
2. Θα μετατρέπει τα Πιστοποιητικά Αειφορικής Παραγωγής σε δικαιώματα διακίνησης της ξυλείας για αξιοποίηση (ενδιάμεση πιστοποίηση).
3. Θα εκδίδει την τελική πιστοποίηση (σήμα, μαρκάρισμα), πριν το προϊόν πωληθεί στον καταναλωτή.

Ο οργανισμός διαχείρισης θα είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο και τη διαχείριση του συστήματος, όπως και για τη συνεργασία και συμμετοχή των μερών, που επιθυμούν την εφαρμογή του συστήματος.

ΑΣΚΗΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σε επίπεδο βιομηχανίας και διακίνησης στην αγορά ο έλεγχος εφαρμογής του συστήματος πιστοποίησης περιλαμβάνει:

1. Ταμειακό-οικονομικό έλεγχο μεταξύ των συναλλασσόμενων μερών που διακινούν τα προϊόντα ξύλου.
2. Έλεγχο των ειδικών πρωτοκόλλων που περιέχουν τα δικαιώματα διακίνησης της ξυλείας μεταξύ των συναλλασσόμενων μερών.
3. Διοικητικούς-διαχειριστικούς ελέγχους, οι οποίοι θα διεξάγονται για να διασφαλισθεί η αξιοπιστία του συστήματος στο ευρύ κοινό.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σε ότι αφορά την εφαρμογή του συστήματος πιστοποίησης στη Βιομηχανία και στην αγορά στη χώρα μας, δεν έχουν γίνει ακόμη βήματα, σε αντίθεση με την υφιστάμενη κατάσταση άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπου έχουν ξεκινήσει την ανάπτυξη και τις διαδικασίες υλοποίησης ενός προαιρετικού συστήματος πιστοποίησης ξυλείας αειφορικής παραγωγής. Η σοβαρότητα του θέματος επιβάλλει ενεργοποίηση και λήψη συγκεκριμένων μέτρων όπως:

1. Θέσπιση ενός μη κυβερνητικού οργάνου με εκπροσώπους από το κράτος, την βιομηχανία, την αγορά, τους δασοκτήμονες, τις οικολογικές οργανώσεις, με την καθοδήγηση υπηρεσιακού παράγοντα της Γενικής Γραμματείας Δασών, ο οποίος συμμετέχει στα αντίστοιχα όργανα της Ε.Ε. Το όργανο αυτό πρέπει να ζητήσει συνεργασία από ειδικούς επιστήμονες και φορείς που μπορεί να συμμετέχουν στην προσπάθεια.
2. Πρέπει να συνεχισθεί η προσπάθεια ενημέρωσης των εμπλεκόμενων φορέων της βιομηχανίας και του εμπορίου.
3. Οι ενδιαφερόμενες πλευρές πρέπει να συμφωνήσουν στην επεξεργασία και την σταδιακή εφαρμογή ενός εθνικού συστήματος πιστοποίησης ξυλείας σε προαιρετική βάση, το οποίο να βρίσκεται σε εναρμονισμό με τα συστήματα άλλων χωρών και

την δασική πολιτική, την οποία χαράσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα πρέπει να ορισθεί ένα χρονικό όριο, π.χ. το 2.000, μετά το οποίο στην Ελλάδα θα επιτρέπεται ή θα ενισχύεται η εισαγωγή ξυλείας που θα προέρχεται μόνο από δάση που διαχειρίζονται αειφορικά.

Παράλληλα πρέπει να ενημερωθεί και η κοινή γνώμη, ώστε να ενισχυθεί η περιβαλλοντική συνείδηση του κοινού και να προτιμώνται τα προϊόντα ξύλου με πιστοποίηση.

“ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ”

Αμαλία Ξανθούλη-Κάτσου

Δικηγόρος παρ Αρείω Πάγω, Συνεργάτης στο Τμήμα Διεθνών Δραστηριοτήτων & Θεμάτων ΕΟΚ, ΥΠΕΧΩΔΕ

Πιστεύουμε σε φιλοσοφικό επίπεδο πως η σύλληψη και υλοποίηση της ιδέας συνεργασίας θεών και ανθρώπων από αρχαιοτάτων χρόνων στην Ελλάδα μας, υλοποιείται σήμερα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. με τη θέσπιση οικολογικών σημάτων για τα προϊόντα που παράγονται με διαδικασίες φιλικές προς το περιβάλλον, δηλαδή με διαδικασίες περισσότερο σεβασμού της φύσης που μας περιβάλλει.

Η ιδέα αυτή πρωτοεμφανίστηκε πριν από 25 περίπου χρόνια, γι αυτό και στις δύο προηγούμενες δεκαετίες (1970-90) ψηφίστηκαν και εφαρμόστηκαν τέσσερα κοινοτικά προγράμματα δράσης για το περιβάλλον που αποσκοπούσαν :

- Στην εξασφάλιση ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων
- Στην πρόληψη και εξάλειψη της ρύπανσης στην πηγή της πλέον, με βάση την αρχή ότι “ο ρυπαίνων πληρώνει”.

Το τέταρτο πρόγραμμα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1987-91) τόνιζε τη σημασία που είχε για το περιβάλλον και για την εφαρμογή των σκοπών του, η υιοθέτηση μιας πολιτικής υπέρ των οικο-προϊόντων.

Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής έχει τις ρίζες της η αναγκαιότητα δημιουργίας ενός συστήματος σε κοινοτικό επίπεδο, που θα απονέμει ένα ειδικό σήμα, το Οικολογικό σήμα, στα προϊόντα που θα παράγονται με τρόπο ο οποίος λαμβάνει υπόψη του τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προϊόντος σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του: προπαραγωγή-παραγωγή-διανομή-συσκευασία-χρήση-απόρριψη (Ανάλυση του κύκλου ζωής : Life Cycle Analysis-L.C.A. και λεπτομερής καταγραφή των στοιχείων που αποτελούν το προϊόν : Life Cycle Inventory - L..C.I.).

Αλλά και οι αρχές του 5ου Προγράμματος Δράσης το οποίο ήδη βρισκόταν σε νηπιακή κατάσταση, αποτελούν τον κορμό αυτού του συστήματος.

Είχε επισημανθεί προ πολλού ότι:

- Ο άνθρωπος καθημερινά χρησιμοποιεί όλο και περισσότερο τον ηλεκτρισμό, προκειμένου να θερμανθεί, να παράγει βιομηχανικά προϊόντα, για τη μεταφορά του και την εν γένει βελτίωση της ζωής του.

- Η αύξηση των αναγκών σε ενέργεια γίνεται παράλληλα με την αύξηση του φόβου εξάντλησης των φυσικών πόρων, αφού τα αποθέματα σε καθαρό αέρα, σε καθαρό νερό και σε καθαρό υπέδαφος δεν είναι ανεξάντλητα.

Η χρυσή τομή μεταξύ των αναγκών του ανθρώπου και της διατήρησης των φυσικών πηγών του πλανήτη μας, στηρίζεται στη χρήση καθαρών και αποδοτικών τεχνολογιών σε όλους τους τομείς, όπως είχε αποδείξει η εφαρμογή του 4ου Προγράμματος Δράσης.

Η "βιώσιμη ανάπτυξη" ήταν μια νέα αρχή που διέπει διεθνώς πλέον την πολιτική για το περιβάλλον (Ρίο 1992). Ήταν η αρχή που καθιερώνει ουσιαστικά το σεβασμό και την ευαισθησία για το περιβάλλον.

Μια άλλη αρχή που καθιερώθηκε στο Ρίο το 1992, ήταν η πολιτική συνεργασίας Κυβερνητικών και μη Κυβερνητικών Οργανισμών για την επίτευξη των αναπτυξιακών και περιβαλλοντικών στόχων.

Περιβάλλον και οικονομική ανάπτυξη καιμπορούν και οφείλουν να συλλειτουργήσουν και να ισορροπήσουν μεταξύ τους σύμφωνα με το 5ο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον.

Επομένως η ανάγκη λήψης μέτρων με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθ όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος, είχε όπως προαναφέρθηκε τις ρίζες του στα 4 προηγούμενα προγράμματα δράσης και στον κορμό του 5ου. Στο 6ο και όσα στο μέλλον ακολουθήσουν θα δούμε τα κλαδιά του .

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω ψηφίστηκε από το Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος, ο Κανονισμός 880/92, ο οποίος θεσπίζει ένα κοινοτικό σύστημα απονομής Οικολογικού Σήματος.

Οι στόχοι του; Υψηλοί.

Οι σκοποί του; Οικουμενικοί.

Η εφαρμογή του; Δύσκολη (όπως κάθε αρχή και δύσκολη που λέει και ο λαός μας).

“Είναι πλέον βέβαιον ότι μια σωστή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος, πρέπει να είναι οριστικά προσανατολισμένη προς μια οικονομία που θα λαμβάνει υπόψη την οικολογική ικανότητα του πλανήτη και ότι η προσωπική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων έχει την αυτή σπουδαιότητα με τους συντελεστές του κεφαλαίου και της εργασίας” (Στόχος η αειφορία).

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ “ΑΣΑΟΣ”

Α. ΓΕΝΙΚΑ

Ο Κανονισμός 880/92 ΕΟΚ απαιτεί, κατ εφαρμογή του άρθρου 9, τη δημιουργία από κάθε κράτος-μέλος της Κοινότητας, ενός “Αρμόδιου Φορέα” ο οποίος θα υλοποιεί τις διαδικασίες που θεσπίστηκαν για την εφαρμογή του Κανονισμού αυτού.

Η χώρα μας και συγκεκριμένα το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ώφειλε για την εφαρμογή του Κανονισμού 880/92 να δημιουργήσει το δικό του Φορέα. Για το λόγο αυτό έγινε και μια συγκριτική έρευνα στα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που διέθεταν Εθνικό Σύστημα Απονομής Οικολογικού Σήματος. Από τη μελέτη αυτή προέκυψε ότι όλοι οι φορείς λειτουργούν υπό τη μορφή οργανισμών στους οποίους συμμετέχουν εκπρόσωποι Κυβερνητικών και μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είτε μέσα στα πλαίσια λειτουργίας κάποιου Υπουργείου, όπως στην Αυστρία, είτε ως Ν.Π.Ι.Δ. όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, είτε ως Ν.Π.Δ.Δ. όπως στη Γερμανία, Ολλανδία, κλπ.

Με βάση τα προαναφερόμενα αποφασίστηκε όπως και στη χώρα μας ο Αρμόδιος Φορέας του άρθρου 9 να είναι ένα μικτό σχήμα στο οποίο θα συμμετέχουν Κυβερνητικοί και μη Φορείς και θα λειτουργεί με τη μορφή ενός Ανωτάτου Συμβουλίου. Για το λόγο αυτόν υπογράφηκε και δημοσιεύτηκε το Σεπτέμβριο του 1993 η Κοινή Υπουργική Απόφαση (Α.Π. 866644/2482/93,

ΦΕΚ 763/Β/93) των συναρμόδιων Υπουργείων Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας, Εμπορίου και Γεωργίας. Με την απόφαση αυτή συστήθηκε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ο Ελληνικός Φορέας Απονομής του Οικολογικού Σήματος με την Επωνυμία “ Ανώτατο Συμβούλιο Απονομής Οικολογικού Σήματος” και τον διακριτικό τίτλο “ ΑΣΑΟΣ”, υπό τη φορφή ενδεκαμελούς (11) Συμβουλίου.

Β. ΣΥΝΘΕΣΗ ΑΣΑΟΣ

Πρόεδρος του ΑΣΑΟΣ είναι ο εκάστοτε Γενικός Γραμματέας του ΥΠΕΧΩΔΕ και μέλη του εκπρόσωποι Κυβερνητικών και μη Κυβερνητικών οργανώσεων. Συγκεκριμένα:

- Δυο μέλη από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.
- Ένα μέλος από το τότε επονομαζόμενο Υπουργείο Εμπορίου.
- Ένα μέλος από το τότε επονομαζόμενο Υπουργείο Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας.
- Ένα μέλος από το Υπουργείο Γεωργίας.
- Ένα από το Γενικό Χημείο του Κράτους.
- Ένα από τις Καταναλωτικές Οργανώσεις.
- Ένα από περιβαλλοντικές Οργανώσεις.
- Ένα από το Σύνδεσμο Βιομηχάνων.
- Ένα από τη Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας.

Γ. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΑΣΑΟΣ

Το ΑΣΑΟΣ είναι αρμόδιο για την εφαρμογή του Κοινοτικού Συστήματος Απονομής Οικολογικού Σήματος βάσει του Κανονισμού 880/92 .

Οι κυριώτερες αρμοδιότητες του ΑΣΑΟΣ είναι :

1. Η ενημέρωση και παροχή περισσότερων πληροφοριακών στοιχείων στον καταναλωτή και στις επιχειρήσεις.

2. Η δημιουργία προγραμμάτων για τον καθορισμό των ειδικών οικολογικών κριτηρίων για διάφορες κατηγορίες προϊόντων βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας.

3. Η οργάνωση, ή συμμετοχή σε Σεμινάρια, συνέδρια, διαλέξεις, ή δημόσια συζήτηση για την ανάπτυξη και διάδοση της εφαρμογής του Κοινοτικού Συστήματος Απονομής Οικολογικού Σήματος.

4. Η λήψη κάθε νόμιμου μέτρου και γενικώς η διενέργεια πράξεων απαραίτητων για την πραγματοποίηση των σκοπών του Κοινοτικού Συστήματος Απονομής Οικολογικού Σήματος. και τέλος,

5. Η εν γένει υλοποίηση της διαδικασίας απονομής του Οικολογικού Σήματος όπως αυτή ρίζεται στον Κανονισμό και έχει περιληπτικά ως εξής:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΗΜΑΤΟΣ

- Αίτηση για την απονομή του Οικολογικού Σήματος.

Κάθε παραγωγός ή εισαγωγέας στην Κοινότητα, ο οποίος αιτείται την απονομή του Οικολογικού Σήματος, πρέπει να απευθύνεται στον αρμόδιο φορέα που ορίζεται από το Κράτος-Μέλος στο οποίο το προϊόν παράγεται ή διατίθεται για πρώτη φορά στην αγορά, ή εισάγεται από τρίτη χώρα (άρθρο 10).

Κάθε αίτηση απονομής του Σήματος προϋποθέτει την πληρωμή των εξόδων διεκπεραίωσης του φακέλου (άρθρο 11).

Σύμφωνα με την ισχύουσα σχετική απόφαση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία εκδόθηκε κατ'επιταγήν του άρθρου 11.3 , τα τέλη που θα καταβάλλονται στους Αρμόδιους Φορείς , ανέρχονται σε 500 ECU. Εάν κάποια αίτηση κριθεί αποδεκτή και της απονεμηθεί το Οικολογικό Σήμα, υπάρχει και μια ετήσια εισφορά για τη χρήση του Σήματος η οποία μπορεί να κυμαίνεται μέχρι

+ - 20% κατά αρμόδιο φορέα.

- Αξιολόγηση των αιτήσεων (άρθρο 10)

Ο αρμόδιος φορέας αξιολογεί τις αιτήσεις . Για το σκοπό αυτόν συνυποβάλλονται και όλα τα απαιτούμενα πιστοποιητικά και έγγραφα.

Μετά την αξιολόγηση του προϊόντος, ο αρμόδιος φορέας αποφασίζει εάν θα απονεμίσει ή όχι το σήμα. Εάν αποφασίσει ότι μπορεί να απονεμηθεί το σήμα, κοινοποιεί την απόφασή του στην Επιτροπή , μαζί με τα πλήρη αποτελέσματα της αξιολόγησης, καθώς και σχετική περίληψη.

Εντός προθεσμίας πέντε ημερών από την κοινοποίηση, η Επιτροπή διαβιβάζει στους αρμόδιους φορείς των άλλων Κρατών Μελών αντίγραφα αυτής της απόφασης και της περίληψης αυτής.

Αφού παρέλθουν 30 ημέρες από την αποστολή της κοινοποίησης στην Επιτροπή, ο αρμόδιος φορέας στον οποίο κατατέθηκε η αίτηση μπορεί να απονεμίσει το σήμα, εκτός εάν η Επιτροπή γνωστοποιήσει , στο μεταξύ, στον αρμόδιο φορέα αιτιολογημένες αντιρρήσεις.

- Υπογραφή της Σύμβασης

Ο αρμόδιος Φορέας μαζί με τους ενδιαφερομένους αιτούντες των οποίων η υποψηφιότητα έγινε δεκτή, συνυπογράφουν μια τυποποιημένη σύμβαση για τους όρους χρήσης του οικολογικού Σήματος, η οποία έχει θεσμοθετηθεί σε κοινοτικό επίπεδο και την οποία επιφυλασσόμεθα να παρουσιάσουμε και να σχολιάσουμε σύντομα.

Δ. ΟΙ ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΣΑΟΣ

Το ΑΣΑΟΣ σε συνεργασία με το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων έχει επιτελέσει σημαντικό έργο, στον τομέα της ενημέρωσης των επιχειρήσεων και των καταναλωτών, στην εκπροσώπηση στο εξωτερικό , στη διοργάνωση διεθνών συναντήσεων στην Ελλάδα καθώς και την ανάληψη μελετών δημιουργίας ομάδων προϊόντων και υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικών κριτηρίων. Αναλυτικότερα:

1. Ενημέρωση-Ενεργοποίηση της Βιομηχανίας

- Ενημέρωση της Βιομηχανίας για το σκοπό και τους στόχους του συστήματος απονομής του οικολογικού σήματος με συνέδρια, σεμινάρια, συναντήσεις, συσκέψεις, αποστολή πληροφοριακών στοιχείων και αλληλογραφία.
- Ενεργοποίηση και συμμετοχή της Βιομηχανίας στη διαμόρφωση θέσεων σε ελληνικό επίπεδο σε συνεργασία με το ΑΣΑΟΣ και το ΥΠΕΧΩΔΕ και την υποστήριξή τους σε κοινοτικό επίπεδο.

2. Συμμετοχή σε Διεθνείς Συναντήσεις.

Ενεργό συμμετοχή σε όλες σχεδόν τις συναντήσεις που πραγματοποιούνται στην Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στις χώρες των Κρατών Μελών αλλά και σε τρίτες χώρες εκτός Ε.Ε.

Η συμμετοχή αυτή πραγματοποιείται κατά περίπτωση από εκπροσώπους του ΑΣΑΟΣ ή του Υπουργείου Περιβάλλοντος χωροταξίας και Δημοσίων Έργων καθώς και από εκπροσώπους των εκάστοτε ενδιαφερομένων κλάδων της Βιομηχανίας. Η συμμετοχή αυτή συνέβαλε και συμβάλλει θετικά στη διαμόρφωση και λήψη των σχετικών αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3. Οργάνωση και Φιλοξενία στην Ελλάδα της Διεθνούς Συνάντησης του Παγκοσμίου Δικτύου για το Οικολογικό Σήμα.

Διοργάνωσε και φιλοξένησε την 3η ετήσια γενική συνέλευση του Παγκόσμιου Δικτύου για το Οικολογικό Σήμα (Global Ecolabel Network- GEN). Η συνάντηση αυτή πραγματοποιήθηκε στη Σκύρο στις 6-7 Ιουλίου 1995 με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ΗΠΑ, του Καναδά, της Ιαπωνίας, της Γερμανίας, Γαλλίας, Βρετανίας, Ισπανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Ταυλάνδης, Κολομβίας, κ.α.

4. Μελέτες Δημιουργίας Υψηλού Επιπέδου Περιβαλλοντικών Κριτηρίων Ομάδων Προϊόντων.

Το ΑΣΑΟΣ σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ υπέβαλε στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας, το Μάιο

του 1994 , πρόταση σχετικά με την ανάληψη από τη χώρα μας της δημιουργίας ομάδων προϊόντων υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικών κριτηρίων που αναφέρονται στα **στρώματα** και στις **τουριστικές υπηρεσίες**.

Ύστερα από διαβουλεύσεις μεταξύ των εκπροσώπων όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής, εγκρίθηκαν οι προτάσεις της χώρας μας.

Συγκεκριμένα εγκρίθηκε η εκπόνηση των εξής μελετών:

I. “ Τουριστικές Υπηρεσίες”

Ως προς αυτήν τη μελέτη, είναι γεγονός (που και όλοι οι εκπρόσωποι των Κρατών Μελών της Ε.Ε. αναγνωρίζουν) ότι ανοίξαμε καινούριους δρόμους και καινούρια δεδομένα για το οικολογικό σήμα αφού ο Κανονισμός 880/92 (σύμφωνα με τη στενή ερμηνεία της λέξης) μιλάει για “προϊόντα” και το κατά πόσον οι υπηρεσίες είναι προϊόντα το αφήνει υπό αμφισβήτηση. Ως προς αυτή λοιπόν τη μελέτη η Επιτροπή μας απάντησε στις 14 Δεκεμβρίου 1994 ότι δέχεται την πρόταση ως πιλοτικό πρόγραμμα καθώς και τις άλλες δυο ως κανονικά προγράμματα. Από τη μελέτη αυτή προέκυψε ήδη :

- Ο καθορισμός των κυριοτέρων ομάδων προϊόντων - υπηρεσιών που εμπίπτουν σε αυτή την τόσο μεγάλη κατηγορία προϊόντων - υπηρεσιών :

1. Εγκατάσταση παραδοσιακού καταλύματος
2. Υπηρεσίες οργανωμένης περιήγησης (π.χ. παληές πόλεις ή νυχτερινή περιήγηση ή οδοιπορικό σε ευαίσθητες περιοχές ή σε σπήλαια κ.λ.π.
3. Υπηρεσίες ξενάγησης με πλοίο.
4. Μεγάλη ξενοδοχειακή εγκατάσταση:
 - Τουριστικό Χωριό.
 - Τουριστικό παραδοσιακό χωριό.
 - Αποκαταστημένος παραδοσιακός Οικισμός
 - Εγκαταστάσεις υψηλών προδιαγραφών.

Και πρόκειται να προκύψουν :

- Η δημιουργία των απαιτούμενων ειδικών οικολογικών κριτηρίων για κάθε μια από αυτές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

της μελέτης (1) φάση εφικτότητας, (2) φάση έρευνα αγοράς και προχωρούμε στην τρίτη φάση του κύκλου ζωής του προϊόντος. Η μελέτη θα ολοκληρωθεί με την 4η φάση (περιβαλλοντικές επιπτώσεις) και την 5η φάση (θέση και ψήφιση των προταθέντων κριτηρίων).

Η μελέτη αυτή όπως και οι άλλες δυο, συγχρηματοδοτείται από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ελλάδα και τη Γαλλία.

II. Μελέτη δημιουργίας ειδικών οικολογικών κριτηρίων για το βιομηχανικό προϊόν “ Στρώματα κρεβατιού”.

Από τη μελέτη αυτή προέκυψε ήδη :

- Ο καθορισμός των κυριωτέρων ομάδων προϊόντων που εμπίπτουν σε αυτή την εξίσου μεγάλη κατηγορία προϊόντων όπως:

-Στρώματα με ελατήρια (Διπλά, Μονά, Εφηβικά, στρώματα μωρών)

-Στρώματα χωρίς ελατήρια (Διπλά, Μονά, Εφηβικά, στρώματα μωρών)

- Ειδικά στρώματα (Νοσοκομείων, κλπ.)

Και πρόκειται να προκύψουν :

- Η δημιουργία των απαραίτητων ειδικών οικολογικών κριτηρίων για κάθε μια από αυτές και πάλι σε επίπεδο, Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εχουν και εδώ ολοκληρωθεί με επιτυχία οι δυο πρώτες φάσεις και τέλος Ιουνίου ε.ε. ολοκληρώνεται και η τρίτη φάση. Μέχρι τέλους του τρέχοντος έτους, ή στις αρχές του 1998, προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί ολόκληρη η μελέτη.

III. Μελέτη και Εφαρμογή Στρατηγικής Επικοινωνίας

Το πρόγραμμα αυτό που ήδη ολοκληρώθηκε με επιτυχία είναι ένα ειδικό πρόγραμμα για την ενημέρωση και την ενεργοποίηση των ενδιαφερομένων μερών (βιομηχανία, καταναλωτές, περιβαλλοντολόγοι, έμποροι και εργαζόμενοι) σχετικά με τους σκοπούς και τις δραστηριότητες του Οικολογικού Σήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση , στη χώρα μας αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

V. Χαρτί-Χαρτοπολτός

Τέλος, θα πούμε δύο λόγια ως προς το συγκεκριμένο υλικό - πρώτη ύλη - **το ξύλο** σε σχέση με την παραγωγή **χαρτιού**.

Οι δύο τάσεις που επικράτησαν στις Βρυξέλλες ήταν:

Για την παραγωγή χαρτιού, ο πολτός να προέρχεται μόνο από ανακυκλωμένο χαρτί (Γερμανία).

Για την παραγωγή χαρτιού ο πολτός να προέρχεται μόνο από δάση που συμμετέχουν στο πρόγραμμα της αειφορίας δηλαδή ή να είναι από δάση με δέντρα “ταχουξή” όπως είναι η λεύκα και κάποιοι μονοετής πόες π.χ. κέναφ.

Τελικά επικράτησαν και οι δύο απόψεις.

Ο χαρτοπολτός το ρυθίζει όπως λέει η βιομηχανία χαρτιού μπορεί: είτε να παράγεται από δέντρα με μαλακό ξύλο (soft wood), π.χ. κωνοφόρα, είτε από δέντρα με σκληρό ξύλο (hard wood) π.χ. λεύκες και ευκάλυπτοι.

Ως προς την παραγωγική διαδικασία είτε να είναι αποτέλεσμα χημικής επεξεργασίας (2 είδη) είτε μηχανικής επεξεργασίας (2 είδη) οπότε έχουμε 2 τύπους χημικής επεξεργασίας από μαλακό ξύλο και 2 τύπους μηχανικής επεξεργασίας από σκληρό ξύλο, συνολικά έχουμε 4 είδη πολτών.

Τα υπέρ και τα κατά του κάθε πολτού:

Το μαλακό soft wood: μεγάλη ίνα μήκος 2 Tm.m.l. ήτοι 1/4 του πόντου καλύτερες αντοχές (μηχανικές ιδιότητες).

Το σκληρό hard wood: μικρή ίνα 0,8 του m.mt (ούτε το 1/10 του πόντου) δίνει καλύτερες οπτικές ιδιότητες όπως η αδιαφάνεια.

Χαρτοπολτός χημικής επεξεργασίας ξύλου (ίνας) σημαίνει ότι μέσα από αυτή την διαδικασία απομακρύνεται ο λιγνίτης και παραμένει η κυτταρίνη. Απόδοση σε πολτό 45% του βάρους του ξύλου, εφόσον το ξύλο είναι ξερό. Επειδή όμως τα ξύλα είναι 50% ξερά και 50% με υγρασία, η τελική απόδοση μειώνεται κατά το 1/2 και έχουμε δηλαδή 100 τόνους ξύλου 22,50 περίπου τόνους χαρτοπολτού χημικής επεξεργασίας.

Χαρτοπολτός μηχανικής επεξεργασίας ξύλου (ίνας) σημαίνει ότι το ξύλο αλέθεται με ειδικές μηχανές οπότε επιτυγχάνεται μεγαλύτερη απόδοση αλλά καταναλώνεται πολύ ενέργεια.

Απόδοση 96% σε ξερό ξύλο και επειδή τα ξύλα είναι 50% υγρά και 50% ξερά έχουμε τελική απόδοση 48% περίπου. Δηλαδή από 100 τόνους ξύλου παράγουμε 48 τόνους πολτού, δηλαδή διπλάσια απόδοση από την χημική επεξεργασία.

Τα υπέρ και κατά του κάθε πολτού:

Ο χημικός υπερτερεί σε ιδιότητες αντοχής (μηχανικές ιδιότητες), πιο λευκός. Δεν κιτρινίζει όσο και να μείνει.

Ο μηχανικός μειονεκτεί ακριβώς στα αντίθετα, χαμηλές ιδιότητες (μηχανικές) χαμηλή λευκότητα, κιτρινίζει.

Οι ιδιότητες που πρέπει να έχει το είδος του χαρτιού που θέλει η βιομηχανία να παράγει προσδιορίζουν και τον τύπο του πολτού και κατ'αντιστοιχία το είδος του ξύλου και την επεξεργασία που υπέστη. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε αυτούσιος ο πολτός από μαλακό ή σκληρό ξύλο με χημική ή μηχανολογική επεξεργασία, είτε διάφοροι συνδυασμοί και των 4 τύπων πολτού που αναφέραμε.

Στην χώρα μας δεν παράγεται χημικός πολτός, είναι όλος εισαγόμενος. Πριν από 10-12 χρόνια η Θεσσαλική παρήγαγε χημικό πολτό από άχυρο αλλά έκλεισε και διότι δεν υπήρχε αρκετή πρώτη ύλη (άχυρο) και διότι ρυπαίνεται πολύ ο Πηνειός ποταμός, όπου κατέληγαν τα βιομηχανικά απόβλητα.

Παράγεται όμως μηχανικός - μηχανολογικός πολτός από την Αθηναϊκή Χαρτοποιία, την γνωστή Softex, η οποία παράγει εδώ και πολλά χρόνια πολτό από λεύκες και είναι δυναμικότητας 50.000 τόνων ετησίως, αλλά παράγει 30.000 τόνους ετησίως.

Εάν λάβουμε υπόψη μας 2 αριθμούς που θα αναφέρω αμέσως παρακάτω και που φαντάζομαι ότι εσείς τους γνωρίζεται ήδη, θα καταλάβουμε πόσο χρήσιμη και απαραίτητη είναι η διμερίδα αυτή στην οποία συμμετέχετε.

Ο 1ος αριθμός λέει ότι η χαρτοβιομηχανία εισάγει σήμερα 200.000 - 250.000 τόνους χημικού πολτού και ο 2ος ότι το ξύλο σήμερα στην Ελλάδα ελλείπει κατά 30-40% των τρεχουσών αναγκών [έπιπλο, μοριοσανίδα (νοβοπάν), ινοσανίδα (M.D.F.), πριστό ξύλο (παρκέ) κλπ.].

Σε συνδυασμό με το ότι η έννοια της "ποιότητας" καθιερώνεται συνεχώς σε κοινοτικό και εν γένει Ευρωπαϊκό επίπεδο επιβάλλεται πλέον σοβαρά, ο παραγωγός ξύλου να στραφεί προς αυτές τις κατευθύνσεις της αειφορίας και της ποιότητας διότι

άλλως σύντομα θα αποκλειστεί, και θυμάστε τι έλεγε ο Καβάφης “και ξαφνικά με έκλεισαν από τα τείχη εγώ δεν άκουον όμως κρότον κτιστών”.

Και εμείς εδώ σήμερα, κάνουμε χρέη “κτιστών”. Βροντάμε και φωνάζουμε: προσαρμοστείτε στις νέες απαιτήσεις της αγοράς. Εναγκαλιστείτε την έννοια της αειφορίας. Αλλάξτε τακτική και σίγουρα θα βγείτε κερδισμένοι οικονομικά και ευχαριστημένοι σαν άτομα γιατί βοηθήσατε στην διατήρηση σωστών συνθηκών περιβάλλοντος μέσα στο οποίο θα κληθούν να ζήσουν τα παιδιά και τα παιδιά των παιδιών σας.

“ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ”

J. Wall

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DGIII)

Είναι μεγάλη τιμή και ευχαρίστηση για μένα που είμαι εδώ σε αυτή τη συνάντηση εργασίας για την πιστοποίηση του ξύλου. Θα ήθελα να συγχαρώ τους οργανωτές, που είχαν αυτή την θαρραλέα πρωτοβουλία.

Είμαι ευτυχής που βρίσκομαι εδώ, ανάμεσα σε τόσους ξεχωριστούς συμμετέχοντες. Σήμερα το πρωί, με πραγματικό ενδιαφέρον άκουσα τις αναφορές για την αποψίλωση. Είπαν ότι η αποψιλωθείσα έκταση ήταν ίση με την έκταση του Βελγίου. Χθές, ήμουν σε μία συνάντηση στις Βρυξέλλες όπου αναφέρθηκε ότι η αποψιλωθείσα έκταση ήταν ίση με τη Βουλγαρία. Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις από διάφορα μέρη της Ευρώπης.

Θα ήθελα επίσης να ζητήσω συγγνώμη για την απουσία των συνεργατών μου από την DGXII που εργάζονται για το περιβάλλον και που θα έδιναν μια περιβαλλοντική διάσταση για την πιστοποίηση της ξυλείας. Δυστυχώς, όπως ανέφερα, δεν μπόρεσαν να έρθουν σήμερα, αλλά ελπίζω, στο πλαίσιο της στενής συνεργασίας με τις διάφορες υπηρεσίες για την πιστοποίηση, ότι θα μπορέσω να τους εκπροσωπήσω. Ήταν σίγουροι για αυτό και έτσι θα πω, τουλάχιστον, τι νομίζω ότι θα έλεγαν οι ίδιοι.

Θα ήθελα επίσης να τροποποιήσω κάπως τον τίτλο της ομιλίας μου. Θα δείτε αναφορές σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Τελικά αποφάσισα, να της δώσω τον ακόλουθο τίτλο: “Βιομηχανική άποψη της πιστοποίησης των δασών και της ξυλείας και πώς αυτή εφαρμόζεται στην πράξη ή πως θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην πράξη”. Μιλάμε για αυτή χωρίς να εξετάσουμε την κατάσταση των δασών.

Έτσι, αφού μιλάω εκ μέρους διαφόρων συναδέλφων, θα πρέπει να σας πω μερικά πράγματα σαν εισαγωγή για να σας εξηγήσω πως συντονίζουμε τις δραστηριότητες στο πλαίσιο της

επιτροπής. Εχουμε την επιτροπή, τους γενικούς διευθυντές, υπεύθυνους για τις διάφορες γενικές διευθύνσεις, τους διευθυντές που είναι υπεύθυνοι για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα, τους υποδιευθυντές και τους επαγγελματίες, τους ανώτερους υπαλλήλους. Αυτή είναι η δομή μας. Εγώ δουλεύω για την Διεύθυνση 3 - Βιομηχανία. Οι συνάδελφοι μου που έπρεπε να έλθουν, δουλεύουν για την Διεύθυνση 11 - Περιβάλλον.

Με λίγα λόγια, έτσι είμαστε οργανωμένοι. Σας δίνω μία εικόνα για την σημερινή κατάσταση που είναι περίπλοκη και για το θέμα που ονομάζουμε οικο-πιστοποίηση ώστε να το ξεχωρίσουμε από την τεχνική πιστοποίηση για την οποία μιλήσαμε πιο πριν. Υπάρχουν μέχρι αυτή τη στιγμή διαφορετικές υπηρεσίες στις Γενικές Διευθύνσεις, όπως τις ονομάζουμε, που μπορεί να αναμιχθούν. Και θα τις απαριθμήσω απλώς, γιατί ορισμένοι από σας μπορεί να μην γνωρίζουν αυτά που ανέφερα. Πρώτον, έχουμε την DGI-b που ασχολείται με θέματα πολιτικής εμπορίας, η οποία είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα.

Η DGI-b ασχολείται με θέματα ανάπτυξης της δασοπονίας σε Ασιατικές και Λατινοαμερικανικές χώρες. Εμείς είμαστε η DGIII. Εχουμε την DGV που ασχολείται με θέματα συναγωνισμού που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας στα πλαίσια της διατήρησης του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Προφανώς σε ότι αφορά τους δασικούς πόρους πρέπει να μιλήσουμε για την DGVII που είναι υπεύθυνη για την γεωργική και δασική πολιτική. Ανέφερα ήδη την DGXI και τελευταία την DGXII που ασχολείται με την έρευνα, γιατί υπάρχουν αρκετές ερευνητικές εργασίες που προκύπτουν από την πιστοποίηση και την DGXXIV, μονάδα καταναλωτικής πολιτικής. Ο συντονισμός και η επικοινωνία μεταξύ όλων αυτών των 9 διαφορετικών υπηρεσιών είναι ad hoc και γίνεται από μεμονωμένα άτομα, όπως εγώ, που συμμετέχω από καιρό εις καιρόν σε συναντήσεις της συντονιστικής ομάδας μεταξύ των διαφόρων ενεχομένων υπηρεσιών. Και ανάλογα με το θέμα που συζητείται κάθε φορά, προέχουν διαφορετικές υπηρεσίες, κάθε φορά μέσα σε αυτή την ομάδα.

Εν τούτοις, οι τρεις πιο ενεργές και σίγουρα οι σπουδαιότερες είμαστε εμείς: DGIII για την Βιομηχανία, η DGVII για τη Γεωργία και τη Δασοπονία, και φυσικά, η DGXI για το περιβάλλον.

Σχετικά με τη βιομηχανική άποψη της πιστοποίησης θα πρέπει να δούμε λίγο τη βιομηχανική πολιτική και πως είμαστε οργανωμένοι μέσα στην ίδια τη DGIII. Μπορώ να σας πω τι σημαίνει βιομηχανία. Έχουμε αυτή την υπέροχη δήλωση της αποστολής που μπορώ έτσι κι αλλιώς να σας διαβάσω: “να αναπτύσσουμε και να προωθούμε την βιομηχανική πολιτική, εξασφαλίζοντας την ύπαρξη των απαραίτητων συνθηκών για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας στην Ευρώπη, και για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας”. Συναντάμε τη λέξη αυτή αρκετές φορές και μιλάμε για τη βιομηχανία στην Ευρώπη, όχι απαραίτητα για την Ευρωπαϊκή βιομηχανία, επειδή προωθούμε επενδύσεις και από χώρες εκτός Ευρώπης.

Έχουμε 4 βασικούς τομείς (στύλους), όπως τους ονομάζουμε στη βιομηχανική πολιτική. Πρώτα μιλάμε για την προώθηση των άϋλων επενδύσεων, επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό, σε έρευνα, σε άυλα κεφάλαια. Μιλάμε για βιομηχανική συνεργασία που ενέχει συναντήσεις με τη βιομηχανία, εξέταση των αναγκών της που γίνεται μέσω των ομοσπονδιών των βιομηχανών, και είναι σε ομάδες π.χ. για τις βιομηχανίες ξύλου, για τις χαρτοβιομηχανίες και επίσης για την εκτυπωτική και την εκδοτική βιομηχανία, για τις οποίες είναι επίσης υπεύθυνη. Η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας είναι το κυριότερο στοιχείο για να βοηθηθεί η βιομηχανία, να βοηθήσει τον εαυτό της και να βρει τρόπους να συναγωνιστεί τις ΗΠΑ, Καναδά και ιδιαίτερα την Ιαπωνία για χαρτί, να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα των αγορών τρίτων χωρών όπως η Ινδονησία, που μπαίνει δυναμικά σε τομείς όπως η διεθνής αγορά χαρτοπολτού και η αγορά καλού χαρτιού.

Τέλος μιλάμε για τον εκσυγχρονισμό του ρόλου των δημοσίων αρχών. Μιά ερμηνεία του θα καταργήσει θέσεις σαν τη δικιά μου και έτσι δεν είμαι βέβαιος πως μπορούμε να κάνουμε τόσα πολλά. Βασική προσπάθεια είναι να συντονίσουμε τις ενέργειες σε Ευρωπαϊκό επίπεδο διοίκησης και σε επίπεδο Εθνικών συμφωνιών, για να είναι βέβαιο ότι δεν υπάρχουν επικαλύψεις.

Έχουμε διάφορες διευθύνσεις. Έχουμε μία γενική διεύθυνση η οποία περιλαμβάνει τρεις, ονομαζόμενες, γενικές δραστηριότητες. Υπάρχουν συγκεκριμένες διευθύνσεις τομέων που έχουν συγκεκριμένες υπευθυνότητες για διαφορετικές βιομηχα-

νίες. Υπάρχει η μονάδα Ι, που ονομάζεται C 5 και ασχολείται με τις βασικές βιομηχανίες. Σε ορισμένους στην χαρτοβιομηχανία και στις εκτυπώσεις δεν αρέσει αυτή η κατάταξη. Ίσως μερικοί από τη βιομηχανία ξύλου να έχουν την ίδια αντίδραση. Σήμερα από άποψη οργάνωσης, σ' αυτό το σημείο βρισκόμαστε. Οι μονάδες ονομάζονται βιομηχανίες ξύλου και χαρτοβιομηχανίες. Θα πω περισσότερα για την μονάδα μας, που ονομάζεται DGIII-C5. Ενα όνομα χωρίς λάμψη, αλλά έτσι έχουν τα πράγματα.

Πρώτα θα δούμε εν συντομία τις βιομηχανίες που καλύπτουμε. Ανέφερα μόλις τώρα ότι το όνομα είναι ξύλο, χαρτί αλλά στην πραγματικότητα καλύπτουμε πολύ περισσότερες δραστηριότητες από αυτές. Όπως θα ξέρετε, οι συνάδελφοι μας στην Δ66 καλύπτουν τις δραστηριότητες δασικών πόρων, τον σχεδιασμό και προετοιμασία των δασών και την συλλογή σπόρων, τα φυτώρια, τους χειρισμούς στα δάση, τη διαχείριση κ.λ.π. Αυτά οργανώνονται από τους συναδέλφους μας της γεωργίας.

Είμαστε υπεύθυνοι για τις μεταποιητικές βιομηχανίες. Θα σας δείξω λίγη από την εργασία που κάνουμε στη μονάδα. Πως δουλεύουμε για να εξυπηρετήσουμε τις διάφορες βιομηχανίες και τον πολύ κόσμο. Πως κάνουμε την καθημερινή μας εργασία. Προσωπικά δεν έχω πεισθεί ότι αντικατοπτρίζει δίκαια το τι γίνεται, αλλά έτσι κι αλλιώς είναι μιά καλή σκέψη. Στην πραγματικότητα έχουμε πολλές κύριες εργασίες και αυτές δίνονται περιληπτικά εδώ. Θα τις δούμε συνοπτικά. Πρώτον η ανάπτυξη και η εφαρμογή της βιομηχανικής πολιτικής, η συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και οργανισμούς της ΕΕ στην κατάρτιση και την εφαρμογή άλλων πολιτικών της ΕΕ, για να χρησιμοποιείται σε αυτό που ονομάζουμε εσωτερική παροχή συμβουλών. Δηλαδή, συνεργασία με επιτρόπους, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Αναπτύξεως κ.λ.π. Με άλλα λόγια, να τους παρέχουμε συμβουλές σχετικά με προγράμματα επενδύσεων, εάν έχει να κάνει με τη δασική βιομηχανία. Τέλος, είμαστε σύνδεσμοι από και προς τη Δασική βιομηχανία, παρακολουθούμε τη συνεργασία και τις οργανώσεις στις Βρυξέλλες.

Έτσι είναι λοιπόν οι καθημερινές δουλειές μας, οι κύριες δραστηριότητες μας, οι κύριες πολιτικές με τις οποίες έχουμε να κάνουμε. Αυτές δεν είναι οι προτεραιότητες και δεν είναι οι μόνες, αλλά είναι οι κυριότερες. Επιπλέον, έχουμε εμπορική

πολιτική ή όπως ανέφερα πιο πάνω, τον ανταγωνισμό, το περιβάλλον, την γεωργία, που φυσικά περιλαμβάνει τη δασική πολιτική, την ερευνητική πολιτική, σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς. Εχουμε να κάνουμε με μεμονωμένα δάση, εχουμε να κάνουμε με τα διεθνή δάση και την ειδική διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών. Με την προστασία, ασχολούμαστε με οδηγίες όπως της ξυλείας. Ασχολούμαστε με την πρωτοβουλία για τον ολοκληρωμένο έλεγχο της μόλυνσης, με την οικο-σηματοδότηση, την ΕΜΕΣ, που είναι συστήματα περιβάλλοντος, διαχείρισης και διατροφής, ανακύκλωσης οργανικών ουσιών, με την διεύρυνση για την αύξηση του αριθμού των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, ασχολούμαστε με την Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίας και με αυτό που ονομάζεται Τράνζιτ Διάλογος Επιχειρήσεων Δανεισμού, που είναι ένας συγκεκριμένος διάλογος μεταξύ ημών και των Ηνωμένων Εθνών σε ανεπίσημη βάση.

Θα ήθελα να σας δείξω τη σημασία των βιομηχανιών σε φυσικές ποσότητες, με μερικούς αριθμούς - κλειδιά, γιατί πιστεύω ότι τώρα μετά την πρόσφατη διεύρυνση που είχαμε πριν δύο χρόνια, πραγματοποιήθηκε μια μεγάλη διαφοροποίηση της κατάστασης, και πιστεύω ότι είμαστε στο δρόμο του πόσο δραστικά αυξήθηκαν τα δάση μας. Σημαντικά δάση της Φινλανδίας, της Σουηδίας, της Αυστρίας εντάχθηκαν πρόσφατα, αλλά υπάρχουν σημαντικά δάση και σε άλλες περιοχές.

Η βιομηχανία ξύλου περιλαμβάνει τον χαρτοπολτό, το χαρτί, την εκτυπωτική βιομηχανία και τις βιομηχανίες ξύλου. Όλες μαζί δίνουν το 10% της κατασκευαστικής παραγωγής στην Κοινότητα, σήμερα, δηλαδή κατά την περίοδο 1990-1995. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό. Γενικά, αυτό σημαίνει ότι συνεισφέρουν στο ΑΕΠ κατά 275 δις ecu το χρόνο. Πιστεύω ότι είναι ένα πολύ σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ. Η κατασκευαστική παραγωγή αυξήθηκε κατά την περίοδο 1990-1995. Δεν είναι βέβαια σαν την Ιαπωνία και τις ΗΠΑ, αλλά είναι πολύ ανταγωνιστική, μεταξύ 2 και 3% το χρόνο για τις περισσότερες βιομηχανίες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για πολύ καιρό θεωρούσε τον εαυτό της ελλειμματικό σε ξυλεία ή εισαγωγέα δασικών προϊόντων. Τώρα οι θέσεις έχουν αλλάξει. Για προϊόντα ξύλου, συμπεριλαμβανομένων και των επίπλων, είμαστε ακόμα ένας καθαρός εισαγωγέας. Για το χαρτί και την εκτύπωση, είμαστε καθαροί εισαγω-

γείς και γενικά έχουμε μιά ελαφρά θέση καθαρού εξαγωγέα που είναι πολύ ενθαρρυντικό. Δεν είναι λοιπόν όλα τα νέα άσχημα για τις δασικές βιομηχανίες. Όμως υπάρχει ανάπτυξη. Αυτή η εξαγωγική τάση μας δίνει περίπου 8% για τα δασικά προϊόντα, γενικά. Το χαρτί αποτελεί πολύ σημαντική συνεισφορά και όσον αφορά την κοινωνική Ευρώπη, αυτή είναι μιά πλευρά που προσπαθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να προωθήσει. Είναι η σημασία της απασχόλησης. Βλέπουμε ότι το 7% του δυναμικού των κατασκευών απασχολείται στη δασική βιομηχανία. Αυτό είναι πολύ μακριά από την οικονομική και πολιτική πραγματικότητα. Είναι σημαντικά υψηλότερο από αυτό των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας αυτή τη στιγμή. Θα μπορούσα να πω ότι αυτό μεταφράζεται σε λιγότερη αποτελεσματικότητα, αλλά νομίζω ότι κοιτάζουμε το μέγεθος της τάσης και την κατεύθυνσή της. Βλέπουμε ότι στην πραγματικότητα, τα τελευταία 15 χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση χάνει πολύ κόσμο από την απασχόληση και φυσικά χρειαζόμαστε, γενικά, εξειδικευμένο προσωπικό. Ως προς την άμεση απασχόληση, οι δασικές βιομηχανίες ξύλου, χαρτιού, χαρτοπολτού, εκτυπώσεων και εκδόσεων, απασχολούν όλες μαζί 2 εκ. περίπου άτομα στα 15 Κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εάν το δούμε λίγο ευρύτερα, δηλαδή να λάβουμε υπόψη, όλες τις βιομηχανίες όπως, μεταφορών, δασικής διαχείρισης, έρευνας, παροχής συμβουλών, δασικής μηχανικής, τότε μιλάμε για 4 εκ. θέσεις εργασίας, άμεσης και έμμεσης απασχόλησης, δηλαδή ένα τρίτο η καθεμιά περίπου. Έτσι έχουν τα πράγματα στις συνδεδεμένες θέσεις εργασίας. Αυτά είναι μερικά βασικά στοιχεία και αριθμοί.

Θα ήθελα να προχωρήσω στο πραγματικό θέμα και είμαι σίγουρος ότι αυτό θέλετε ν' ακούσετε, δηλαδή την πιστοποίηση. Μπορείτε να πείτε ότι μιλάμε για τοποθέτηση ετικετών στα δάση, ότι διαχειρίζονται αειφορικά. Δεν ισχυρίζομαι ότι είναι ένας διεθνής ορισμός, αλλά πιστεύω ότι είναι αρκετά ακριβής. Δεύτερον, θα πρέπει να μιλήσουμε για οικο-πιστοποίηση του ξύλου.

Το πλαίσιο του ονόματος για αυτό, είναι το πρώτο διακυβερνητικό πάνελ για τα δάση και το πάνελ, όπως είναι γνωστό, έχει μια κατηγορία δραστηριότητας, την κατηγορία 4, που λέγεται εμπορία και περιβάλλον. Αυτή η κατηγορία έχει ως κύριο στοιχείο την πιστοποίηση, όπως επισημάνθηκε και αναπτύχθηκε ως πιθανό μέσο της αειφορικής διαχείρισης του δάσους.

Γιατί, ας μη ξεχνάμε ότι ο τελικός στόχος είναι να προωθηθεί η αειφορική διαχείριση των δασών. Δεν είναι να φτιαχτεί ένα πιστοποιητικό, δεν είναι να παραστήσουμε ότι το ξύλο μας είναι καλύτερο κάποιου άλλου. Αφορά τη διαχείριση των δασών. Δεν μπορούμε να ξεφύγουμε απ' αυτό.

Αυτές λοιπόν είναι κάποιες αρχές για την πιστοποίηση. Θα επιστρέψω σ' αυτό σε λίγο. Η άλλη διεθνής δραστηριότητα που συμπεριλάβαμε στις συσκέψεις του διακυβερνητικού πάνελ έγιναν κατά τη διάρκεια του περασμένου χρόνου - και ορισμένες από τις πλέον αξιοσημείωτες -, μιά στο Μπρισμπέιν, μιά στη Βόννη, μεταξύ της Γερμανίας και της Ινδονησίας και μιά οργανώθηκε από τη Φινλανδία στο Ελσίνκι τον περασμένο Σεπτέμβριο. Όλες αυτές βοήθησαν να προωθηθεί η συζήτηση, η διαδικασία, οι σκέψεις για την πιστοποίηση και για άλλα συναφή θέματα του δασικού τομέα.

Οι συνάδελφοί μου παρακολουθούσαν επίσης δραστηριότητες του ISO, του Οργανισμού Διεθνών Προτύπων και του FFC καθώς και πρωτοβουλίες σχετικά με την πιστοποίηση. Η πρωτοβουλία του δασικού συμβουλίου είναι φυσικά πολύ γνωστό ότι πρόκειται για ιδιωτικό πρόγραμμα, ένα από τα λίγα εν λειτουργία προγράμματα αυτή τη στιγμή. Είναι ανεξάρτητο, είναι ιδιωτικό και η αντικειμενικότητα του αμφισβητείται από πολλούς. Δεν κάνω σχόλια πάνω σ' αυτό. Είναι ένα από τα λίγα που λειτουργούν. Ο ISO συζητείται. Νομίζω ότι έχουμε συναντήσεις την επόμενη εβδομάδα σε μια προσπάθεια να προωθήσουμε την ανάπτυξη αυτού που ονομάζεται έγγραφο γεφύρωσης ως προς το πως πρέπει να είναι η πιστοποίηση. Με άλλα λόγια μια πολύ συγκεκριμένη τομεακή δραστηριότητα όπως η πιστοποίηση των δασών, θα μπορούσε να αναπτυχθεί στα πλαίσια του ISO, που φυσιολογικά δεν είναι τέτοιος τομέας, αλλά συνήθως θέτει ευρεία πλαίσια για την ανάπτυξη των προτύπων.

Αυτές είναι λοιπόν οι εξωτερικές δραστηριότητες στις οποίες μπορεί να ενεχόμαστε. Και οι περισσότερες από τις κυβερνήσεις μέλη όπως και πολλές ιδιωτικές και εμπορικές οργανώσεις και μη κυβερνητικοί οργανισμοί, περιβαλλοντικές οργανώσεις, έχουν παρόμοια συμμετοχή σε αυτές τις συναντήσεις.

Πέρυσι, κάναμε για πρώτη φορά πανευρωπαϊκό φόρουμ, φόρουμ συζητήσεων σχετικά με την πιστοποίηση, τόσο για τα

δάση όσο και για τα δασικά προϊόντα και αυτή ήταν μία από τις πρώτες συναντήσεις. Υπήρχε ανοικτή πρόσκληση προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, με άλλα λόγια προς όλες αυτές τις ομάδες ανθρώπων, που είτε είναι δασικοί, είτε προέρχονται από τη βιομηχανία, είτε από περιβαλλοντικές οργανώσεις, οργανώσεις καταναλωτών, για να έλθουν να συζητήσουν μεταξύ τους και μαζί μας σχετικά με το ποιά είναι τα προβλήματα της πιστοποίησης.

Με την ευκαιρία, υπάρχει λόγος για τον οποίο χρησιμοποιώ τη λέξη ενδιαφερόμενο μέρος, που θα εξηγήσω στο τέλος. Μία από τις άλλες δραστηριότητες συζητείται από την Μόνιμη Επιτροπή Δασών. Όπως ξέρετε, οι συνάδελφοί μας λειτουργούν την Μόνιμη Επιτροπή Δασών. Σ' αυτές τις τακτικές συναντήσεις προσέρχονται οι εκπρόσωποι των δασικών υπηρεσιών των διαφόρων κρατών-μελών και πραγματοποιούνται συνήθως στις Βρυξέλλες.

Πραγματοποιήθηκαν πάρα πολλές συζητήσεις τα τελευταία δύο χρόνια σχετικά με το θέμα της πιστοποίησης. Οι συνάδελφοί μας στη διεύθυνση περιβάλλοντος είχαν μια σειρά από συναντήσεις μέχρι τώρα σχετικά με αυτό που ονομάζουμε επιτροπή εθνικών εμπειρογνομώνων για την πιστοποίηση. Αυτές ήταν πολύ σημαντικές και οδήγησαν στη σύνταξη έκθεσης.

Υπήρξε σημαντική δραστηριότητα στον τομέα των τροπικών δασών γιατί όπως ξέρετε την ευθύνη για τα τροπικά δάση την έχουν άλλες υπηρεσίες και εκεί η πολιτική είναι πολύ πιο προηγμένη. Υπάρχουν δύο παραδείγματα. Η πιστοποίηση περιλαμβάνεται ήδη στην επίσημη πολιτική της ΕΕ και υπόκεινται στη Σύμβαση που έχουμε με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού. Υπάρχει ένα δασικό πρωτόκολλο που προσπαθεί να προωθήσει την εμπορία αειφορικά διαχειριζόμενων προϊόντων ξυλείας, από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση, επιμένοντας, παραδείγματος χάριν, ώστε να γίνεται η πιστοποίηση για αυτά τα προϊόντα. Κάτι παρόμοιο εισάγεται και στο γενικό σύστημα προτιμήσεων το οποίο επίσης καλύπτει κάποια δασικά προϊόντα. Και εκεί η πιστοποίηση θα είναι πρωταρχικό στοιχείο. Έτσι σε αυτή την περίπτωση, στην περίπτωση των τροπικών δασών, η πιστοποίηση αποτελεί γεγονός. Δεν είναι το αν, είναι το πώς.

Ανέφερα ότι η εθνική επιτροπή εμπειρογνομώνων ήταν

πολύ σημαντική. Αυτή η ομάδα κατάρτισε ένα έγγραφο εναλλακτικών λύσεων. Δεν έχει δημοσιευτεί, βγήκε τον Ιούνιο του περασμένου χρόνου και αυτή τη στιγμή, βρίσκεται στη φάση της ενημέρωσης. Είναι οι εναλλακτικές λύσεις της πολιτικής της ΕΕ για την πιστοποίηση των δασών και της ξυλείας καθώς και οι εναλλακτικές λύσεις σχετικά με το τι μπορεί να γίνει για την πιστοποίηση. Είναι κρίμα λοιπόν που δεν δημοσιεύτηκε, γιατί πιστεύω ότι πολλοί, συμπεριλαμβανομένων και ημών, αναρωτιούνται τι κάνουμε στις Βρυξέλλες.

Οι αρχές και οι ιδιότητες που αναγνωρίστηκαν ως επιθυμητές για οποιοδήποτε σύστημα αντιστοιχούν απολύτως με αυτές που καταρτίστηκαν πέρυσι στο έγγραφο εναλλακτικών λύσεων, μετά το διακυβερνητικό πάνελ, για τα δάση. Μπορούμε λοιπόν να πούμε εδώ ότι αρχίσαμε πρώτα με υποδειγματική αποτελεσματικότητα, μεταξύ άλλων, προς το περιβάλλον. Επομένως, δεν είναι καλό να υπάρχει ένα σύστημα πιστοποίησης, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για πολύπλοκο ή απλό, που έχει κόστος και δεν είναι υποδειγματικό προς το περιβάλλον. Θα πρέπει λοιπόν να δείχνει τον τύπο της αειφόρου διαχείρισης των δασών που έγινε και ότι είναι διαφορετικός από άλλους τύπους διαχείρισης δασών.

Θα πρέπει οπωσδήποτε να είναι εθελοντικό και αυτό είναι μια πολύ σταθερή αρχή που προήλθε από το πάνελ των δασών. Είναι μια από τις αρχές που συζητείται πολύ στα πλαίσια της συμφωνίας για τη δασοπονία.

Είναι ξεκάθαρο ότι όλοι θέλουν να ξέρουν τι συμβαίνει και πως λειτουργεί. Δεν υπάρχει διάκριση. Όλα τα είδη ξυλείας, οποιασδήποτε γεωγραφικής προέλευσης, τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης και υπόκεινται στα ίδια κριτήρια. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο, μια ζωτική αρχή που πρέπει να διατηρηθεί.

Μιλάω λοιπόν τώρα για σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας και νομίζω ότι ιδιαίτερα στην Ευρώπη, ειδικά για μικρούς δασοιδιοκτήτες και για μικρομεσαίους επεξεργαστές φύλου, αυτή η αρχή είναι ζωτική και ίσως η σπουδαιότερη που θα πρέπει να τηρείται.

Τέλος, θέλουμε να αποφύγουμε περιττούς περιορισμούς εμπορίας και ο λόγος που το αναφέρω αυτή τη στιγμή, είναι η πολυαγαπημένη οικο-επτικέτα που έχει γίνει θέμα αντιρρήσεων

και προκλήσεων σε ορισμένα πάνελ οργανώσεων παγκόσμιας εμπορίας σχετικά με το περιβάλλον. Δεν είναι ξεκάθαρο μέχρι ποιού σημείου η επιβολή του περιβάλλοντος, οι όροι μιας ομάδας πρέπει να γίνονται σεβαστοί. Αυτός είναι πάλι ένας πολύ σημαντικός τομέας που πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα, αν μιλάμε για εφαρμογή προγράμματος πιστοποίησης στην Ευρώπη.

Λοιπόν, θα διερωτάστε ποιές είναι οι αρχές, ποιές είναι οι εναλλακτικές λύσεις. Υπάρχουν λοιπόν 4 βασικές εναλλακτικές λύσεις. Η πρώτη εναλλακτική λύση, είναι αυτή που ονομάζεται προσέγγιση. Η δεύτερη εναλλακτική λύση είναι η ενεργός συνεισφορά στην ανάπτυξη και στον καθορισμό των προτύπων διαχείρισης δασών και των μηχανισμών. Γίνεται πολύ συζήτηση σχετικά με το ποιά πρότυπα πρέπει να έχουμε ή σχετικά με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα κλπ. Στην πραγματικότητα, βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή στην κατάσταση (β). Η τρίτη εναλλακτική λύση είναι να καταρτισθεί ένα πρόγραμμα πιστοποίησης σε επίπεδο ΕΕ. Πιστεύω ότι γι' αυτό οι περισσότεροι θέλουν να μάθουν τι κάνουμε. Υπάρχουν διάφορες εναλλακτικές λύσεις. Θα μπορούσε να γίνει σε τρία επίπεδα. Αλλά μόλις ανέφερα ότι υπάρχουν και άλλες δυνατότητες. Η τέταρτη εναλλακτική λύση είναι να μπορεί χρησιμοποιηθεί οποιαδήποτε από τις παραπάνω λύσεις σε συνδυασμό με τις άλλες ή να χρησιμοποιηθούν εντελώς διαφορετικά συστήματα όπως η καταγραφή των δασών ή κάτι άλλο σχετικό με τους μηχανισμούς. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να ήταν μια συμφωνία δασών που απλά θα νομοθετούσε ότι οι χώρες θα πρέπει να σέβονται τη συμφωνία και έτσι, αυτόματα να κάνουν αειφορική διαχείριση των δασών.

Φτάνουμε λοιπόν στην πιθανότητα ενός προγράμματος της ΕΕ., στην ιδέα κάποιου είδους εγγράφου από τις Βρυξέλλες, που θα μπορούσατε να έχετε στη χώρα σας. Το πρώτο επίπεδο θα είναι μια σύσταση. Δεν πολυχρησιμοποιείται και δεν είναι πολύ γνωστό, γιατί είναι βασικά, αδύναμο. Καθορίζει εθελοντικές κατευθυντήριες οδηγίες για την εφαρμογή οποιασδήποτε υπάρχουσας πολιτικής. Θα μπορούσατε να καθορίσετε τα πρότυπα ή τις κατευθυντήριες οδηγίες για το πως θα πρέπει να καταρτισθούν τα προγράμματα πιστοποίησης. Πως θα ενέχονται οι εθνικές κυβερνήσεις, άλλες ομάδες, όπως περιβαλλοντολογικές ομάδες, βιομηχανικές ομάδες στη συζήτηση για την

κατάρτιση του προγράμματος και στη διοίκηση. Πρόκειται ουσιαστικά για πολύ ελαφριά και σίγουρα όχι πολύ αποτελεσματικά προγράμματα, γιατί πιθανόν τα ιδιωτικά προγράμματα της αγοράς θα τα ανταγωνίζονται. Το δεύτερο επίπεδο θα είναι μια οδηγία που θα καθορίσει τις κατευθυντήριες οδηγίες. Θα πρέπει σίγουρα να ασχοληθεί με το θέμα των προτύπων, διεθνών προτύπων ή ευρωπαϊκών προτύπων. Θα ασχοληθεί επίσης με το θέμα σχετικά με τα διοικητικά, δηλαδή ότι τα προγράμματα πρέπει να διεξαχθούν με έναν ορισμένο τρόπο σε όλα τα Κράτη-μέλη. Εν τούτοις, θα δώσει μια κάποια ευελιξία, όπως γίνεται με όλες τις κατευθυντήριες οδηγίες, στα διάφορα Κράτη-μέλη και θα βοηθήσει στην αποφυγή κατάρτισης προγραμμάτων με λάθος τρόπο.

Με άλλα λόγια, να πάρουν ευρεία πρότυπα της ΕΕ και κατευθυντήριες οδηγίες και να τα προσαρμόσουν στην εθνική κατάσταση, με τον τρόπο που θεωρούν εκείνοι κατάλληλο. Ετσι και οι διοικητικοί μηχανισμοί θα είναι σύμφωνοι με τον εθνικό τρόπο, ένα πολύ σπουδαίο στοιχείο. Γιατί αυτή τη στιγμή, τα περισσότερα στοιχεία της δασικής πολιτικής στην ΕΕ εξακολουθούν να είναι εθνική ευθύνη και όχι ευθύνη της ΕΕ. Ετσι αυτή η προσέγγιση με κατευθυντήριες οδηγίες θα σέβεται κάποιες αρχές και θα επιτρέπει την ευελιξία γιατί η δασοπονία διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Ο τρίτος τρόπος που έχουμε με το σύστημα οικο-επτικέτας αυτή τη στιγμή, είναι ο κανονισμός. Αυτός είναι ένας πολύ σκληρότερος τρόπος νομοθέτησης. Δεν θα θέτει απλώς τα πρότυπα, τους τρόπους εργασίας, αλλά και δεν θα επιτρέπει μεγάλη παρέκκλιση από αυτά τα μέσα εργασίας. Η προσωπική μου ερμηνεία είναι ότι τα Κράτη-μέλη, που έχουν ένα ποσοστό αυτονομίας στη δασική τους πολιτική, μπορεί να βρούν αρκετά αυστηρό αυτό το πλαίσιο εργασίας.

Λοιπόν, αυτές είναι με δύο λόγια οι εναλλακτικές λύσεις από την άποψη της ΕΕ, που καταρτίστηκαν πέρυσι από την επιτροπή. Μέχρι τώρα είχαμε κάποιες αντιδράσεις για το έγγραφο αυτό. Υπάρχουν και άλλα δύο σημαντικά στοιχεία που αναπτύσσει αυτό το έγγραφο εναλλακτικών λύσεων εκτός από την ανάπτυξη των εναλλακτικών λύσεων εδώ. Πρώτον, μας υπενθυμίζει σε ένα ειδικό παράρτημα σχετικά με την πολιτική εμπορίας, την ανάγκη να γίνεται σεβαστή η πολιτική εμπορίας της ΕΕ και οι

διεθνείς υποχρεώσεις που έχουμε απορρίψει. Πρέπει να θυμόμαστε ότι η ΕΕ δεσμεύεται από την συμφωνία για τα τελωνειακά τέλη και την εμπορία που αστυνομεύεται τώρα από την Οργάνωση Διεθνούς Εμπορίου. Η σημασία του είναι ότι δεν μπορούμε ακόμα και ως Ευρωπαϊκή Ένωση να θεσπίσουμε κανόνες που αντιτίθενται σε αυτή τη συμφωνία και θα μπορούσαν να αμφισβητηθούν εύκολα, ιδιαίτερα από χώρες όπως οι ΗΠΑ και η Βραζιλία.

Θέλουμε να έχουμε ένα σύστημα πιστοποίησης γιατί δεν υπάρχουν διεθνή συστήματα. Θα πρέπει να έχουμε την ικανότητα να αναγνωρίζουμε συστήματα σε άλλες χώρες. Έτσι, για παράδειγμα, υπάρχουν αυτή τη στιγμή στον Καναδά πρωτοβουλίες. Υπάρχει ένα Καναδικό πρότυπο για αειφορική διαχείριση δασών. Και άλλες χώρες αναπτύσσουν παρόμοιες ιδέες που μπορούμε να αναγνωρίσουμε. Σκεφτόμαστε να γίνει αλληλο-αναγνώριση αυτών των άλλων ομάδων.

Υπάρχει πιθανότητα να έχουμε αυτό που ονομάζουμε πολυμερή περιβαλλοντική συμφωνία. Υπάρχουν τέτοια παραδείγματα αλλά υπόκεινται σε συζήτηση και είναι πάρα πολύ νωρίς για να αποφασίσουμε τι θα ενέχεται σε μια πολυμερή περιβαλλοντική συμφωνία. Μια ιδέα θα ήταν, η διεθνής συμφωνία για τα δάση όπως συζητήθηκε πάρα πολύ από το διακυβερνητικό πάνελ και θα συζητηθεί τις επόμενες εβδομάδες από την επιτροπή για την αειφορική ανάπτυξη στη Νέα Υόρκη και τέλος από την ειδική συνεδρίαση των Ηνωμένων Εθνών τον Ιούνιο. Έτσι, κατά το τέλος Ιουνίου θα ξέρουμε τι ετοιμάζεται σχετικά με την διεθνή συνθήκη δασών.

Ανέφερα δύο ιδέες από το έγγραφο με τις εναλλακτικές λύσεις. Η δεύτερη είναι αυτό που ονομάζουμε διαβατήριο ξύλου. Βασικά η ιδέα του διαβατηρίου ξύλου βασίζεται στο γεγονός ότι έχουμε ήδη ένα σύστημα ελέγχου στην ΕΕ για την ξυλεία. Έχουμε ήδη συζητήσει πολλές φορές πριν για μια οδηγία για το ξύλο, τις μετρήσεις και την κατάταξη και έχουμε νομικά δεσμευτεί να την αναθεωρήσουμε μέχρι το τέλος αυτής της χρονιάς. Μιά μελέτη βρίσκεται σε εξέλιξη αυτή τη στιγμή.

Έχουμε λοιπόν ήδη δύο βασικές υποχρεώσεις. Υπάρχει ένα τρίτο ερώτημα για την προέλευση του ξύλου που είναι σημαντικό. Δεν θα πρέπει να γίνονται διακρίσεις ως προς την προέλευση. Τέλος, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας το θέμα της

αιιφορίας ή αυτό που ορισμένοι ονομάζουν πιστοποίηση. Εάν πάρουμε και τα τέσσερα στοιχεία μαζί, θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτό είναι μεγάλη γραφειοκρατία, μεγάλη διαδικασία, μεγάλο κόστος για τη βιομηχανία και λιγότερα χρήματα για τους ιδιοκτήτες δασών. Η ιδέα λοιπόν του συστήματος διαβατηρίου ξύλου είναι αυτή τη στιγμή ένα σχέδιο.

Θα σας αφήσω, προσθέτοντας μερικές σκέψεις που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας για την πιστοποίηση. Μερικά από τα θέματα τα συζητήσαμε αλλά δεν τα λύσαμε. Πρώτον, λέγεται συχνά ότι η πιστοποίηση καθοδηγείται από την αγορά. Εγώ θα έλεγα ότι δεν είναι έτσι. Εγώ θα έλεγα ότι βασίζεται στην αγορά. Λειτουργεί με τις αρχές της αγοράς, με την ιδέα ότι ο καταναλωτής που θα αγοράσει αυτό το ξύλο έχει την επιλογή να αγοράσει είτε πιστοποιημένο είτε μη πιστοποιημένο ξύλο, αιιφορικά ή μή αιιφορικά παραγόμενο. Αλλά οι δυνάμεις της αγοράς είναι τέτοιες αυτή τη στιγμή που συνήθως το πιστοποιημένο ξύλο θα είναι ακριβότερο.

Το δεύτερο σημείο με το οποίο θα κλείσω είναι ότι άλλα υλικά εκτός από το ξύλο δεν θα κερδίσουν. Δηλαδή, το τσιμέντο, το γυαλί, το ατσάλι, το αλουμίνιο ή και άλλα υλικά που χρησιμοποιούνται πολύ είτε για συσκευασία είτε για κατασκευές ή άλλες δραστηριότητες δεν θα κερδίσουν από την πιθανή πιστοποίηση του ξύλου. Το πιστοποιημένο ξύλο δεν θα πρέπει να είναι σε μειονεκτική θέση ως προς αυτά τα άλλα υλικά. Και θα πρέπει να θυμόμαστε δύο πολύ σημαντικά σημεία που μπορεί να μειονεκτούν. Το ένα είναι το κόστος και το άλλο είναι η εικόνα. Γιατί κατά τη συζήτηση της πιστοποίησης, η εικόνα του ξύλου γενικά είναι υπό εξέταση. Το ξύλο είναι ένα φυσικό υλικό που προέρχεται από τα δάση εάν τα διαχειρίζονται σωστά. Αυτό είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα. Δεν μπορώ να σκεφτώ άλλο. Στο παιχνίδι της εικόνας όμως, το ξύλο χάνει πάντα. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα που πρέπει να εξετασθεί.

Το τρίτο μου σημείο αφορά την ορολογία. Υπάρχει μια δυσκολία στην ορολογία. Γίνεται κάποια προσπάθεια στα πλαίσια της ΕΕ να δοθούν κατευθυντήριες οδηγίες για την ορολογία για την οποία η βιομηχανία ετοιμάζει μια μελέτη ακριβώς πάνω στο θέμα αυτό.

Υπάρχει επίσης ανάγκη για εθνικό συντονισμό πάνω στα θέματα αυτά. Πολλοί μπορεί να αισθάνονται ότι δεν υπήρχε

σημαντική διεθνής συνεργασία μέχρι τώρα και πράγματι αν λάβει κανείς υπόψη του την πιστοποίηση σαν θέμα, τότε πράγματι δεν υπήρξε πολύ. Αλλά επειδή συμμετείχα τελευταία στο διακυβερνητικό πάνελ, θα έλεγα ότι τώρα υπάρχει καλό πνεύμα συνεργασίας για την προώθηση θεμάτων όπως η πιστοποίηση και ελπίζω ότι όποιο και αν είναι το αποτέλεσμα της ειδικής διάσκεψης τον Ιούνιο, θα βοηθήσει να συζητηθεί θέμα αυτό περισσότερο. Οι περισσότερες χώρες του κόσμου που έχουν δασικά προϊόντα συμφωνούν να καταρτίσουν αρχές για την πιστοποίηση πράγμα, που βρίσκω ενθαρρυντικό.

Έχουμε διάφορες διαδικασίες που συνεχίζονται. Έχουμε το Ελσίνκι, όπως ανέφερα, έχουμε τον ISO. Εάν δεν έχουμε θετικά αποτελέσματα,, έχουμε την εναλλακτική λύση της αλληλοαναγνώρισης.

Το σημαντικότερο είναι ότι πρέπει να ενεργήσουμε γρήγορα για να αποφύγουμε μια ρίξη στην εσωτερική αγορά μας. Δεν έχω τίποτα εναντίον ενός ή δύο εθνικών σημείων και σκέπτομαι, ιδιαίτερα το Αυστριακό, και ίσως πολλές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης έχουν τέτοια σημεία. Νομίζω ότι αυτή είναι μια πολύ μπερδεμένη κατάσταση και θα περάσει πολύς καιρός μέχρι να αρχίσει κάποιος να ισχυρίζεται ότι κάποιου το σημείο είναι καλύτερο από κάποιου άλλου. Και αυτή είναι μια χαώδης κατάσταση. Παρ' όλο που βλέπουμε εθνικά προγράμματα πιστοποίησης χωρίς συγκεκριμένο αποτέλεσμα μέχρι αυτή τη στιγμή, η συζήτηση έχει προχωρήσει πάρα πολύ σε εθνική βάση.

Εν τω μεταξύ θα πρέπει να κάνουμε περαιτέρω έρευνες, ιδιαίτερα σχετικά με τα θέματα κόστους της πιστοποίησης, γιατί αυτός είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς και τέλος πρέπει να σεβαστούμε την δευτερεύουσα αρχή, μέσα στα πλαίσια της συνθήκης για τα δάση.

Τέλος, ανέφερα την ορολογία και την σημασία που έχει όχι μόνο να είναι ακριβής αλλά επίσης και το πρόβλημα της εικόνας που σχηματίζουν οι βιομηχανίες ξύλου.